

T148050

ปัญหาพิเศษ

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ
กลุ่มสมุนไพรบ้านดงบัง ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี

GUIDELINES FOR DEVELOPMENT OF THE OPERATION UNDER
PHILOSOPHY OF ECONOMY SUFFICIENCY OF BANDONGBANG
HERBAL GROUP, DONG KEEREK SUB DISTRICT, MUEANG DISTRICT,
PRACHIN BURI PROVINCE

สมรักษ์ สือสกุล
SOMLUK SUESAKUL

เลขหมู่.....
เลขทะเบียน 148050
วันเดือนปี ๕๐ มี.ค. ๒๕๖๐

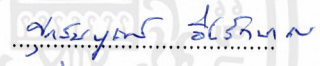
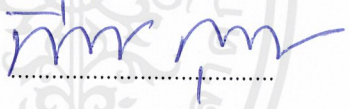

b. 12866192
f.....

หลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (พัฒนาการเกษตร)
ภาควิชาพัฒนาการเกษตรและการจัดการทรัพยากร
คณะเทคโนโลยีการเกษตร
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
พ.ศ. ๒๕๖๐

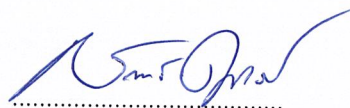
คณะเทคโนโลยีการเกษตร
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ใบรับรองปัญหาพิเศษ

หัวข้อปัญหาพิเศษ แนวทางพัฒนาการดำเนินงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ
กลุ่มสมุนไพรบ้านดงบัง ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี
Guidelines for Development of the Operation Under
Philosophy of Economy Sufficiency of Bangdongbang
Herbal Group, Dong Keerek Sub District, Mueang District,
Prachin Buri Province

นักศึกษา นายสมรักษ์ สือสกุล
รหัสประจำตัว 56040637
ปริญญา วิทยาศาสตร์บัณฑิต
สาขาวิชา พัฒนาการเกษตร
อาจารย์ที่ปรึกษา ผศ.พีรชัย กุลชัย

คณะกรรมการสอบปัญหาพิเศษ	ลายมือชื่อ
ผศ.ศุภสมบูรณ์ อังรัตนากร	
ผศ.พีรชัย กุลชัย	
ดร.สุณีพร สุวรรณณีพงศ์	
ดร.ดวงกมล ปานรศทิพ ธรรมาธิวัฒน์	

ได้รับการพิจารณาให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาการเกษตร
เมื่อวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2560

ผศ.ดร.สมศักดิ์ คุณาสวรรค์เวช

หัวหน้าภาควิชาพัฒนาการเกษตรและการจัดการทรัพยากร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หัวข้อปัญหาพิเศษ	แนวทางพัฒนาการดำเนินงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของกลุ่มสมุนไพรมันดงบัง ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี
นักศึกษา	นายสมรภัช สีสกุล
รหัสประจำตัว	56040637
ปริญญา	วิทยาศาสตร์บัณฑิต (พัฒนาการเกษตร)
สาขาวิชา	พัฒนาการเกษตร
พ.ศ.	2560
อาจารย์ที่ปรึกษาปัญหาพิเศษ	ผศ.พีรชัย กุลชัย

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงาน และแนวทางพัฒนาการดำเนินงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มสมุนไพรมันดงบัง ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) โดยใช้ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการสนทนากลุ่ม ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูล แนวทางพัฒนาการดำเนินงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มสมุนไพรมันดงบัง ตำบล ดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มสมุนไพรมันดงบังตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 6 ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี โดยการนำของพ่อใหญ่แก้ว มุกดา ปัจจุบันมีนายสมัย คุณสุข เป็นประธานกลุ่ม มี สมาชิกจำนวน 17 คน ทำการผลิตวัตถุดิบสมุนไพรมันดงบังที่ปลูกด้วยระบบเกษตรอินทรีย์ส่งให้กับมูลนิธิ โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร ซึ่งประกอบด้วยสมุนไพรมันดงบังจำนวน 13 ชนิด ในพื้นที่ 77 ไร่ 3 งาน และมีผลิตภัณฑ์ที่สมาชิกเป็นผู้ผลิตขึ้นเอง เป็นการสร้างรายได้เสริม มีรูปแบบการดำเนินงานในด้าน ต่างๆ ดังนี้ 1) ด้านการผลิต พบว่า กลุ่มสมุนไพรมันดงบังทำการผลิตสมุนไพรมันดงบังที่ปลูกด้วยระบบเกษตร อินทรีย์ โดยหลักจะทำเป็นชิ้นแห้งเพื่อส่งให้มูลนิธิโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร 2) ด้านการ บริหาร พบว่า กลุ่มสมุนไพรมันดงบังมีการแบ่งโครงสร้างการบริหารไว้อย่างชัดเจน การดำเนินงาน ทั้งหมดจะอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของประธานกลุ่ม 3) ด้านการตลาด พบว่า เป้าหมายหลัก คือการ จัดส่งสมุนไพรมันดงบังผ่านกระบวนการของกลุ่มแล้วให้ทางมูลนิธิโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร และ การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผ่านโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศรและจำหน่ายเองภายในชุมชน 4) ด้านการเงินและบัญชี พบว่า แหล่งที่มาของเงินทุนมาจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ มี การดำเนินงานด้านการเงินโดยற்றுญิกเพียงคนเดียว ขาดการบันทึกบัญชีที่ถูกต้องทำให้ไม่สามารถ ประเมินผลและตรวจสอบการดำเนินงานได้ แนวทางพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า กลุ่มสมุนไพรมันดงบังควรมีแนวทางในการดำเนินงานดังนี้ 1) จุดประกายความคิดโดยให้ความรู้ 2) ปลูกฝังหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแก่สมาชิก 3) การแสวงหาและพูดคุยแลกเปลี่ยนกับกลุ่มที่มี ลักษณะการดำเนินงานที่คล้ายคลึงกัน

กิตติกรรมประกาศ

ปัญหาพิเศษเล่มนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจากอาจารย์ที่ปรึกษา ผศ.พีรชัย กุลชัย ที่ให้ความช่วยเหลือ ให้คำชี้แนะ ตลอดจนช่วยแก้ปัญหา ทำให้เกิดความรู้และประสบการณ์ที่ดีแก่ข้าพเจ้า

ขอขอบพระคุณ ผศ.ศุภสมบุรณ์ อึ้งรัตนกร ดร.ดวงกมล ปานรศทิพ ธรรมาธิวัฒน์ และ ดร.สุณีพร สุวรรณนิพนธ์ กรรมการสอบหัวข้อและโครงร่างปัญหาพิเศษที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ตลอดจนข้อชี้แนะ จนในที่สุดทำให้ปัญหาพิเศษฉบับนี้สำเร็จลงได้ ขอขอบพระคุณครูอาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และถ่ายทอดประสบการณ์ที่ดีให้แก่ข้าพเจ้า

ขอขอบคุณ คุณสมัย คุณสุข นางสาวทิพพาพร คุณศรี นางพุทธร คุณสุข นางสอน คุณสุข นายสมชาย คุณสุข นางทองอินทร์ หาดเจียง และสมาชิกกลุ่มสมุนไพรมานดงบัง ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี ที่ได้ให้การสนับสนุนวิจัยนี้

สุดท้ายต้องขอขอบคุณครอบครัวและเพื่อนๆ ที่ให้ความช่วยเหลือในการศึกษาจนกระทั่งนำไปสู่ความสำเร็จในวันนี้

สมรักษ์ สีสกุล

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ	I
กิตติกรรมประกาศ.....	II
สารบัญ.....	III
สารบัญตาราง.....	V
สารบัญภาพ	VI
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญของการศึกษา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	2
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2
1.4 ขอบเขตและข้อจำกัดของการศึกษา	3
1.5 นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ	3
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
2.1 ข้อมูลพื้นฐานกลุ่มชุมชนไพรบ้านดงบัง	5
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่ม	6
2.3 แนวคิดการดำเนินงาน	10
2.4 แนวคิดการพัฒนากลุ่มอาชีพ	15
2.5 แนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	16
2.6 แนวคิดการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค (SWOT).....	20
2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	23
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการศึกษา.....	26
3.1 ขั้นตอนการดำเนินการศึกษา	26
3.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	27
3.3 เครื่องมือการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล	27
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	28
3.5 ระยะเวลาในการทำวิจัย.....	28

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการศึกษา.....	29
4.1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มสมุนไพรมานคงบัง ตำบลงิ้วเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี	29
4.2 สถานการณ์การดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงานของกลุ่มสมุนไพรมานคงบัง ตำบลงิ้วเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี.....	32
4.3 แนวทางพัฒนาการดำเนินงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของกลุ่มสมุนไพรมานคงบัง ตำบลงิ้วเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี	44
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ	46
5.1 สรุปผลการศึกษา.....	46
5.2 อภิปรายผลการศึกษา.....	48
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	49
บรรณานุกรม.....	50
ภาคผนวก.....	52
ประวัติผู้วิจัย.....	59

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1 เครื่องมือการเก็บข้อมูล.....	28
4.1 ข้อมูลพื้นฐานของสมาชิกกลุ่มสมุนไพรบ้านดงบัง.....	33
4.2 แนวทางพัฒนาโดยใช้ SWOT Matrix.....	43

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
4.1 สรุปรูปการดำเนินงานด้านการผลิต.....	35
4.2 ผังองค์กรสมาชิกกลุ่มสมุนไพรบ้านดงบัง.....	37

บทที่ 1

บทนำ

(Introduction)

1.1 ความสำคัญของปัญหา (Statement of the problem)

กลุ่มสมุนไพรบ้านดงบังเป็นชุมชนเกษตรกรรม เดิมมีองค์ความรู้พื้นฐานทางด้านสมุนไพร อยู่แล้ว เพราะได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ และมีการใช้สมุนไพรในการดำรงชีวิตเรื่อยมา แต่จากการเร่งพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของประเทศ ส่งผลให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนเริ่มเปลี่ยนแปลงไป จากการดำรงชีพแบบพอเพียงกลายเป็นการปลูกพืชอื่นเพื่อจำหน่าย คนในชุมชนเริ่มหันมาปลูกไม้ดอกไม้ประดับและเพาะพันธุ์ไม้ โดยใช้ปุ๋ยและสารเคมีในการทำการเกษตร ส่งผลให้สภาพแวดล้อมและสุขภาพของคนในชุมชนทรุดโทรมลง จึงมีชาวบ้านกลุ่มหนึ่งต้องการเปลี่ยนแปลงและหันกลับไปมองภูมิปัญญาดั้งเดิมที่มีอยู่และนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ จึงมีการจัดตั้งกลุ่มสมุนไพรบ้านดงบัง โดยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของภาครัฐและเอกชน จนประสบความสำเร็จ ส่งผลให้ชีวิตความเป็นอยู่และสุขภาพของคนในชุมชนดีขึ้น มีรายได้ที่มั่นคงและสามารถพึ่งพาตนเองได้เป็นอย่างดี จากการพัฒนาอย่างต่อเนื่องกลุ่มสมุนไพรบ้านดงบังได้รับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์จากสำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (มกท.) ในปี พ.ศ. 2545 เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานการรับวัตถุดิบของมูลนิธิโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร และนอกจากนี้ทางกลุ่มสมุนไพรบ้านดงบังยังได้รับการคัดเลือกให้เป็นชุมชนโอท็อป (OTOP) ต้นแบบของจังหวัดปราจีนบุรี และเป็นแหล่งเรียนรู้สมุนไพรแห่งแรกของประเทศไทย ที่รวบรวมความรู้ตั้งแต่ขั้นตอนของการปลูก เก็บเกี่ยวและแปรรูป (สิรางค์ กลั่นคำสอน. 2555) จึงทำให้มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จัก แต่อย่างไรก็ตาม ถ้าในอนาคตมีกิจกรรมและการพัฒนาที่ไม่เหมาะสมเกิดขึ้นภายในกลุ่มสมุนไพรบ้านดงบังจนเกิดผลกระทบให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ อาจส่งผลต่อการดำเนินงานและการพัฒนาของกลุ่มสมุนไพรที่ยั่งยืน

จากบทความของ เสาวลักษณ์ ผาวันดี (2552) ได้อธิบายถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับสมาชิกและกลุ่มของกลุ่มสมุนไพรบ้านดงบังไว้หลายส่วน เช่น สมาชิกกลุ่มสมุนไพรมีปัญหาหนี้สินจากการกู้ยืมสหกรณ์ออมทรัพย์ภายในหมู่บ้าน แต่รายได้จากการปลูกพืชสมุนไพรไม่เพียงพอต่อการชำระหนี้สินจากการกู้ยืมมาลงทุนปลูกไม้ดอกไม้ประดับ ในส่วนของด้านพื้นที่ยังไม่เป็นระบบระเบียบ เช่น ความสะอาด ภูมิทัศน์ และพื้นที่โดยรอบที่ปลูกไม้ดอกไม้ประดับยังมีการใช้สารเคมีอยู่ การเดินทางเข้าไปภายในกลุ่มสมุนไพร ไม่มีรถรับจ้างประจำทางที่เข้าถึงได้โดยตรง ผู้ที่เดินทางมายังกลุ่มสมุนไพร ยังต้องใช้รถยนต์ส่วนบุคคลหรือเดินทางเป็นกลุ่มคณะ สมาชิกกลุ่มสมุนไพรยังขาดความรู้ในขั้นตอนกระบวนการบริหารจัดการภายในและระบบการให้บริการภายในกลุ่ม การพัฒนาความรู้อย่างไม่ต่อเนื่อง ขาดการประสานงานกับกลุ่มภายนอกที่มีลักษณะธุรกิจคล้ายคลึงกัน อีกทั้งกลุ่มสมุนไพร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บ้านดงบังไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณอย่างต่อเนื่อง และการประสานงานกับหน่วยงานกับภาครัฐยังไม่ได้รับความสะดวก

กลุ่มสมุนไพรมันดงบัง แม้จะพบประโยชน์ในด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับสมาชิกภายในกลุ่ม ในการดำเนินงาน แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของกลุ่มสมุนไพรมันดงบังก็ยังมีอยู่ เช่น ด้านการบริหารจัดการ ด้านการตลาด ด้านการเงิน ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ ด้านการพัฒนาองค์ความรู้ และอื่นๆ อีกมากมาย ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการดำเนินงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มสมุนไพรมันดงบัง ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี โดยมีคำถามการวิจัย คือ สถานการณ์การดำเนินงานเป็นอย่างไร มีปัญหาในการดำเนินงานหรือไม่ และควรมีแนวทางการดำเนินงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา (Objective of the study)

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มสมุนไพรมันดงบัง ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี
2. เพื่อศึกษาการดำเนินงานและปัญหาในการดำเนินงานของกลุ่มสมุนไพรมันดงบัง ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี
3. เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มสมุนไพรมันดงบัง ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ (Significance of the Study)

1. ทราบถึงพัฒนาการตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันของกลุ่มสมุนไพรมันดงบัง ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนบริหารจัดการ เพื่อให้การดำเนินงานสามารถดำเนินงานต่อไปได้อย่างยั่งยืน
2. ทราบถึงการดำเนินงานของกลุ่มสมุนไพรมันดงบัง ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานและนำไปสู่การพัฒนาของกลุ่มสมุนไพรมันดงบังให้ยั่งยืน
3. ทราบปัญหาในการดำเนินงานและการแก้ไขปัญหาของกลุ่มสมุนไพรมันดงบัง ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผน ปรับปรุง และพัฒนา เพื่อให้สามารถดำเนินงานต่อไปได้อย่างยั่งยืน
4. ได้แนวทางการดำเนินงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มสมุนไพรมันดงบัง ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี เพื่อใช้เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในการบริหารจัดการการผลิตและการหาตลาดรองรับผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับธุรกิจผลิตภัณฑ์สมุนไพรมันดงบังของตำบลอื่นๆ ได้

1.4 ขอบเขตและข้อจำกัดของการศึกษา (Scope and Limitation)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยมีขอบเขตการวิจัยดังต่อไปนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มสมุนไพรมันดงบัง ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี ผู้ศึกษาได้กำหนดกรอบการศึกษาไว้ 4 ด้าน คือ

- ด้านการบริหาร
- ด้านการผลิต
- ด้านการตลาด
- ด้านการเงินและบัญชี

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร ที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สมาชิกกลุ่มสมุนไพรมันดงบัง ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 17 คน

ขอบเขตด้านพื้นที่

กลุ่มสมุนไพรมันดงบัง ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี

ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการศึกษาในเดือน สิงหาคม พ.ศ. 2559 – มีนาคม พ.ศ. 2560

1.5 นิยามศัพท์ปฏิบัติการ (Operational Definition of Terms)

แนวทางพัฒนาการดำเนินงาน หมายถึง รูปแบบ วิธีในการพัฒนาการดำเนินงาน เช่น แนวทางการปรับปรุงการบริหารจัดการให้ดีขึ้น แนวทางการปรับปรุงกระบวนการผลิตให้เหมาะสม เพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง รูปแบบการปฏิบัติบนพื้นฐานของการได้ปัจจัยในการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง การได้รับการศึกษาที่ทั่วถึง สถาบันครอบครัวแข็งแรง มีรายได้พอเพียง สำหรับสมาชิกในครอบครัว ตามความต้องการพื้นฐานของบุคคล

การดำเนินงาน หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการด้านต่างๆ ของ “กลุ่มสมุนไพรมันดงบัง” ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี ดังต่อไปนี้

1. ด้านการผลิต หมายถึง การทำงานตามหน้าที่นั่นเอง แต่ในเรื่องการดำเนินธุรกิจแล้วต้องขยายความออกไปอีกว่า การทำงานตามหน้าที่นั้น ต้องเป็นหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบในการผลิตสินค้าหรือบริการ ซึ่งองค์กรจะนำไปเสนอขายตามเป้าหมาย
2. ด้านบริหารจัดการ หมายถึง กระบวนการมุ่งสู่เป้าหมายขององค์กรจากการดำเนินงานร่วมกัน โดยใช้บุคคลและทรัพยากรอื่นๆ หรือเป็นกระบวนการออกแบบและรักษาสภาพแวดล้อมที่บุคคลจะทำงานร่วมกันในกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ด้านการตลาด หมายถึง เครื่องมือทางการตลาดที่ต้องนำมาใช้ร่วมกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ทางการตลาดในตลาดเป้าหมาย คือ การสนองความต้องการของลูกค้าเพื่อให้เกิดความพึงพอใจ ได้แก่ แนวคิดส่วนประกอบทางการตลาด ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ ราคา การจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด

4. ด้านการเงินและบัญชี หมายถึง การจัดการการเงินและบัญชี ซึ่งการจัดการทางการเงินเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งของการดำเนินธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็น กิจการขนาดเล็ก กิจการขนาดใหญ่ การจัดการควรเริ่มจากการวางแผนทางการเงิน

การวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคทางธุรกิจ (SWOT) หมายถึง การวิเคราะห์สถานการณ์การดำเนินงานเพื่อใช้เป็นเครื่องมือช่วยให้ กลุ่มสมุนไพรมันดงบังสามารถ
1) กำหนดจุดแข็งและจุดอ่อนจากสภาพแวดล้อมภายใน 2) โอกาสและอุปสรรคจากสภาพแวดล้อมภายนอก

SWOT Matrix หมายถึง การนำผลการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค แต่ละส่วนมาจัดลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย หรือให้ค่าน้ำหนักจากมากไปน้อย แล้วพิจารณาไขว้กันในภาพรวมระหว่างปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ทำให้เห็นทิศทางว่าจะพัฒนาในด้านใด และไปในทิศทางข้างหน้าอย่างไร เพื่อใช้เป็นแนวทางดำเนินงาน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Literature Review)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการทำวิจัยดังนี้

- 2.1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มสมุนไพรมันคงบัง
- 2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับกลุ่ม
- 2.3 แนวคิดการดำเนินงาน
- 2.4 แนวคิดการพัฒนาของกลุ่มอาชีพ
- 2.5 แนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 2.6 แนวคิดการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT)
- 2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มสมุนไพรมันคงบัง

แม่้นหมาย อรุณชัยพร (2556) ได้ให้ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มสมุนไพรมันคงบังดังนี้

กลุ่มสมุนไพรมันคงบัง ตั้งอยู่ ณ หมู่ที่ 6 บ้านคงบัง ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี ก่อตั้งขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. 2544 โดยการรวมตัวกันของสมาชิกในหมู่บ้านคงบัง หมู่ที่ 6 ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี เพื่อต้องการหาวิถีทางในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งเดิมชาวบ้านบ้านคงบังประกอบอาชีพทำนา ต่อมาได้เปลี่ยนเป็นอาชีพ มาเป็นการปลูกไม้โต เมื่อประสบปัญหาต้นไม้โตออกดอกทำให้ไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้ จึงได้เปลี่ยนมาเป็นการล้อมไม้ดอกไม้ประดับส่งขายทั่วประเทศ อย่างไรก็ตาม เมื่อมีความนิยมเพิ่มมากขึ้นทำให้ผู้ประกอบการก็เพิ่มมากขึ้นด้วย ทำให้เกิดการแข่งขันด้านราคาจนผู้ประกอบการหลายรายรวมถึงสมาชิกกลุ่มสมุนไพรมันคงบังไม่สามารถเลี้ยงชีพจากการล้อมไม้ดอกไม้ประดับส่งขายอีกต่อไปได้ ผนวกกับหนี้สินที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากการลงทุนตั้งแต่ทำนา ปลูกไม้ และการล้อมไม้ ชาวบ้านคงบังจึงได้หาแนวทางที่จะปลดหนี้ จนกระทั่งประมาณปี พ.ศ. 2542 คุณสมชัย คุณสุข มีความสนใจในผลิตภัณฑ์สมุนไพรมันคงบังของมูลนิธิโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศรและประสงค์ที่จะปลูกพืชสมุนไพรมันคงบังจึงได้ประสานงานไปยังมูลนิธิโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร เพื่อขอเข้าร่วมการเป็นเครือข่ายในการปลูกสมุนไพรมันคงบังเป็นเกษตรอินทรีย์ส่งขายเป็นวัตถุดิบในการผลิตยาสมุนไพรมันคงบังให้แก่มูลนิธิซึ่งทางมูลนิธิ ได้พิจารณาและเล็งเห็นศักยภาพของชาวบ้านบ้านคงบัง โดยในระยะแรกเริ่มนั้นมีสมาชิกในหมู่บ้านให้ความสนใจมากกว่า 200 คน แต่ด้วยเงื่อนไขสำคัญที่การปลูกสมุนไพรมันคงบังจะต้องเป็นการปลูกสมุนไพรมันคงบังด้วยวิธีการเกษตรอินทรีย์ คือ ไม่มีการใช้สารเคมีในทุกขั้นตอนการผลิต ทำให้เหลือผู้ที่สนใจและประสงค์ที่จะเข้าร่วมโครงการ 12 ครัวเรือน ที่ทำการเพาะปลูก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สมุนไพรเป็นอาชีพหลัก ขณะเดียวกัน สมาชิกบางครัวเรือนจะทำการเพาะปลูกเป็นครั้งคราวในช่วงที่เว้นว่างจากการทำนาหรือเพาะปลูกไผ่ตง

เมื่อมีการรวมกลุ่มกันเป็นทางการแล้ว สมาชิกกลุ่มสมุนไพรบ้างดงบังจึงได้เริ่มทำการเพาะปลูกสมุนไพรโดยคำแนะนำของมูลนิธิโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร โดยในระยะแรกสมาชิกยังคงเพาะปลูกไผ่ตงและล้อมไม้ขายเช่นเดิม แต่งดใช้สารเคมีและปลูกพืชสมุนไพรในพื้นที่ว่าง ทำให้ระบบนิเวศที่เคยถูกทำลายจากการใช้สารเคมีได้ฟื้นตัว จนกระทั่งสามารถเพาะปลูกพืชสมุนไพรเกษตรอินทรีย์ได้อย่างเต็มรูปแบบ พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของกลุ่มสมุนไพรบ้านดงบัง ได้แก่ กล้วยป่ากิ้ง กล้วยหนวดแมว เสลดพังพอนตัวเมีย เพชรสังฆาต ครอบจักรวาล นอกเหนือจากการเพาะปลูกพืชสมุนไพรแล้ว สมาชิกยังมีรายได้เสริมจากการแปรรูปสมุนไพร จำหน่ายกล้าพันธุ์สมุนไพร และการเข้าเยี่ยมชมงานของผู้ที่มาศึกษาดูงานการดำเนินงานของกลุ่มสมุนไพรบ้านดงบังอีกด้วย ปัจจุบันกลุ่มสมุนไพรบ้านดงบังได้รับการคัดเลือกให้เป็นกลุ่มเพาะปลูกต้นแบบของมูลนิธิโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร

2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับกลุ่ม

2.2.1 ความหมายของกลุ่ม

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2543) กล่าวว่า กลุ่ม หมายถึง การรวมตัวของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยมีปฏิสัมพันธ์กันในทางสังคม มีส่วนร่วมกันเพื่อนำไปสู่เป้าหมายเดียวกัน มีความสัมพันธ์ที่มั่นคงถาวรและมีการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม

ทะนงศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ (2546) กล่าวว่า กลุ่ม หมายถึง บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มีการติดต่อสังสรรค์กันอยู่เสมอ มีความสนใจในกิจกรรมร่วมกัน และมีความรู้สึกว่ามีบางสิ่งบางอย่างที่สำคัญคล้ายๆกัน และได้แบ่งลักษณะความสัมพันธ์ของสมาชิกกลุ่มไว้คือ 1) กลุ่มปฐมภูมิ (Primary Group) ซึ่งเป็นกลุ่มขนาดเล็กมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด 2) กลุ่มทุติยภูมิ (Secondary Group) เป็นกลุ่มขนาดใหญ่ที่มีสมาชิกมีความสัมพันธ์กันอย่างมีกฎเกณฑ์

เสนาะ ตีเยาว์ (2551) ให้ความหมายของ “กลุ่ม” ว่า หมายถึง คนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มีความเกี่ยวข้องกันและสัมพันธ์กันเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน การที่คนมารวมกันทำงานในองค์กรเดียวกันเดินทางในรถคันเดียวกัน หรือมาอยู่ในห้องเดียวกันก็ไม่เรียกว่ากลุ่ม เพราะกลุ่มจะต้องเกิดจากคนหลายคนมีความสัมพันธ์กัน และต่างมีอิทธิพลซึ่งกันและกันเพื่อไปสู่เป้าหมายเดียวกัน

2.2.2 องค์ประกอบของกลุ่ม

บัวพันธ์ พรหมพักพิง (2544) ได้แบ่งองค์ประกอบของกลุ่มที่จะต้องประกอบด้วย

1. สมาชิก ซึ่งจะมีขนาดเท่าใดก็ได้ แล้วแต่ความจำเป็นในการรวมพลังในการแก้ไขปัญหาต่างๆ สิ่งสำคัญคือ สมาชิกต้องมีคุณสมบัติบางอย่างคล้ายคลึงกัน มีความไว้วางใจกัน และมีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

2. คณะผู้แทนที่มีความรู้ ความสามารถบางประการที่เหนือกว่าสมาชิก ซึ่งสมาชิกจะต้องไตร่ตรอง พิจารณา และเสนอหรือเลือกผู้แทนของตนเองเข้าไปทำหน้าที่บางอย่างแทนตน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. คณะจัดการ เป็นคณะที่ดำเนินการที่จะทำให้เกิดปัญหา และความต้องการของกลุ่ม ได้รับการดำเนินการแก้ไข

ทะนงศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ (2546) ได้พูดถึงองค์ประกอบของกลุ่มไว้ด้วยกัน 4 องค์ประกอบ คือ

1. คนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป
2. มีกิจกรรมที่ชี้ให้เห็นถึงวัตถุประสงค์ร่วมกัน
3. มีความผูกพันว่าเป็นพวกเดียวกัน
4. มีการติดต่อพบปะสังสรรค์กันอยู่ประจำ

2.2.3 ลักษณะกลุ่มที่พึ่งตนเองได้

เมื่อมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มแล้วนั้น สิ่งที่สำคัญในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มเพื่อให้เป็นไปตาม วัตถุประสงค์และความต้องการร่วมกันของสมาชิกในกลุ่ม นั่นก็คือ การที่กลุ่มสามารถพึ่งตนเองได้ ซึ่ง ได้มีผู้กล่าวถึงลักษณะของกลุ่มไว้ดังนี้

ทะนงศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ (2546) กล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้กลุ่มพึ่งตนเองได้ โดยมีเงื่อนไขที่สำคัญ 6 ประการ คือ

1. การพัฒนาจะต้องเป็นกลุ่มเช่นเดียวกับในอดีต ชาวบ้านจะต้องอยู่ร่วมกันเป็นชุมชน มีการช่วยเหลือกันและกัน ต้องมีสมาชิกเข้าร่วมในกิจกรรมที่จะทำมากพอหรือที่เรียกว่าชุมชน คือ ชีวิตของหมู่บ้าน
2. ต้องมีจิตสำนึกช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทั้งในระดับผู้นำชาวบ้านและชาวบ้านทุกคน โดยอาจใช้จิตสำนึกในประวัติศาสตร์ของหมู่บ้านในการสร้างชุมชนมาเป็นประเด็นในการสร้างจิตสำนึกในการที่จะเกาะอยู่ด้วยกันก็ได้ ถ้ามีจิตสำนึกก็หมายความว่า การมีเอกลักษณ์หรืออิสรภาพพอสมควรของหมู่บ้านสามารถกำหนดชะตากรรมของตนเองได้ กำหนดเป้าหมายการกระทำของตนเองได้
3. จิตสำนึกจะต้องผลิตซ้ำ คือ จิตสำนึกจะต้องสร้างขึ้นใหม่ให้แจ่มชัดและต่อเนื่อง อาจทำได้โดยการรื้อฟื้นบทบาทของผู้สูงอายุ เพราะคนเหล่านี้คือ ผู้สืบทอดจิตสำนึกของหมู่บ้านเป็นปัญญาชนของชาวบ้าน นอกจากนี้จิตสำนึกต้องมีการถ่ายทอดให้คนรุ่นหนุ่มสาวของหมู่บ้าน เพราะคนเหล่านี้เป็นผู้สืบทอดวัฒนธรรมของหมู่บ้านต่อไป
4. การพึ่งตนเองได้นั้น ต้องมีการรวมตัวกันในรูปแบบสหสัมพันธ์ หมู่บ้านรวมตัวกันเป็นสหสัมพันธ์ คือ ต้องพัฒนาให้เป็นเขตและต้องมีประโยชน์ในลักษณะที่ว่า กิจกรรมหลายอย่างจะต้องติดต่อกับภายนอก ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อกับรัฐหรือการทำกิจกรรมเศรษฐกิจที่ใหญ่ขึ้น
5. การประสานวัฒนธรรม ชาวบ้านควรประสานวัฒนธรรมหรือกิจกรรมของตัวเองกับกลุ่มอื่นๆ ในสังคมด้วย ทั้งในระดับคนชั้นกลางและข้าราชการ เพราะชนชั้นกลางมักเป็นผู้นำในเรื่องบางเรื่อง ส่วนข้าราชการจะมาเป็นเจ้าคนนายคนไม่ได้

6. ชุมชนควรมีความสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมธรรมชาติ ในอดีตการพึ่งตนเองของชุมชนขึ้นอยู่กับการบริหารทรัพยากรที่ได้จากธรรมชาติ ขณะเดียวกันก็ไม่ทำให้สิ่งแวดล้อมเป็นพิษ เพราะฉะนั้นในขณะนี้แม้เทคโนโลยีจะเจริญแต่ก็ควรอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้ด้วย

ชฎารัตน์ ชุมพรัตน์ (2544) ได้ศึกษาแนวคิดลักษณะกลุ่มที่พึ่งตนเองได้ พบว่า กลุ่มที่พึ่งตนเองได้ จะประกอบด้วย

1. ผู้นำหรือกรรมการ มีลักษณะเหมาะสมกับงาน มีความสามารถในการบริหารงาน แสดงบทบาทผู้นำเหมาะสมแก่สถานการณ์และเข้าใจวัตถุประสงค์ของกลุ่มเป็นอย่างดี
2. การบริหาร การจัดโครงสร้างองค์กร การถ่วงดุลระหว่างฝ่ายบริหารและฝ่ายควบคุม
3. สมาชิกมีทัศนคติที่ถูกต้องและเข้าใจวัตถุประสงค์ขององค์กร ตลอดจนมีส่วนร่วมในการทำงานทุกขั้นตอน
4. มีกิจกรรมที่ตอบสนองปัญหาและความต้องการพื้นฐานของสมาชิก มีการกระจายผลประโยชน์ให้กับสมาชิกอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม
5. กระบวนการกลุ่ม ซึ่งมูลเหตุของการก่อตัวเป็นกลุ่มและการดำรงอยู่ของกลุ่ม คือ การสรุปความสำเร็จและความล้มเหลวของงานในอดีต

จากแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่า การที่กลุ่มมีความเข้มแข็งได้นั้น ต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญหลายประการ เช่น การที่สมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินการ มีผู้นำที่ดี มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ และสามารถควบคุมปัจจัยต่างๆ ภายในชุมชนได้ กลุ่มที่สามารถพึ่งตนเองได้ต้องมีการวางแผนศึกษาจุดอ่อนจุดแข็งของตนเอง มีการวางรากฐานของกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพและการมีเครือข่ายเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะเอื้อให้กลุ่มมีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างสมบูรณ์

2.2.4 กลุ่มอาชีพ

ตติยาพร ปรีเปรม (2548) กล่าวว่า กลุ่มอาชีพ คือ กลุ่มชาวบ้านรวมกันเพื่อดำเนินกิจกรรมในด้านอาชีพการเกษตร การแปรรูปผลผลิตการเกษตรและผลิตภัณฑ์อื่นๆ เช่น การทำน้ำผลไม้ การแปรรูปพืชผลทางการเกษตร ผลิตภัณฑ์จักรสาน เป็นต้น

ตติยาพร ปรีเปรม (2548) กล่าวว่า การพัฒนากลุ่มอาชีพนั้น เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นการพึ่งตนเอง และการเพิ่มรายได้ให้ชาวบ้านควบคู่กันไป โดยการสร้างมูลค่าของผลิตภัณฑ์ด้วยการส่งเสริมให้มีการแปรรูปผลผลิต และผลิตภัณฑ์จากกลุ่มอาชีพที่มีอยู่บนพื้นฐานของศักยภาพของท้องถิ่น การพัฒนากลุ่มอาชีพมีวิธีการดำเนินงาน ดังนี้

1. การเตรียมความพร้อมของข้อมูลกลุ่มอาชีพ และผลผลิตที่มีศักยภาพ โดยรวบรวมข้อมูลผลผลิตและผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอาชีพจากจังหวัด ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่มอาชีพ ศักยภาพการผลิต การบริหารจัดการของกลุ่ม

2. จัดหาตลาดให้แก่ผลิตภัณฑ์ของของชุมชนทั้งที่เป็นลานสินค้าชุมชน เครือข่ายของร้านค้าชุมชน ภาคธุรกิจเอกชน
3. ปรับปรุงทักษะและคุณภาพของผลิตภัณฑ์จากชุมชน เพื่อให้ผลิตภัณฑ์ได้รับการยอมรับทางด้านมาตรฐานของคุณภาพ
4. สร้างเครือข่ายอาชีพในชนบท เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ และการจ้างงานในชนบทให้มากขึ้น
5. เสนอข้อมูลของกลุ่มอาชีพให้ภาคธุรกิจพิจารณา เพื่อกำหนดผลผลิต/ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มที่ต้องการจะซื้อ ตลอดจนกำหนดคุณภาพที่ต้องการ ดังนั้นหากกลุ่มอาชีพไม่สามารถผลิตสินค้าได้ คุณภาพในระดับที่ภาคธุรกิจต้องการภาครัฐจะให้การสนับสนุนแก่กลุ่มอาชีพ เช่น การพัฒนาฝีมือ จัดหาแหล่งเงินทุน
6. การประสานงานให้กลุ่มอาชีพกับภาคธุรกิจได้พบกัน เพื่อทำความเข้าใจในเบื้องต้นในด้านคุณภาพ รูปแบบ ปริมาณ และการบริหารจัดการ และตกลงทำธุรกิจร่วมกัน
7. ประสานภาคอุตสาหกรรม โดยผ่านชุมชนหรือกลุ่มอาชีพ เพื่อให้มีการกระจายการผลิตไปสู่ชนบท

2.2.5 องค์ประกอบของกลุ่มอาชีพ

บงกช หงส์คำมี (2537) กล่าวว่า การตั้งกลุ่มอาชีพนั้นจะต้องมีองค์ประกอบดังนี้

1. สมาชิกกลุ่ม มีความสำคัญต่อการจัดตั้งกลุ่มมาก คุณสมบัติของสมาชิกกลุ่มที่ดี คือการเข้าเป็นสมาชิกด้วยเหตุผลของตนเอง มีความเข้าใจวัตถุประสงค์และนโยบายของกลุ่มชัดเจน ปฏิบัติตามระเบียบข้อตกลงโดยเคร่งครัด ซื่อสัตย์ เสียสละเพื่อกลุ่ม ทั้งด้านความคิด เวลา แรงงาน เพื่อให้กลุ่มดำเนินต่อไปได้
2. ผู้นำ หรือคณะกรรมการกลุ่ม คุณสมบัติของผู้นำที่ดี คือ มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ มีความรู้ในหน้าที่ของตนและนโยบายกิจกรรมที่ตนเองบริหารงานอยู่และต้องมีความรู้ในกลุ่มกิจกรรมอื่นๆ หรือสถานการณ์ทั่วไปด้วย เพื่อพิจารณาขยายกิจการให้ก้าวหน้าต่อไป มีความรับผิดชอบ สร้างศรัทธาให้เกิดแก่สมาชิกกลุ่ม และต้องใช้ความร่วมมือ หรือประสานงานกับหน่วยงานข้างเคียงด้วย
3. ระเบียบข้อบังคับเป็นเรื่องกำหนดแนวทางการดำเนินงาน กำหนดหน้าที่ของคณะกรรมการและสมาชิกไว้พร้อม ระเบียบข้อบังคับต้องมาจากมติของสมาชิกหรือสมาชิกยอมรับ ระเบียบข้อบังคับต้องมีการยืดหยุ่น เปลี่ยนแปลง แก้ไขให้ทันต่อเหตุการณ์ได้ และสมาชิกสามารถปฏิบัติตามได้
4. ต้องมีกิจกรรมซึ่งสมาชิกต้องมีส่วนร่วมในการวางแผนกิจกรรมนั้น ต้องมีวัตถุประสงค์แน่นอน และสมาชิกมีบทบาทหน้าที่ร่วมกัน และก่อให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิก

2.3 แนวคิดการดำเนินงาน

2.3.1 แนวคิดการบริหารจัดการ

สุบัญญัติ ไซยาณู (2540) ได้ให้ข้อมูลการบริหารจัดการ ดังนี้

คำว่า การบริหาร (Administration) จะใช้ในการบริหารระดับสูง โดยเน้นที่การกำหนดนโยบายที่สำคัญและการกำหนดแผนของผู้บริหารระดับสูง เป็นคำที่นิยมใช้ในการบริหารรัฐกิจ (Public Administration) หรือใช้ในหน่วยงานราชการ และคำว่า ผู้บริหาร (Administrator) จะหมายถึง ผู้บริหาร ที่ทำงานอยู่ในองค์การของภาครัฐ หรือองค์การที่ไม่มุ่งหวังผลกำไร

คำว่า การจัดการ (Management) จะเน้นการปฏิบัติการให้เป็นไปตามนโยบาย (แผนที่วางไว้) ซึ่งนิยมใช้ในการจัดการธุรกิจ (Business Management) ส่วนคำว่า ผู้จัดการ (Manager) จะหมายถึง บุคคลในองค์การซึ่งทำหน้าที่รับผิดชอบต่อกิจกรรมในการบริหารทรัพยากรและกิจการงานอื่นๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ขององค์การ

การบริหารจัดการ (Management) หมายถึง กระบวนการของการมุ่งสู่เป้าหมายขององค์การการทำงานร่วมกัน โดยใช้บุคคลและทรัพยากรอื่นๆ หรือเป็นกระบวนการออกแบบและรักษาสภาพแวดล้อมที่บุคคลทำงานร่วมกันในกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กระบวนการบริหารจัดการ (Management Process) หมายถึง กระบวนการเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์การ ในด้านต่างๆ ดังนี้

2.3.1.1 การวางแผน (Planning) เป็นขั้นตอนในการกำหนดวัตถุประสงค์และพิจารณาถึงวิธีการที่ควรปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น ดังนั้นผู้บริหารจึงต้องตัดสินใจว่าบริษัทมีวัตถุประสงค์อะไรในอนาคต และจะต้องดำเนินการอย่างไรเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์นั้น การวางแผนประกอบด้วย

1. การตรวจสอบตัวเอง เพื่อกำหนดสถานภาพในปัจจุบันขององค์การ
2. การสำรวจสภาพแวดล้อม
3. การกำหนดวัตถุประสงค์
4. การพยากรณ์สถานการณ์ในอนาคต
5. การกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานและความจำเป็นในการใช้ทรัพยากร
6. การประเมินแนวทางการปฏิบัติงานที่วางไว้
7. การทบทวนและปรับแผนเมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลง และผลลัพธ์ของการควบคุมไม่เป็นไปตามที่กำหนด
8. การติดต่อสื่อสารในกระบวนการของการวางแผนเป็นไปอย่างทั่วถึง

2.3.1.2 การจัดองค์การ (Organizing) เป็นขั้นตอนในการจัดบุคคลและทรัพยากรที่ใช้ในการทำงาน เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายในการทำงานนั้น หรือเป็นการจัดแบ่งงานและจัดสรรทรัพยากรสำหรับงาน เพื่อให้งานเหล่านั้นสำเร็จ การจัดองค์การประกอบด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. การระบุและอธิบายงานที่จะถูกนำไปดำเนินการ
2. การกระจายงานออกเป็นหน้าที่
3. การรวบหน้าที่ต่างๆ เข้าเป็นตำแหน่งงาน
4. การอธิบายสิ่งที่จำเป็นหรือความต้องการของตำแหน่งงาน
5. การรวมตำแหน่งงานต่างๆ ให้เป็นหน่วยงานที่มีความสัมพันธ์อย่างเหมาะสม และสามารถบริหารจัดการได้

6. การมอบหมายงาน ความรับผิดชอบ อำนาจหน้าที่
7. การทบทวนและปรับโครงสร้างขององค์การเมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลง และผลลัพธ์ของการควบคุมไม่ได้เป็นไปตามที่กำหนด

8. การติดต่อสื่อสารของการจัดการองค์การเป็นไปอย่างทั่วถึง
9. กำหนดความจำเป็นของทรัพยากรมนุษย์
10. การสรรหาผู้ปฏิบัติงานต้องมีศักยภาพ
11. การคัดเลือกจากบุคคลที่สรรหามา
12. การฝึกอบรมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
13. การทบทวนและการปรับปรุงคุณภาพและปริมาณของทรัพยากรมนุษย์ เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลง และผลลัพธ์ของการควบคุมไม่ได้เป็นไปตามที่กำหนด

14. การติดต่อสื่อสารของการจัดคนเข้าทำงานเป็นไปอย่างทั่วถึง

2.3.1.3 การนำ (Leading) เป็นขั้นตอนในของการกระตุ้นให้เกิดความกระตือรือร้น และชักนำความพยายามของพนักงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับความพยายามของผู้จัดการที่จะกระตุ้นให้พนักงานมีศักยภาพในการทำงานสูง ดังนั้น การนำ (Leading) จะช่วยให้งานบรรลุผลสำเร็จ เสริมสร้างขวัญและกำลังใจผู้ใต้บังคับบัญชา การนำประกอบด้วย

1. การติดต่อสื่อสารและอธิบายวัตถุประสงค์ให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้
2. การมอบหมายมาตรฐานของการปฏิบัติงาน
3. การให้คำแนะนำและการให้คำปรึกษาแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ให้สอดคล้องกับมาตรฐานของการปฏิบัติงาน

4. การให้รางวัลแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาบนพื้นฐานของผลการปฏิบัติงาน
5. การยกย่องสรรเสริญ การดำเนินดีตัวอย่างยุติธรรม
6. การจัดสภาพแวดล้อมมากระตุ้นจิตใจ โดยการติดต่อสื่อสารเพื่อสำรวจความต้องการและสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง

7. การทบทวนและปรับปรุงวิธีการของภาวะของความเป็นผู้นำ เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลง และผลลัพธ์ของการควบคุมไม่เป็นไปตามที่กำหนด

8. การติดต่อสื่อสารทั่วทุกแห่งในกระบวนการของภาวะของความเป็นผู้นำ

2.3.1.4 การควบคุม (Controlling) เป็นการติดตามผลการทำงาน และแก้ไขปรับปรุงในสิ่งที่จำเป็น หรือเป็นขั้นตอนของการวัดผลการทำงาน และดำเนินงานการแก้ไขเพื่อให้บรรลุที่ต้องการ การควบคุมประกอบด้วย

1. การกำหนดมาตรฐาน
2. การเปรียบเทียบและติดตามผลการปฏิบัติงานกับมาตรฐาน
3. การแก้ไขความบกพร่อง
4. การทบทวนและปรับปรุงวิธีการควบคุม เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลง และผลลัพธ์ของการควบคุมไม่เป็นไปตามที่กำหนด
5. การติดต่อสื่อสารในกระบวนการของการควบคุมเป็นไปอย่างทั่วถึง

2.3.2 แนวคิดการตลาด

จรินทร์ เทศวานิช (2528) ได้ให้ข้อมูลแนวคิดการตลาด ดังนี้

เครื่องมือทางการตลาดที่ต้องนำมาใช้ร่วมกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ทางการตลาดในตลาดเป้าหมาย คือ การสนองความต้องการของลูกค้าให้เกิดความพึงพอใจ ได้แก่ แนวคิด ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) การจัดจำหน่าย (Place) และการส่งเสริมการตลาด (Promotion) หรือก็คือ 4P's ของส่วนประสมทางการตลาดที่จำเป็นต้องนำมาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ส่วนประสมทางการตลาดแต่ละด้านมีความหมายและรายละเอียดดังนี้

1. ผลิตภัณฑ์ (Product) หมายถึง สิ่งที่เสนอขายโดยธุรกิจ เพื่อสนองความต้องการของลูกค้าให้พึงพอใจผลิตภัณฑ์ที่เสนอขาย อาจจะมีตัวตนหรือไม่มีตัวตนก็ได้ ผลิตภัณฑ์จะประกอบด้วย สินค้า การบริการ คุณภาพของผลิตภัณฑ์ ลักษณะการออกแบบตราสินค้า บรรจุภัณฑ์ ขนาด การรับประกัน ซึ่งผลิตภัณฑ์ต้องมีรรถประโยชน์ มีคุณค่า และสามารถสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าได้
2. ราคา (Price) หมายถึง มูลค่าผลิตภัณฑ์ในรูปตัวเงิน หรือสิ่งที่ต้องจ่ายเพื่อให้ได้มาซึ่งบางสิ่ง ประกอบด้วย การกำหนดราคาสินค้า การให้ส่วนลด การให้ส่วนแถม และระยะเวลาของการชำระเงิน โดยที่การกำหนดราคาควรจะเป็นที่ยอมรับของลูกค้า โดยต้องคำนึงถึงต้นทุนและราคาของคู่แข่ง
3. การจัดจำหน่าย (Place) หมายถึง โครงสร้างของช่องทาง ซึ่งประกอบด้วยสถาบันและกิจกรรม ใช้เพื่อเคลื่อนย้ายผลิตภัณฑ์และบริการจากองค์กรไปยังตลาด สถาบันที่นำผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาดเป้าหมายก็คือ สถาบันตลาด ส่วนกิจกรรมเป็นกิจกรรมที่ใช้ในการกระจายสินค้า ประกอบด้วย การขนส่ง การคลังสินค้า และการเก็บรักษาสินค้าคงคลัง
4. การส่งเสริมการตลาด (Promotion) “เป็นการติดต่อสื่อสารเกี่ยวกับข้อมูลระหว่างผู้ซื้อกับผู้ขายสินค้า เพื่อสร้างทัศนคติและพฤติกรรมการซื้อ” การติดต่อสื่อสารอาจเป็นการขายโดยใช้พนักงาน (Personal Selling) การให้ข่าว และการประชาสัมพันธ์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 การโฆษณาสินค้า (Advertising) เป็นกิจกรรมในการเสนอข่าวสารเกี่ยวกับองค์กรและ (หรือ) ผลิตภัณฑ์ บริการ หรือความคิดที่ต้องมีการจ่ายเงินโดยผู้อุปถัมภ์รายการ เช่น การโฆษณาสินค้า หรือการบริการผ่านสื่อวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร ฯลฯ

4.2 การขายโดยใช้พนักงานขาย (Personal Selling) เป็นกิจกรรมแจ้งข่าวสารและจูงใจตลาดโดยใช้บุคคล ในกรณีนี้ เป็นการสื่อสารแบบเผชิญหน้าระหว่างผู้ขาย (หรือ) ผู้ผลิต กับลูกค้าที่คาดหวัง

4.3 การส่งเสริมการขาย (Sales Promotion) เป็นกิจกรรมทางการส่งเสริมที่นอกเหนือจากการโฆษณา การขายโดยใช้พนักงานขาย และการใช้ข่าวสารซึ่งสามารถกระตุ้นความสนใจ การทดลองใช้หรือการซื้อ โดยลูกค้าชั้นสุดท้ายหรือบุคคลอื่นในช่องทาง การส่งเสริมการขาย อาจกระตุ้นต่อผู้บริโภค เช่น ลด แลก แจก แถม ฯลฯ กระตุ้นคนกลางและพนักงานขาย เช่น การจัดประชุมและการแข่งขันการขาย

4.4 การให้ข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ (Publicity And Public Relation) การให้ข่าวสารเป็นการเสนอความคิด สินค้า หรือบริการที่ไม่ต้องมีการจ่ายเงิน จากองค์กรที่ได้รับผลประโยชน์ เช่น การให้ข่าวเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ บุคคล การจัดประชุม สัมมนา แก่สื่อมวลชน ส่วนการประชาสัมพันธ์หมายถึง ความพยายามที่มีการวางแผนโดยองค์กรหนึ่ง เพื่อสร้างทัศนคติที่ดีต่อองค์กรให้เกิดกับกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง การประชาสัมพันธ์เป็นการติดต่อสื่อสารกับกลุ่มต่างๆ ได้แก่ ประชาชนทั่วไป ผู้ถือหุ้น หน่วยงานราชการ วิธีการประชาสัมพันธ์ อาจทำได้ เช่น การตีพิมพ์ การให้ข่าวเกี่ยวกับบุคคล ผลิตภัณฑ์ของบริษัท การจัดเหตุการณ์ต่างๆ เช่น ประชุม สัมมนา จัดกีฬา หรือเป็นสปอนเซอร์ การให้บริการแก่ชุมชน เช่น การบริจาค การสนับสนุนกีฬา การอนุรักษ์วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

2.3.3 แนวคิดการผลิต

สุปัญญา ไชยชาญ (2540) ได้ให้ข้อมูลแนวคิดการผลิต ดังนี้

คำว่า ปฏิบัติการ นั้น พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้อธิบายว่า ถ้าเป็นคำกริยา แปลว่า ทำตามหน้าที่ เพราะฉะนั้น การปฏิบัติการ จึงหมายถึง การทำงานตามหน้าที่นั่นเอง แต่ในเรื่องการดำเนินธุรกิจแล้วต้องขยายความออกไปอีกว่า การทำงานตามหน้าที่นั้น ต้องเป็นหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบในการผลิตสินค้าหรือบริการ ซึ่งองค์กรจะนำไปเสนอขายตามเป้าหมาย

การผลิตสินค้าหรือบริการดังกล่าวนี้ ทำให้การปฏิบัติการในองค์กรเป็นระบบที่มีลักษณะเฉพาะร่วมกันอยู่อย่างหนึ่ง คือ ต้องแปรรูป (Transform) สิ่งที่ป้อนเข้าไป (Input) ให้กลายเป็นสิ่งที่ส่งออกมา (Output) สำหรับเสนอขายต่อตลาดเป้าหมายต่อไป

สิ่งที่ป้อนเข้าไป หมายถึง ทรัพยากรที่ต้องใช้ในการแปรรูปให้กลายเป็นสิ่งที่ส่งออก ซึ่งโดยทั่วไปจะประกอบด้วย เงินทุน แรงงาน เครื่องจักร ที่ดิน วัตถุดิบ และการจัดการ เป็นต้น

การแปรรูป หมายถึง การทำให้สิ่งที่ป้อนเข้าไปกลายเป็นสิ่งที่ส่งออก ซึ่งอาจใช้กระบวนการทางเคมี กระบวนการทางฟิสิกส์ หรือใช้แรงงานเป็นหลัก สุดแต่ว่าองค์กรนั้นๆ ผลิตสินค้าหรือบริการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สิ่งส่งออก หมายถึง สินค้า และหรือบริการตามวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติการ ซึ่งจะต้องให้ ได้ลักษณะเฉพาะตรงตามเกณฑ์กำหนด ด้วยเกณฑ์กำหนดนี้มักจะบังคับให้สิ่งส่งออกต้องมีมูลค่าสูงกว่าสิ่งป้อนเข้าบวกกับต้นทุนในการแปรรูป

2.3.4 แนวคิดบัญชีและการเงิน

โชติรัศ ชวนิชย์ (2538) ได้ให้ข้อมูลบัญชีและการเงิน ดังนี้

แนวคิดด้านการเงินและการบัญชีของธุรกิจขนาดย่อยๆ ไว้ดังนี้ คือ การจัดการการเงินและการบัญชีธุรกิจขนาดย่อม (Financial And Accounting Management In Small Business) ซึ่งการจัดการทางการเงินเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งของการดำเนินธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็นกิจการขนาดเล็ก ขนาดใหญ่ การจัดการควรเริ่มจากการวางแผนทางการเงิน คือ แหล่งเงินทุนที่จะจัดการว่าควรจัดหาจากแหล่งเงินทุนใด เพื่อให้ได้แหล่งที่ดีและประหยัด จากนั้นจะต้องวางแผนต่อไปว่า เงินทุนที่จัดหามาได้เหล่านี้จะนำไปใช้จ่ายอย่างไร เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างสภาพคล่องและกำไรภายในกิจการ ทั้งนี้จะต้องมีหลักที่จะมาควบคุมเงินทุน และการจัดสรรการใช้เงินทุนให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ตัวองค์กร ส่วนการจัดการงานบัญชี เป็นการควบคุมทางการเงินอย่างหนึ่ง โดยการควบคุมการใช้จ่าย และการรับเงินที่เกิดขึ้นจริง คือ ต้องมีการจดบันทึกประเภท และสรุปผล เพื่อให้ทราบผลการดำเนินงานของกิจการ ผลที่ได้จากการบันทึกบัญชีสามารถนำมาวิเคราะห์ด้วยเทคนิคต่างๆ ได้ เช่น อัตราส่วนทางการเงินจะทำให้กิจการทราบปริมาณความสำเร็จของการดำเนินงานที่ผ่านมา โดยผลของความสำเร็จในทางบวกจะถูกนำมาเป็นแบบอย่างของการจัดการการเงินใหม่ต่อไป ส่วนผลในทางลบจะถูกวิเคราะห์สาเหตุ เพื่อหาทางแก้ไขภาวะทางการเงินขององค์กรในปีต่อไปให้ดีขึ้นกว่าปีก่อน

การบัญชีเป็นเรื่องของการจดบันทึกทางการเงินที่กิจการได้ดำเนินการไปในช่วงเวลาที่ผ่านมา และซึ่งจะมีประโยชน์แก่เจ้าของกิจการเอง คือ ทำให้ทราบฐานะการดำเนินงานที่ผ่านมา และสามารถนำมาเป็นข้อมูลในการตัดสินใจวางแผนทางการเงินสำหรับปีต่อไป นอกจากนี้ ยังใช้เป็นข้อมูลประกอบการขอกู้เงินจากสถาบันการเงินต่างๆ ในระบบได้

ถ้าจะให้ความหมายของงานการบัญชีอย่างง่ายๆ จะได้ว่า งานบัญชี หมายถึง การจดบันทึก การจำแนกประเภท และการสรุปผลข้อมูลทางการเงิน

จากความหมายนี้จะเห็นว่างานการบัญชี แยกได้ 3 งาน คือ การจดบันทึก การจำแนกประเภท และการสรุปผล

ผู้บริหารเงินขนาดย่อมก็ควรจะเรียนรู้การบัญชีและการอ่านงบการเงินให้เป็นเพื่อจะได้สามารถตรวจสอบและประเมินผลพนักงานการบัญชี รวมทั้งใช้ประโยชน์จากงบการเงินของกิจการตนเองได้

ส่วนกิจการขนาดย่อมที่จัดตั้งในรูปเจ้าของคนเดียวซึ่งเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาไม่ใช่รูปนิติบุคคลประเภทบริษัท หรือห้างหุ้นส่วน ซึ่งไม่ต้องจัดการงานบัญชีดังเช่น ขั้นตอนที่กำลังกล่าวมาแล้ว ก็ควรทำบัญชีเพื่อบันทึกรายละเอียดข้อมูลทางการเงินไว้สำหรับเดือนความทรงจำและควรเก็บหลักฐาน

ต่างๆ ทางการเงินไว้เป็นแฟ้มเรียงลำดับตามวันที่ เพื่อประโยชน์ในการค้นหาหลักฐานสำคัญต่างๆ พวกสินทรัพย์ หนี้สิน ควรแยกกันไว้เป็นแฟ้ม เขียนหน้าแฟ้มให้ชัดเจน และควรบันทึกรายละเอียดให้ถูกต้องตลอดเวลาเมื่อมีรายการเพิ่มหรือลดยอด ส่วนรายการประจำวัน ได้แก่ เงินสดรับ เงินสดจ่าย รายได้ ค่าใช้จ่ายต่างๆ ก็ควรมีสมาดับบันทึก เพื่อไว้ทบทวนความจำ การบันทึกไม่มีหลักเกณฑ์อะไร เป็น การบันทึกเหมือนการเขียนข้อความทั่วไป จัดเป็นการทำบัญชีแบบง่าย ๆ เรียกว่า ระบบการบัญชี เดี่ยว (Single Entry System) ซึ่งจะช่วยประมาณการฐานะทางการเงินของกิจการได้คร่าวๆ และ ช่วยให้ผู้บริหารกิจการทราบฐานะ และทิศทางของกิจการของตนเองได้พอสมควร

2.4 แนวคิดการพัฒนากลุ่มอาชีพ

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2551) ได้ให้ข้อมูลการพัฒนากลุ่มอาชีพ ดังนี้

แนวทางการพัฒนากลุ่มอาชีพ ควรต้องมีความเข้าใจถึงสถานการณ์ สภาพปัญหาของผู้รับ ว่า มีปัญหาและความต้องการอย่างไร ตามแนวพระราชดำรัส คือ การเข้าถึงสถานการณ์ของผู้ที่เราจะ ช่วยเหลือนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่สุด การช่วยเหลือให้เขาได้รับสิ่งที่เขาควรจะได้รับตามความจำเป็นอย่าง เหมาะสม จะเป็นการช่วยเหลือที่ได้ผลดีที่สุดเพราะฉะนั้นในการช่วยเหลือแต่ละครั้งแต่ละกรณี จำเป็นที่เราพิจารณาถึงความต้องการและความจำเป็นก่อน และต้องทำความเข้าใจกับผู้ที่เราจะ ช่วย ให้เข้าใจด้วยว่าเขาอยู่ในฐานะอย่างไร สมควรที่จะได้รับความช่วยเหลืออย่างไร เพียงใด อีกประการ หนึ่งในการช่วยเหลือนั้น ควรยึดหลักสำคัญว่า เราจะช่วยเหลือเขาเพื่อให้เขาสามารถช่วยตนเองต่อไป ได้ ดังนั้นการพัฒนากลุ่มอาชีพ ควรมีหลักการ คือ เน้นการพัฒนาที่มุ่งสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน ในลักษณะการพึ่งตนเอง

ในการกำหนดแนวทางพัฒนากลุ่มอาชีพ เป็นภารกิจที่ได้รับการถ่ายโอน เพื่อการส่งเสริมและ พัฒนาอาชีพในท้องถิ่นทั้งในระดับบุคคลและกลุ่มอาชีพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาอาชีพของ ประชาชนในท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจดำเนินกิจกรรมอยู่แล้ว องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นอาจดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนประชาชนที่มีอาชีพเดียวกันร่วมกันดำเนินกิจกรรมที่ พัฒนาและส่งเสริมอาชีพให้มีศักยภาพ ในการผลิต จำหน่าย และกลุ่มอาชีพที่ดำเนินกิจกรรมอยู่แล้ว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจส่งเสริมสนับสนุน ให้มีการดำเนินการบริหารจัดการกลุ่มอาชีพ ที่มี ความเข้มแข็งมีรายได้เพิ่มขึ้นทั้งในระดับบุคคลและ ครอบครัว และระดับชุมชน โดยยึดหลักตามแนว เศรษฐกิจพอเพียง การดำเนินทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว และระดับชุมชน โดยยึดหลักตามแนว เศรษฐกิจพอเพียง การดำเนินชีวิตแบบทางสายกลาง คือทำเพื่อพอกิน เลี้ยงชีพได้ตามความเหมาะสม กับครอบครัว เหลือจากการดำรงชีพแล้วจึงขาย โดยส่วนหนึ่งเก็บออมไว้เพื่อบริโภคและเพื่อการลงทุน ครั้งต่อไป เช่นการทำการเกษตรแบบทฤษฎีใหม่ การทำการเกษตรแบบผสมผสาน เป็นต้น

หลักการพัฒนาอาชีพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ 1) รู้เขา คือ รู้ศักยภาพและกำลัง ของกลุ่ม การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน วิเคราะห์ศักยภาพจุดแข็งจุดอ่อนของกลุ่มอาชีพ จัดเวทีแกนนำ เกษตรกร 2) รู้การบริหารจัดการ การบริหารจัดการมี 2 ส่วน คือ ส่วนที่หนึ่ง ด้านการจัดการภายใน กลุ่ม วางระบบการทำงาน วางตำแหน่งความรับผิดชอบ และมอบหมายภาระงานของกลุ่มให้แก่กลุ่ม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บริหารงานกลุ่ม สมาชิกกลุ่ม ส่วนที่สองคือ การบริหารงานการผลิต ส่งเสริมการผลิต ผลผลิต/ผลิตภัณฑ์ โดยการหาแหล่ง/สถานที่จำหน่ายในชุมชนและบริเวณจังหวัดใกล้เคียง เป็นต้น 3) รู้หลักวิชาการ ด้านการบริหารจัดการการนำเทคโนโลยีการผลิต เทคโนโลยีการเกษตร การจัดการ และหาแหล่งจำหน่ายผลผลิต ผลิตภัณฑ์ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจร่วมกับศูนย์บริการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรประจำตำบลเพื่อให้ความรู้และสำรวจความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมเทคนิคด้านวิชาการในการวางแผนการเพาะปลูกให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค เป็นต้น

ในการพัฒนากลุ่มอาชีพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้กลุ่มอาชีพมีความเข้มแข็ง มีการบริหารจัดการอย่างมีหลักเกณฑ์ และสามารถพึ่งพาตนเองได้ อันนำไปสู่การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม การสร้างผู้นำของกลุ่มที่เกิดจากการยอมรับของสมาชิกในการบริหารจัดการ และการสร้างความสามัคคีในกลุ่มอาชีพ ลักษณะของกลุ่มที่มีความเข้มแข็ง คือ 1) ประชากรในกลุ่ม มีความประสงค์หรือความต้องการที่จะดำเนินกิจกรรมร่วมกันโดยความสมัครใจของสมาชิก 2) มีวัตถุประสงค์ เป้าหมายร่วมกับสมาชิกเป็นหลัก 3) สมาชิกมีการยอมรับและความสัมพันธ์เชิงบวกต่อกัน 4) รูปแบบกติกา ข้อตกลง หรือระเบียบของกลุ่มที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย สมาชิกส่วนใหญ่ยอมรับ 5) สมาชิกร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง 6) มีหลักเกณฑ์การแบ่งปันผลประโยชน์ที่ชัดเจนและโปร่งใส 7) สมาชิกมีความสามัคคี 8) มีเงินออมสามารถพึ่งพาตนเองได้

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาชุมชน หมายถึงการกระทำให้กลุ่มมีความเจริญก้าวหน้าโดยทั่วไป เช่น การพัฒนาหน่วยงานหรือชุมชนหรือประเทศ ให้ดีขึ้น ทั้งนี้ก็เพื่อสนองความต้องการของประชาชน หรืออาจกล่าวได้ว่า การพัฒนาเป็นกระบวนการของการเคลื่อนไหวจากสภาพที่ไม่น่าพอใจหรือสภาพที่ไม่ปกติสุข ไปสู่สภาพที่น่าพอใจ เป็นปกติสุข และเจริญก้าวหน้า การพัฒนานับเป็นกระบวนการที่เปลี่ยนแปลงไปอยู่เสมอไม่หยุดนิ่ง การพัฒนาชุมชนนั้นจะต้องเป็นกระบวนการดำเนินงานที่ต่อเนื่องกัน จะขาดตอนไม่ได้ โดยเริ่มจากจะต้องมีการพัฒนาจิตใจ และวินัยของสมาชิกให้สอดคล้องกับการพัฒนาไปด้วยก่อนในขณะเดียวกันก็เปิดโอกาสให้สมาชิกได้เข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุดในด้านความคิดริเริ่ม การตัดสินใจ การปฏิบัติงานร่วมรับผิดชอบ ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างความศรัทธา ความเชื่อมั่นในตนเอง และเป็นการขจัดความขัดแย้งระหว่างสมาชิกด้วยกัน กล่าวได้ว่าการเกิดและการเจริญเติบโตของกลุ่มที่เกิดขึ้นได้จากการที่สมาชิกได้พูดคุย ปรึกษาหารือกัน และมีความเข้าใจเรื่องต่างๆร่วมกัน หรือมีปัญหาบางอย่างที่คล้ายคลึงกันสมาชิกต้องมีการติดต่อสังสรรค์กันเสมอ และมีบางสิ่งบางอย่างที่สำคัญคล้ายๆกัน มีการร่วมมือกัน

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.5.1 ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง

กรมการปกครอง (2541) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานคำจำกัดความของคำว่า เศรษฐกิจพอเพียง ว่าหมายถึง การดำเนินชีวิต การมีเศรษฐกิจแบบพอมีพอกิน สามารถเลี้ยงดูอู่ชุมชนเองโดยมีความเหมาะสม เพียงพอกับความต้องการของตนเองได้ ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่า

ทุกครอบครัวจะต้องทำการผลิตอาหาร ถักทอเสื้อผ้า เครื่องแต่งกายด้วยตนเอง แต่หมายถึงคนในหมู่บ้านจะต้องมีความพอเพียงในระดับหนึ่ง

มาฆะ ขิตตะสังคะ (2537) เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การให้ความสำคัญในด้านการผลิตเพื่อการยังชีพ และให้เพียงพอต่อความจำเป็นขั้นพื้นฐานของบุคคลในสังคมนั้นๆ ก่อนเป็นสำคัญ ให้ประชาชนรู้จักพอใจในสิ่งที่ตนเองมีอยู่ ไม่ฟุ้งเฟ้อ อยากรู้จักมีในสิ่งที่เกินกำลังแก่กำลังของตน

สุรเกียรติ์ เสถียรไทย (2542) ได้กล่าวถึง เศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่าเป็นปรัชญาของการพัฒนาตามกระแสเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีฐานคิดสำคัญที่การพัฒนาคนในชุมชน ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมควบคู่กันไปกับการจรรโลงรักษาวัฒนธรรมชุมชน ทั้งนี้การพัฒนาคนจะต้องเริ่มที่การพัฒนาความคิดและจิตใจของคนให้รู้จักกินรู้จักใช้ตามอัตภาพและความจำเป็นในการดำรงชีวิต

จากที่กล่าวมาทั้งหมดสรุปได้ว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การดำเนินชีวิต การมีเศรษฐกิจแบบพอมีพอกิน สามารถเลี้ยงดูชุมชนตนเองโดยมีความเหมาะสม เพียงพอกับความต้องการของตนเอง

2.5.2 หลักการของเศรษฐกิจพอเพียง

กรมการปกครอง (2541) จากแนวพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีแนวทางที่มุ่งให้คนไทยดำรงตนโดยยึดหลักของความสมถะ พึงพอใจกับสิ่งที่เป็นอยู่ได้ ไม่อคติกับบุคคลที่มีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีกว่า ซึ่งแนวพระราชดำรัสล้วนแต่เป็นแนวทางที่เหมาะสมกับการนำมาประยุกต์ใช้สังคมไทย โดยเฉพาะสังคมชนบท อันได้แก่

“...การจะเป็นเสือนั้นมันไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เราพออยู่พอกิน และมีเศรษฐกิจการเป็นอยู่แบบพอมีพอกิน แบบพอมีพอกิน หมายความว่า อิ่ม खुตัวเองให้ได้ ให้มีพอเพียงกับตัวเอง อันนี้เคยบอกว่า ความพอเพียงไม่ได้หมายความว่า ทุกครอบครัวจะต้องผลิตอาหารของตัวเอง จะต้องทอเสื้อผ้าให้ตัวเองสำหรับครอบครัว อย่างนั้นมันเกินไป แต่ว่าในหมู่บ้านหรือในอำเภอจะต้องมีความพอเพียงพอสมควร บางสิ่งบางอย่างที่ผลิตได้มากกว่าความต้องการก็ขายได้ แต่ขายในที่ไม่ห่างไกลเท่าไร ไม่ต้องเสียค่าขนส่งมากนัก อย่างนี้นักเศรษฐกิจต่างๆ ก็มาบอกว่าล้าสมัยจริง อาจจะล้าสมัย เพราะคนอื่นเค้าต้องมีการเศรษฐกิจที่ต้องมีการแลกเปลี่ยน เรียกว่าเป็นเศรษฐกิจการค้า ไม่ใช่เศรษฐกิจความพอเพียง รู้สึกไม่หรรุหระแต่เมืองไทยเป็นประเทศที่มีบุญอยู่ว่า การผลิตที่พอเพียงทำได้...”

หลักการเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้น ครอบคลุมเนื้อหาสาระของการดำเนินชีวิตในวงกว้าง ทั้งในส่วนของเศรษฐกิจพึ่งตนเองและเศรษฐกิจชุมชน

สำนักงานคณะกรรมการจัดระบบจรรยาบรรณ (2541) ปัจจุบันระบบเศรษฐกิจพอเพียง อันเนื่องมาจากกระแสพระราชดำรัสขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ กำลังเป็นที่ได้รับความนิยมน ทั้งในด้านทฤษฎีและด้านการปฏิบัติ ดังจะเห็นได้จาก กระแสพระราชดำรัสเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่ได้มีการแพร่กระจายไปสู่ชุมชน สังคมชนบทไทยมากขึ้น หนังสือ “พระราชดำรัส” ขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ ทรงเรียบเรียง “ทฤษฎีใหม่” ซึ่งแบ่งเป็น 3 ชั้น และขยายความได้ดังนี้

ทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 ผลิตอาหารเพื่อบริโภคเอง เหลือนำออกขาย ทำให้มีกินอิ่ม ไม่มีภาระหนี้สินและมีเงินออม

ทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 2 รวมตัวกันเป็นองค์กรชุมชน ทำเศรษฐกิจชุมชนในรูปแบบต่างๆ เช่น การเกษตร หัตถกรรม อุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร ทำธุรกิจ ปั่นน้ำมัน ขายอาหารขายสมุนไพร ตั้งศูนย์การแพทย์แผนไทย จัดการท่องเที่ยวชุมชน มีกองทุนชุมชน หรือธนาคารหมู่บ้าน

ทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 3 มีการเชื่อมโยงกับบริษัทที่ประกอบธุรกิจขนาดใหญ่ รวมถึงการส่งออก

2.5.3 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การดำเนินกิจกรรม

สมพร เทพสิทธา (2546) ได้กล่าวถึงการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงสู่การดำเนินกิจกรรม ดังนี้ เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปใน “ทางสายกลาง” โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์

ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน ขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี นักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน มีความเพียร สติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุสังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำรินี้ มีหลักพิจารณาอยู่ 5 ส่วน คือ เริ่มแรกเป็นกรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีกาเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดจากภัยและวิกฤต เพื่อความมั่นคงและยั่งยืนของการพัฒนา สิ่งที่สองคือ คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

ความพอเพียง นั้นประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ กล่าวคือ

1. ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดี ที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น
2. ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ

3. การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมทั้งกับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีหลักพิจารณาอยู่ 5 ส่วน ดังนี้

1. กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็นโดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลาและเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤต

2. คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับโดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

3. นิยาม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อมๆ กัน คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว

4. เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ เงื่อนไขความรู้ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวัง ในขั้นปฏิบัติเงื่อนไขคุณธรรมที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วยความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทนมีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

5. แนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับ จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้ และเทคโนโลยี

2.5.4 การแปลงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การดำเนินงาน

ศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจน จังหวัดขอนแก่น (2549) ได้ประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่รูปแบบการดำเนินกิจกรรมไว้ 12 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาต้องเกิดจากภายในจึงจะมั่นคง
2. การพัฒนาต้องเป็นลำดับขั้นตอน
3. เน้นเรื่องความสามารถพึ่งตนเองเป็นมาตรฐานขั้นต้น
4. ศึกษาทดลองจนหาวิธีที่เหมาะสมโดยเริ่มจากขนาดเล็กก่อน
5. การพัฒนาที่ยั่งยืนต้องอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติควบคู่กันไป
6. การพัฒนาที่ดีต้องไม่ก่อให้เกิดมลภาวะต่อสภาพแวดล้อม
7. การพัฒนาจะต้องเป็นไปตามลักษณะภูมิศาสตร์และสังคมศาสตร์ของท้องถิ่น
8. การพัฒนาจะได้ผลดีต้องอาศัยหลักวิชาและวิธีที่เหมาะสม
9. การพัฒนาจะได้ผลดีต้องทำเป็นรูปแบบโครงการ
10. การพัฒนาจะได้ผลดีต้องมีการประสานงานและบูรณาการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

11. โครงการพัฒนาจะดำเนินการได้ดีต้องมีสำนักงานรับผิดชอบ

12. การพัฒนาจะสำเร็จได้ ต้องอาศัยความขยันอดทนอย่างต่อเนื่องและยาวนาน

จากการนำทฤษฎีพอเพียงมาประยุกต์ เพื่อให้เกิดรูปแบบในการดำเนินกิจกรรมนั้น จะทำให้เห็นเป็นรูปธรรมว่า ถ้าเราจะดำเนินกิจกรรมนั้นเราจะต้องยึดสิ่งใดเป็นสำคัญ เพื่อให้เกิดการปฏิบัติที่อยู่ในกรอบ และนำไปดำเนินกิจกรรมในแนวทางเดียวกัน ซึ่งจะทำให้ง่ายต่อการนำไปดำเนินกิจกรรมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.6 แนวคิดการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT)

สำนักงานมาตรฐานการศึกษา (2545) กล่าวถึงความหมายของ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) ไว้ดังนี้

S มาจากคำว่า Strength คือ มีจุดแข็งหรือมีจุดเด่นอะไรบางอย่าง ที่เสริมสร้างให้หน่วยงานเข้มแข็ง

W มาจากคำว่า Weakness หมายถึง จุดอ่อน ของหน่วยงาน อาการป่วยของหน่วยงาน อาจจะมีบางส่วน บางองค์ประกอบที่กระทบต่อหน่วยงาน

O มาจากคำว่า Opportunity หมายถึง โอกาสที่หน่วยงานจะได้รับการพัฒนาไปอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจจะเป็นความพร้อมและศักยภาพของบุคลากร

T มาจากคำว่า Treat หมายถึง แรงกดดัน หรืออันตรายที่บั่นทอนความเจริญก้าวหน้าของหน่วยงาน ซึ่งเป็นเรื่องที่หน่วยงานจะต้องปรับปรุงให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

2.6.1 การวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคทางธุรกิจ

สำนักงานมาตรฐานการศึกษา (2545) ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคทางธุรกิจ ดังนี้

1. วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในหน่วยงาน ซึ่งมีมาตรการ หรือตัวแปรที่สำคัญในการวิเคราะห์ กล่าวคือ

1.1 สภาพแวดล้อมภายในหน่วยงาน

- ด้านทรัพยากร ได้แก่ บุคลากร องค์กรประชาชน งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์เครื่องมือ เทคโนโลยี

- ด้านโครงสร้างนโยบาย ระบบการทำงาน บทบาทหน้าที่

- ด้านระเบียบข้อกฎหมาย

- ด้านการสนับสนุนจากภายนอก

1.2 ศักยภาพในหน่วยงาน ได้แก่

- จุดแข็งของหน่วยงาน

- จุดอ่อนของหน่วยงาน

2. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกที่มีผลกระทบต่อหน่วยงาน มีตัวแปรที่สำคัญในการวิเคราะห์กล่าวคือ

2.1 สภาพแวดล้อมภายนอกได้แก่

- ด้านสังคม
- ด้านการเมืองการปกครอง
- ด้านเศรษฐกิจ
- ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และเครือข่าย

2.2 ผลกระทบต่อหน่วยงาน ได้แก่

- ด้านบวก ซึ่งเป็นช่องทางหรือโอกาสของหน่วยงาน
- อุปสรรคหรืออันตรายของหน่วยงาน

2.6.2 คุณลักษณะ 7 ประการของกระบวนการ การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis)

นันทิยา หุตานูวัตร และ ณรงค์ หุตานูวัตร (2545) ได้กล่าวว่า กระบวนการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) เป็นเครื่องมือที่มีศักยภาพในการสร้างกลยุทธ์สำหรับองค์กรธุรกิจชุมชนโดยพบคุณลักษณะ 7 ประการของกระบวนการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) ดังนี้

2.6.2.1 การมีส่วนร่วมทุกระดับ ผู้นำหลักเป็นผู้ที่มีอิทธิพลและมีส่วนร่วมสูงสุดในการกำหนดกลยุทธ์ของกลุ่ม ผู้นำหลักจะเป็นผู้คิดริเริ่มค้นหาปัจจัย ตัดสินใจ ตลอดจนสามารถเสนอกลยุทธ์ทางเลือกให้ ผู้นำหลักขององค์กรจะเป็นบุคคลสำคัญที่สุดในการพัฒนากลยุทธ์และการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติส่วนผู้นำระดับรองมีส่วนร่วมระดับกลาง มักเป็นฝ่ายฟังอภิปรายบางจุดที่ตนไม่เห็นด้วย ไม่ใคร่มีความคิดริเริ่ม แต่ร่วมการตัดสินใจและเข้าร่วมตลอดกระบวนการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) กระบวนการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) ยังเอื้อให้สมาชิกได้ซักถาม เสนอแนะ และมีส่วนร่วมจัดลำดับความสำคัญของกลยุทธ์ ซึ่งโดยปกติแล้วสมาชิกจะไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดกลยุทธ์การดำเนินการของกลุ่ม การมีส่วนร่วมดังกล่าวทำให้สมาชิกทราบถึงทิศทางและแผนงานของกลุ่มจึงสรุปได้ว่า กระบวนการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) เอื้ออำนวยให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้นำและสมาชิกในการวางแผนกลยุทธ์ คุณค่าของการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) อยู่ที่กระบวนการซึ่งอำนวยให้เกิดการมีส่วนร่วมจากบุคคลทุกระดับขององค์กร

2.6.2.2 กระบวนการเรียนรู้ กระบวนการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) เป็นเวทีการเรียนรู้ระหว่างผู้นำระดับต่างๆ 3 ลักษณะ 1) ผู้นำหลักสามารถถ่ายทอดข้อมูลสู่ผู้นำระดับกลาง 2) ผู้นำระดับกลางได้เรียนรู้ประสบการณ์จากผู้นำหลัก และ 3) ผู้นำทุกระดับได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน

กระบวนการเรียนรู้เกิดจากการที่ผู้เข้าร่วม ต้องคิดอย่างจริงจังต้องเสนอแนวคิดของตนต่อกลุ่ม ต้องอภิปรายโต้แย้ง แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และที่สำคัญต้องตัดสินใจเลือกทิศทางและกลยุทธ์ของกลุ่มจากขั้นตอนแต่ละขั้นตอนของกระบวนการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) เอื้อให้ผู้เข้าร่วมได้เรียนรู้เรื่องหลัก 2 เรื่อง คือ 1) ผู้เข้าร่วมเรียนรู้ของกลุ่มของตนได้กระจ่างขึ้น 2) กระบวนการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) ยังเป็นเวทีการเรียนรู้เรื่องการวางแผนแบบทีมและเป็นระบบ ซึ่งเป็นเรื่องใหม่สำหรับผู้เข้าร่วม แต่จากการเข้าร่วมปฏิบัติจริงทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเรียนรู้วิธีการวางแผนและเมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการผู้เข้าร่วมจะได้แผนกลยุทธ์ที่มาจากความคิดสร้างสรรค์ของเขาเอง

2.6.2.3 การใช้เหตุผล กระบวนการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) เป็นกระบวนการที่เป็นระบบซึ่งเอื้อให้เกิดการใช้เหตุผลในการคิดและตัดสินใจ กำหนดกลยุทธ์ ในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการ ผู้เข้าร่วมต้องใช้ความคิดและอภิปรายถึงเหตุผลต่างๆ ในการตัดสินใจ ซึ่งทำให้เกิดความรอบคอบในการกำหนดกลยุทธ์ หลายครั้งที่กลุ่มมีการโต้แย้ง อภิปราย และแบ่งเป็นฝ่ายสนับสนุน ฝ่ายค้าน กระทั่งต้องใช้คะแนนเสียงเป็นตัวชี้ขาดการเลือกข้อสรุปหนึ่งๆ กระบวนการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) จึงเป็นกระบวนการที่ต้องใช้เหตุผลในการตัดสินใจกำหนดกลยุทธ์

2.6.2.4 การใช้ข้อมูล การใช้ข้อมูลเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในกระบวนการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) หรืออาจกล่าวได้ว่า ผู้เข้าร่วมจะต้องใช้ข้อมูลในการวางแผนกลยุทธ์ หากผู้เข้าร่วมมีข้อมูลน้อยหรือไม่มี กลยุทธ์ที่ได้จะไม่มีฐานของความจริงของกลุ่ม โอกาสที่จะกำหนดกลยุทธ์ผิดพลาดเป็นไปได้มาก ข้อมูลที่ใช้ในกระบวนการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) มาจาก 3 แหล่ง คือ 1) จากประสบการณ์การทำงานของผู้เข้าร่วม 2) จากผลการศึกษาวิเคราะห์องค์กร และ 3) จากแหล่งข้อมูลภายนอก เช่น วิทยากรที่เชิญมาให้ความรู้และเพิ่มเติมข้อมูลเป็นต้น ข้อมูลที่นำมาใช้ในกระบวนการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) นั้นต้องเป็นข้อมูลที่ถูกต้อง โดยข้อมูลจากทั้งสามแหล่งจะตรวจสอบความถูกต้องซึ่งกันและกัน ยิ่งไปกว่านั้น ข้อมูลนั้นๆ ต้องเป็นข้อมูลที่มีความสำคัญต่อกลุ่ม ทั้งบวกและลบ

2.6.2.5 การกระตุ้นให้คิดและเปิดเผยประเด็นที่ซ่อนเร้น เป็นกระบวนการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) อำนวยให้เกิดการคิดวิเคราะห์สูงเพราะผู้เข้าร่วมจะเป็นศูนย์กลางของกระบวนการ ผู้เข้าร่วมจะเป็นผู้กระทำการต่างๆ ในแต่ละขั้นตอน หากผู้เข้าร่วมทำไม่ได้ในขั้นตอนใดก็ตามก็ไม่สามารถข้ามไปได้ ดังนั้น กระบวนการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) จึงเป็นกระบวนการที่ต้องใช้ความคิด การวิเคราะห์และอภิปรายโต้เถียงเพื่อบรรลุถึงการตัดสินใจร่วมกัน ด้วยเหตุแห่งการใช้ความคิดและการโต้แย้ง กระบวนการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) จึงสร้างสรรค์ให้เกิดการคิด การมองและความเข้าใจในแง่มุมใหม่โดยผู้เข้าร่วมอาจจะยังไม่เคยคิดหรือเห็นแง่มุมใหม่นี้มาก่อน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ซึ่งก่อให้เกิดการเปิดประเด็นที่ซ่อนเร้นของกลุ่มหรือคลีคลายสถานการณ์ที่ซับซ้อนให้เห็นชัดเจนขึ้น ความชัดเจนดังกล่าวมีผลต่อการกำหนดกลยุทธ์ที่ถูกต้องยิ่งขึ้น

2.6.2.6 การเป็นเจ้าของและพันธสัญญา จากการที่ผู้เข้าร่วมเป็นทั้งผู้คิดและวิเคราะห์ ใช้เหตุผลอภิปรายผล แลกเปลี่ยน จนกระทั่งนำไปสู่การตัดสินใจของเขาเองในการกำหนดภารกิจ วัตถุประสงค์ และกลยุทธ์ของกลุ่ม กระบวนการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) จึงช่วยสร้างให้ผู้เข้าร่วมเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของแผนงานและเกิดความผูกพัน การนำแผนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ การเป็นเจ้าของที่สังเกตเห็นได้ชัดเจนประการหนึ่งคือ การเอ่ยถึงแผน โดยใช้คำว่า “แผนของเรา” ของผู้เข้าร่วมอย่างไรก็ตาม การปฏิบัติตามแผนยังต้องขึ้นอยู่กับเงื่อนไข หรือมีตัวแปรบางอย่างที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต ซึ่งอาจทำให้ไม่สามารถปฏิบัติตามแผนนั้นๆ ได้ ดังนั้น กระบวนการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) จึงควรใช้อย่างต่อเนื่องเป็นประจำเพื่อให้เกิดการปรับแผนให้ทันต่อสถานการณ์และเงื่อนไขที่เปลี่ยนแปลง

2.6.2.7 การปฏิบัติทันที จากการที่กระบวนการเป็นวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) เปิดเผยให้เห็นจุดอ่อนที่เป็นปัญหาซึ่งผู้เข้าร่วมพิจารณาว่าเป็นปัญหาเร่งด่วนที่ต้องแก้ไขเมื่อเสร็จสิ้นการวางแผนผู้เข้าร่วมจะลงมือปฏิบัติแก้ไขปัญหานั้นๆ ทันทีหรือบางครั้งอาจจะไม่รอจนสิ้นสุดกระบวนการ เขาตัดสินใจแก้ไขปัญหานั้นๆ เลย จึงอาจกล่าวได้ว่า กระบวนการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) ทำให้เกิดผลทางการปฏิบัติทันที

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อรอนงค์ ธรรมกุล (2544) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารและการจัดการกิจกรรมแปรรูป ผลผลิตเกษตรของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรภาคเหนือตอนล่างที่ประสบความสำเร็จ ผลการศึกษาพบว่า มีการบริหารและการจัดการแบบรวมกิจกรรม คือ ประธานเป็นผู้บริหาร และสั่งการให้คณะกรรมการ และสมาชิกทำผลิตภัณฑ์ร่วมกัน ไม่มีการแบ่งงานตามความถนัด โดยกรรมการและสมาชิกจะมีหน้าที่ จัดทำผลิตภัณฑ์ และได้รับค่าจ้างวันละ 70 บาท เป็นค่าตอบแทน เมื่อเสร็จสิ้นการทำงานแล้ว ประธานจะเป็นผู้จัดจำหน่ายเองทั้งสิ้น สำหรับศักยภาพและปัญหาอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม พบว่า ยังขาดความพร้อมด้านงบประมาณ เพราะยังไม่มีกรวางแผนในเชิงงบประมาณที่เป็นสัดส่วน และการเตรียมแรงงานในการผลิตซึ่งยังไม่ได้อยู่ในรูปแบบกลุ่มอย่างแท้จริง ส่วนมากอยู่ในรูปแบบการจ้างแรงงานในการผลิต แต่สะท้อนให้เห็นว่า ศักยภาพของกลุ่มอยู่ในระดับที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ในระดับหนึ่ง ส่วนปัญหาและอุปสรรค พบว่า ส่วนใหญ่มีปัญหาด้านการตลาด เนื่องจากกลุ่มทำผลิตภัณฑ์ซ้ำซ้อน ทำให้ผลิตภัณฑ์ล้นตลาด อีกทั้งยังกตราคาขายซึ่งกันและกัน

ดวงเนตร ภูปาน (2554) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนไม้ผล ตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนไม้ผลตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก มีการกำหนดตำแหน่งหน้าที่ที่ชัดเจน และพัฒนากระบวนการผลิต การตลาด การจำหน่าย และส่งเสริมการตลาด และพบว่า แนวทางการพัฒนา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วิสาหกิจชุมชนไม้ผลนั้น ต้องมีการพัฒนากลุ่มเสมอ มีการเพิ่มปริมาณผลผลิตให้มากขึ้น ซึ่งการเพิ่มปริมาณผลผลิต กลุ่มต้องการความช่วยเหลือด้านการเงิน แบบงบประมาณให้เปล่า เพราะไม่มีเงินลงทุน และไม่ยากเป็นหนี้ต้องมีการจัดหาศูนย์ที่ทำการถาวรของกลุ่ม และสมาชิกกลุ่มต้องมีความกระตือรือร้น เพื่อพัฒนาตนเองในการประกอบอาชีพผลิตไม้ผลให้เป็นอาชีพหลักมากกว่านี้ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนากระบวนการผลิต การตลาดต่างๆ ต่อไป จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนไม้ผลตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ผู้ศึกษาจึงขอเสนอโครงการปรับปรุงด้านการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนไม้ผลตำบลหินลาด จำนวน 3 โครงการดังนี้ 1) โครงการส่งเสริมและพัฒนาสินค้าชุมชน 2) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไม้ผลตำบลหินลาด 3) โครงการพัฒนาบรรจุหีบห่อไม้ผลตำบลหินลาด

นวลศรี คณะเมือง (2553) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการผลิตข้าวกล้องงอกบ้านห้วยหินสอง หมู่ที่ 1 ตำบลหนองแวง อำเภอนวนนิวาส จังหวัดสกลนคร ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะการบริหารจัดการกลุ่มอาชีพการผลิตข้าวกล้องงอกมีการบริหารงานที่ชัดเจนแต่ยังไม่มีการจัดตั้งสัจจะออมทรัพย์และสวัสดิการกลุ่ม ด้านการผลิต วัตถุดิบในท้องถิ่นมีจำนวนมากเพียงพอต่อการผลิตตลอดเวลา มีขั้นตอนในการผลิตแต่ยังไม่ได้ทำคู่มือในการผลิต ด้านการตลาด ทางกลุ่มได้นำสินค้าไปแสดงตามงานสินค้าต่างๆ เพื่อเป็นการโฆษณาสินค้าและมีการตรวจสอบสภาวะทางการตลาด ด้านการทำงานเป็นกลุ่ม กลุ่มมีความสามัคคีไว้ใจกันดีไม่มีปัญหาด้านการทำงาน ด้านผลประโยชน์ทางกลุ่มมีการจัดสรรและแบ่งปันผลประโยชน์ด้วยความเป็นธรรมไม่พบปัญหาในเรื่องของผลประโยชน์ แนวทางในการปรับปรุง องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง พิจารณานุมัติงบประมาณในการฝึกอบรมให้ความรู้กับสมาชิกในเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยการแปรรูปข้าวกล้องงอกเป็นผลิตภัณฑ์ตัวใหม่ เช่น การทำข้าวแต๋นจากข้าวกล้องงอก การทำน้ำข้าวกล้องงอกเพื่อสุขภาพ บรรจุขวดพร้อมดื่ม และให้กลุ่มอาชีพจัดทำโครงการเสนอขอความร่วมมือกับศูนย์จำหน่ายอาหารของโรงเรียน หรือโรงพยาบาลเพื่อจำหน่ายข้าวกล้องงอก เพื่อให้เด็กหรือผู้ป่วยได้รับสารอาหารที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพอนามัย

ปราณี กล่อมจิตต์ (2553) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจผู้ผลิตพืชผักปลอดภัยจากสารพิษตำบลบึงพระ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินงานของกลุ่มผู้ผลิตพืชผักปลอดภัยจากสารพิษทั้งสองกลุ่ม พบปัญหาและแนวทางปรับปรุงแก้ไข ที่เหมือนกัน 4 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการ สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินการน้อย และการบริหารจัดการไม่เป็นไปในลักษณะกลุ่ม แนวทางการแก้ไขปัญหาคือ หน่วยงานภาครัฐควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้ในด้านการบริหารจัดการกลุ่มแก่สมาชิกกลุ่มให้เข้าใจถึงกระบวนการกลุ่ม 2) ด้านการผลิตผลผลิตไม่ดีเกิดจากกระบวนการผลิต ขาดแคลนแรงงาน ดินเสื่อมสภาพ ศัตรูพืชและโรคพืช และภัยธรรมชาติ แนวทางการแก้ไข คือ ปรับปรุงขั้นตอนการผลิตทั้งระบบ 3) ด้านการเงิน พบว่าขาดเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงาน แนวทางการแก้ไข คือ ให้ความรู้ในด้านบริหารการเงิน แนะนำแหล่งเงินทุน 4) ด้านการสนับสนุนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่ต่อเนื่องและเพียงพอ แนวทางการแก้ไขปัญหาคือ ควรมีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันส่งเสริม และให้ความรู้กับกลุ่ม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผู้ผลิต และติดตามผลการดำเนินงานของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง และพบว่าด้านการตลาดของกลุ่มผู้ผลิตพืชผักปลอดภัยทั้งสองกลุ่ม มีความแตกต่างกัน คือ กลุ่มผู้ผลิตพืชผักปลอดภัยสารพิษ หมู่ที่ 4 ปัญหาการแข่งขันทางการตลาด และไม่มีทางการตลาด ส่วนกลุ่มผู้ผลิตพืชผักปลอดภัยสารพิษ หมู่ที่ 8 พบปัญหาผลผลิตไม่เพียงพอต่อการจำหน่าย แนวทางการแก้ไข คือ ริเริ่มให้มีการรวมตัวกันเป็นเครือข่ายเมื่อมีอำนาจในการต่อรองราคาให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน และเชื่อมโยงผลผลิตระหว่างเครือข่าย และเพื่อให้การแก้ไขปัญหาเป็นไปอย่างมีรูปธรรม จึงได้เสนอโครงร่าง ดังนี้ 1) โครงการปรับปรุงขั้นตอนการผลิตพืชผักปลอดภัยจากสารพิษ 2) โครงการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายผู้ผลิตพืชผักปลอดภัยจากสารพิษ 3) โครงการจัดหาพรีเซนเตอร์และแนวทางการเพิ่มความเชื่อมั่นในคุณภาพของพืชผักปลอดภัยจากสารพิษ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการศึกษา (Research Methodology)

การศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางพัฒนาการดำเนินงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่ม
ชุมชนไพร่บ้านดงบัง ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิง
คุณภาพ (Qualitative Data) เพื่อจะได้นำผลการวิจัยครั้งนี้ เป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงาน
ของกลุ่มชุมชนไพร่บ้านดงบัง โดยมีขั้นตอนในการดำเนินงานวิจัยดังนี้

3.1 ขั้นตอนการดำเนินการศึกษา

การศึกษาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มชุมชนไพร่
บ้านดงบัง ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี มีขั้นตอนในการดำเนินการศึกษา ดังนี้

3.1.1 วางแผนเตรียมความพร้อมในการดำเนินการวิจัย โดยติดต่อประสานงานกับประธาน
กลุ่มชุมชนไพร่บ้านดงบัง ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี

3.1.2 รวบรวมข้อมูลพื้นฐานจากเอกสาร และศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1.3 ออกแบบคำถามสำหรับการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม เป็นการสัมภาษณ์แบบ
เจาะลึก เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพและให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบคำถามที่ใช้ในการ
สัมภาษณ์แบบเจาะลึกและการสนทนากลุ่ม

3.1.4 รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และสนทนากลุ่มกับสมาชิก
กลุ่มชุมชนไพร่บ้านดงบังจำนวน 17 คน

3.1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1.5.1 นำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมเอกสาร การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการ
สนทนากลุ่มมาวิเคราะห์ เรียบเรียง และสรุปข้อมูล นำมาเขียนในลักษณะบรรยายหรือพรรณนา
เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่ม การดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงานของกลุ่มชุมชนไพร่บ้านดงบัง
ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี

3.1.5.2 จัดการสนทนากลุ่ม เพื่อวิเคราะห์หาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค
(SWOT analysis) และนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้แมทริกซ์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค
[Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats (SWOT) Matrix] ร่วมกับประธานและสมาชิก
กลุ่มชุมชนไพร่บ้านดงบัง เพื่อให้ได้ข้อมูลการดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงาน และเพื่อให้ได้ข้อมูล
แนวทางพัฒนาการดำเนินงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มชุมชนไพร่บ้านดงบัง

3.1.6 นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบพรรณนาและในรูปแบบตาราง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกตามคุณสมบัติแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นบุคคลในกลุ่มชุมชนไพรบ้านดงบัง รู้ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มชุมชนไพร สถานการณ์การดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงาน และแนวทางพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มได้เป็นอย่างดี สามารถให้ข้อมูลได้อย่างชัดเจน โดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการสนทนากลุ่ม โดยผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) ได้แก่ สมาชิกกลุ่มชุมชนไพรบ้านดงบัง จำนวน 17 คน

3.3 เครื่องมือการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก
2. ประเด็นในการสนทนากลุ่ม
3. สมุดจดบันทึกข้อมูล
4. กล้องถ่ายรูปเพื่อเก็บรายละเอียด

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลพื้นฐานจากเอกสาร และศึกษาจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. ออกแบบคำถามสำหรับการสัมภาษณ์และประเด็นในการสนทนากลุ่มกับ

ผู้ที่เกี่ยวข้อง และให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์

2.1 การเก็บข้อมูล โดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เพื่อทำการสัมภาษณ์ สมาชิกกลุ่มชุมชนไพรบ้านดงบังจำนวน 17 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่ม การดำเนินงานและ ปัญหาการดำเนินงานของกลุ่มชุมชนไพรบ้านดงบัง ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี

2.2 การเก็บข้อมูลในการสนทนากลุ่ม ทำการสนทนากลุ่มร่วมกับประธาน และสมาชิกกลุ่มชุมชนไพรบ้านดงบัง เพื่อให้ได้ข้อมูลการดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงาน และ เพื่อให้ได้ข้อมูลแนวทางพัฒนาการดำเนินงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มชุมชนไพร บ้านดงบัง

3. ติดต่อด่วน วัน เวลา ในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและการสนทนากลุ่ม กับ ประธานและสมาชิกกลุ่มชุมชนไพรบ้านดงบัง เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลพื้นฐานของกลุ่ม สถานการณ์การดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงาน และแนวทางพัฒนาการดำเนินงานตามหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่ม

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และสนทนากลุ่มมาวิเคราะห์ เรียบเรียง และสรุปข้อมูล นำมาเขียนในลักษณะบรรยายหรือพรรณนา ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา นอกจากนี้ผู้วิจัยนำเสนอสถานการณ์การดำเนินงานด้วยการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้แมทริกซ์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค [Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats (SWOT) Matrix] ร่วมกับสมาชิกกลุ่มสมุนไพรมานดงบัง ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 แนวทางในการเก็บข้อมูล

วัตถุประสงค์	ประเด็นการศึกษา	วิธีการศึกษา/เครื่องมือ	ผู้ให้ข้อมูลหรือแหล่งข้อมูล
1. เพื่อศึกษาพื้นฐานของกลุ่มสมุนไพรมานดงบัง ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี	- ประวัติในการก่อตั้งกลุ่ม - ประวัติการดำเนินการ	- การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก	- ประธานและคณะกรรมการกลุ่ม - เอกสาร
2. เพื่อศึกษาการดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงานของกลุ่มสมุนไพรมานดงบัง ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี	- ด้านการผลิต - ด้านการบริหาร - ด้านการตลาด - ด้านบัญชีและการเงิน	- การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก - การสนทนากลุ่ม - SWOT Analysis - SWOT Matrix	- ประธานและคณะกรรมการกลุ่ม - สมาชิกกลุ่ม
3. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มสมุนไพรมานดงบัง ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี	- ปัญหาด้านการผลิต - ปัญหาด้านการบริหาร - ปัญหาด้านการตลาด - ปัญหาด้านบัญชีและการเงิน	- การสนทนากลุ่ม	- ประธานและคณะกรรมการกลุ่ม - สมาชิกกลุ่ม

3.5 ระยะเวลาในการทำวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เริ่มตั้งแต่เดือนสิงหาคม ปี 2559 – เดือนมีนาคม ปี 2560

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4

ผลการศึกษา

(Results)

จากการศึกษาเรื่อง แนวทางพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มสมุนไพรมันดงบัง ตำบล ดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ แบบเจาะลึก การสนทนากลุ่ม SWOT Analysis และ SWOT Matrix เพื่อนำให้ได้มาซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับ วัตถุประสงค์ของการศึกษา ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่ม การดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงาน และแนวทางพัฒนาการดำเนินงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มสมุนไพรมันดงบัง ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี จากการศึกษามีผลการวิจัยดังนี้

4.1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มสมุนไพรมันดงบัง ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ประวัติ บริบท และจำนวนประชากรของกลุ่ม จากการสัมภาษณ์ แบบเจาะลึกประธานและคณะกรรมการกลุ่ม และข้อมูลทุติยภูมิของกลุ่ม มีข้อมูลดังนี้

จากการศึกษาพบว่า บ้านดงบัง ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 6 ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี ก่อตั้งมาเมื่อประมาณ 80 ปีที่แล้ว โดยการนำของพ่อใหญ่แก้ว มุกดา ซึ่งย้ายมาจากบ้านหนองทะเล (เป็นชุมชนไทย - ลาว ย้ายมาจากนครเวียงจันทน์ ในสมัยรัชกาลที่ 3 มาตั้งรกรากที่บ้านดงบังในปัจจุบัน แต่เดิมบริเวณนี้เป็นป่าใหญ่และหนาทึบ ในระยะแรกชาวบ้านเข้ามาบุกเบิกประกอบอาชีพทำนาอยู่ประมาณ 50 ปี รวมทั้งยังมีการเก็บของป่าขาย ต่อมาอาชีพก็เปลี่ยนไปเรื่อยๆตามทรัพยากรธรรมชาติและสภาพทางสังคม เริ่มจากการทำนา ปลูกหน่อไม้ไผ่ตง ซึ่งเป็นผลผลิตที่ขึ้นชื่อของจังหวัดปราจีนบุรีเป็นอย่างมาก ปลูกมะนาวและไม้ผลร่วม คือเปลี่ยนจากการทำนามาเป็นการทำสวนแต่ก็ยังไม่ได้ทิ้งการทำนา ยังคงทำควบคู่กันไป อาจกล่าวได้ว่าชาวบ้านดงบังมีพรสวรรค์ ในการทำเกษตรกรรมเนื่องจากเพาะปลูกอะไรก็มักจะเจริญงอกงามดี ทั้งนี้ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งน่าจะเป็นเพราะว่าพื้นที่เดิมเป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์ และการประกอบอาชีพของชาวบ้านไม่ได้ทำลายระบบนิเวศและทรัพยากรธรรมชาติให้เสียหายมากนัก

“ในอดีตบ้านดงบังมีหมอยาที่เชี่ยวชาญใช้ยาสมุนไพร คือ พ่อใหญ่แก้ว มุกดา เป็นหมอยาในหมู่บ้านที่ผู้คนเคารพนับถือ ความรู้ด้านหมอยาได้ถูกถ่ายทอดมายังลูกชาย คือ นายแดง มุกดา และนายสุรินทร์ คุณสุข ที่เป็นลูกเขย ซึ่งนายสุรินทร์ คุณสุข ได้ถ่ายทอดความรู้มาให้กับนายสมัย คุณสุข ซึ่งเป็นผู้ก่อตั้งกลุ่มสมุนไพรมันดงบัง” (สมัย คุณสุข. สัมภาษณ์)

จนกระทั่งเมื่อ ปี พ.ศ.2517 เกษตรกรได้มีการก่อตั้งกลุ่มเป็นครั้งแรก ใช้ชื่อว่า “กลุ่มเกษตรกรดงขี้เหล็ก” ได้ดำเนินงานของการรวมกลุ่มกันมาระยะหนึ่ง และมีการรวมกลุ่มอีกครั้งเมื่อปี พ.ศ. 2536 โดยพ่อใหญ่แก้ว มุกดา ซึ่งเป็นหมอยาพื้นบ้านที่ผู้คนในชุมชนเคารพนับถือ ความรู้ด้านหมอยาได้ถูกถ่ายทอดมายังลูกชาย คือ นายแดง มุกดา และนายสุรินทร์ คุณสุข ที่เป็นลูกเขย ซึ่งนายสุรินทร์ คุณสุข ได้ถ่ายทอดความรู้มาสู่ลูกชาย คือนายสมัย คุณสุข ซึ่งได้เป็นผู้ก่อตั้งกลุ่มสมุนไพรมานคงบัง ทำให้ชุมชนแห่งนี้มีพื้นฐานของสมุนไพรมายาวนาน นายสมัย คุณสุข ร่วมกับนายสมัย หาดเจียง ปลุกไม้ดอกไม้ประดับอย่างจริงจัง พื้นที่ส่วนใหญ่เคยเป็นป่ามาก่อนจึงมีพันธุ์ไม้หลายชนิด ชาวบ้านได้ไปเก็บตามป่า บ้างเรียกว่าเก็บของป่ามาขาย ไม้ดอกไม้ประดับของดงบังมีคุณภาพดี จนได้ส่งขายไปทั่วประเทศและมีสถานที่ขายเป็นประจำอยู่ที่ตลาดนัดสวนจตุจักร ด้วยฝีมือและความชำนาญในการปลุกไม้ดอกไม้ประดับทำให้กลุ่มได้รับรางวัลชนะเลิศระดับภาคตะวันออก ด้าน “หมู่บ้านเกษตรกรผู้ปลุกไม้ดอกไม้ประดับ” ถือได้ว่าการรวมกลุ่มในครั้งนี้ได้ประสบความสำเร็จอย่างมากและยังสร้างความมั่นใจให้สมาชิกในกลุ่มด้วยว่าเมื่อรวมกลุ่มกันแล้วจะสามารถทำอะไรได้ดี โดยมีการช่วยกันออกความคิด ช่วยกันทำงานและมีรายได้เพิ่มขึ้น ที่สำคัญยังทำให้สมาชิกในกลุ่มที่มีอยู่ 17 คน มีกำลังใจที่จะทำงานต่อไป ทั้งนี้ยังสร้างความสามัคคีให้กับกลุ่ม

ในปี พ.ศ. 2543 สมาชิกกลุ่มได้รวมกันอีกครั้งก่อตั้งเป็น “กลุ่มสมุนไพรมานคงบัง” เนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่ได้เล็งเห็นความสำคัญของการทำเกษตรแบบยั่งยืนและต้องการมีรายได้เพิ่ม ในระยะเริ่มแรกกลุ่มมีสมาชิกจำนวน 22 คน โดยมีนายสมัย คุณสุข เป็นประธานกลุ่ม เมื่อรวมกลุ่มกันได้แล้วก็ได้รับการสนับสนุนจาก ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ประสานให้กลุ่มปลูกสมุนไพรมูลนิธิโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร ซึ่งทางธนาคารได้ร่วมรับฟังการชี้แจงการรับซื้อวัตถุดิบสมุนไพรมูลนิธิ โดยมีเงื่อนไข คือ ต้องจัดตั้งเป็นกลุ่มและต้องทำการเกษตรแบบเกษตรอินทรีย์ มีการกำหนดคุณลักษณะทั้งเคมี จุลชีวะ การดูแลหลังการเก็บเกี่ยว เกษตรกรกว่าสองร้อยคนในห้องประชุมโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศรเมื่อทราบเงื่อนไขของทางมูลนิธิโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศรแล้วก็ไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขได้ แต่กลุ่มเกษตรกรบ้านดงบังได้นำมาทดลองปฏิบัติในพื้นที่เริ่มแรกทางกลุ่มได้รับการจัดสรรงบประมาณจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ไปฝึกอบรมการรวมกลุ่ม ณ ศูนย์สมุนไพรมูลนิธิและการแพทย์พื้นบ้าน อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง ระหว่างวันที่ 6-9 กรกฎาคม 2543 หลังจากกลับมาจากการอบรมทางกลุ่มสมุนไพรมานคงบังจึงได้ก่อตั้งอย่างเป็นรูปธรรม และได้ติดต่อกับทางโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศรเพื่อผลิตวัตถุดิบสมุนไพรมูลนิธิ

“การทำเกษตรอินทรีย์ในระยะเริ่มต้นนั้น ชาวบ้านต้องใช้ความแน่วแน่ ตั้งใจจริงและมีความอดทนจึงจะสามารถประสบผลสำเร็จ” (สมัย คุณสุข. สัมภาษณ์)

ขั้นแรกทางมูลนิธิโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศรให้เภสัชกรเข้าไปแนะนำเรื่องขั้นตอนการผลิตพืชสมุนไพรมูลนิธิ คือ เภสัชกรหญิง ดร. สุภาภรณ์ ปิติกร เข้ามาแนะนำและสร้างเงื่อนไขการเพาะปลูก หลังจากนั้นได้ให้นักส่งเสริมวิชาการเกษตรซึ่งเป็นตัวแทนของมูลนิธิโรงพยาบาลเจ้าพระยา

อภัยภูเบศรเข้าไปศึกษาดูงานของกลุ่ม รวมทั้งยังเป็นตัวแทนที่ทำให้ทางมูลนิธิโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศรกับกลุ่มสมุนไพรเข้าใจในวัตถุประสงค์เดียวกันในเรื่องกระบวนการจัดการ การปลูก การผลิต การกระจายรายได้ และยังคงช่วยเหลือเมื่อกลุ่มเกิดการติดขัดในการทำงาน เป็นที่ปรึกษาให้กลุ่ม ส่งผลให้กลุ่มมีความมั่นใจอีกทั้งยังเป็นการป้องกันความไม่เท่าเทียมกัน เช่น ใครมีที่ดินมากหรือมีฐานะดีก็จ้างชาวบ้านมาปลูกสมุนไพรในที่ดินของตนเอง ผลก็คือจะไม่เป็นการกระจายรายได้ และเกิดการเอาเปรียบกันขึ้น ทำให้ค่าตอบแทนที่ได้รับกลายเป็นได้ค่าจ้างเป็นรายวันแทนการเป็นเจ้าของ ในตอนแรกทางโรงพยาบาลได้ให้ยืมหญ้าปักกิ่งมาเป็นจำนวน 25 กิโลกรัม มาขยายพันธุ์และแบ่งกันภายในกลุ่ม ส่วนพันธุ์สมุนไพรอื่นๆ ทางกลุ่มได้หาจากภายในชุมชนและจากชุมชนบริเวณใกล้เคียง

โครงการสมุนไพรเกษตรอินทรีย์จึงได้ก่อตั้งขึ้นเพื่อทำการควบคุมคุณภาพตั้งแต่ระดับฟาร์ม โดยได้รับความช่วยเหลือจากองค์กรกรีนเนท (Green Net Organic) และมูลนิธิสายใยแผ่นดิน ในการจัดทำระบบควบคุมภายใน งานด้านการส่งเสริมและการจัดทำโรงเรียนเกษตรกรเพื่อการเรียนรู้การเพาะปลูกร่วมกับกลุ่มสมุนไพรบ้านดงบัง หลังจากการเรียนรู้ร่วมกันได้เริ่มขึ้น ทางมูลนิธิโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร (เป็นหน่วยงานที่ทำการผลิตและทำการค้าภายใต้แบรนด์ “อภัยภูเบศร”) จึงได้ทำข้อตกลงกับทางกลุ่มสมุนไพรบ้านดงบังให้เพาะปลูกและแปรรูปวัตถุดิบสมุนไพรจำนวน 13 ชนิด ภายใต้ระบบการเพาะปลูกแบบเกษตรอินทรีย์ที่มีการรับรองมาตรฐาน เช่น ยอ ฟ้าทะลายโจร หญ้าปักกิ่ง ชุมเห็ดเทศ เพกา เสดดพังพอนตัวเมีย เพชรสังฆาต เป็นต้น โดยเน้นการปลูกและการแปรรูปพืชสมุนไพรที่ปราศจากสารเคมีในทุกขั้นตอนของการผลิต รวมถึงการอนุรักษ์ฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพไปพร้อมๆ กัน ซึ่งปัจจุบันทางกลุ่มสมุนไพรบ้านดงบังสามารถผลิตสมุนไพรได้ 13 ชนิด แต่เนื่องจากมีปัญหาในการขยายขนาดพื้นที่เพาะปลูกและปริมาณความต้องการของมูลนิธิโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศรมีมากขึ้น จึงผลิตเฉพาะสมุนไพรที่ผลิตได้มากที่สุดเท่านั้น โครงการสมุนไพรเกษตรอินทรีย์ ได้รับการรับรองจาก สำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์(มกท.) เมื่อเดือนธันวาคม 2545 มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของ มกท. เป็นมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ที่ยอมรับกันโดยทั่วไปและรับการรองรับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของสหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ หรือที่เรียกว่า IFOAM (International Federation of Agriculture Movements) ซึ่งการสนับสนุนจากมูลนิธิฯ นั้น ไม่ได้สนับสนุนเฉพาะกลุ่มสมุนไพรบ้านดงบังแต่เพียงแห่งเดียว แต่ยังมีการขยายพื้นที่ไปยังจังหวัดต่างๆ ดังนี้ มีพื้นที่ที่ได้รับการรับรองจาก มกท. 101 ไร่ 3 งาน ยังมีกลุ่มบ้านท่าศาลา จังหวัดมหาสารคาม ปลูกใบบัวบก, บ้านเนินหอม จังหวัดปราจีนบุรี ปลูกแตงกวา, บ้านคลองสิบสอง จังหวัดปราจีนบุรี, อำเภอกุหลาบ จังหวัดเลย เป็นต้น

ในส่วนของภาครัฐ กลุ่มสมุนไพรบ้านดงบังได้รับการสนับสนุนจากผู้ว่าราชการจังหวัดปราจีนบุรี โดยเล็งเห็นความสำคัญของสมุนไพรที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ประจวบกับเป็นยุทธศาสตร์ของจังหวัดปราจีนบุรี ที่ชูเรื่องการแพทย์แผนไทยและสมุนไพร ทำให้ต้องการพัฒนากลุ่มสมุนไพร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บ้านดงบังให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนไพรเกษตรอินทรีย์แบบครบวงจรโดยใช้งบประมาณ ผู้ว่า CEO ร่วมกับพัฒนาการจังหวัดปราจีนบุรีดำเนินการสร้างเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยว OTOP นาร่องแห่งแรกของจังหวัดปราจีนบุรี โดยใช้งบประมาณ 3 ล้านบาท จนดำเนินงานสำเร็จจุล่งไป

4.2 สถานการณ์การดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงานของกลุ่มชุมชนไพรบ้านดงบัง ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล สถานการณ์การดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงาน จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสนทนากลุ่ม SWOT Analysis และ SWOT Matrix กับประธานคณะกรรมการกลุ่ม และสมาชิกกลุ่ม มีผลการศึกษาดังนี้

4.2.1 สถานการณ์การดำเนินงานของกลุ่มชุมชนไพรบ้านดงบัง ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี

4.2.1.1 การดำเนินงานด้านการผลิต กลุ่มชุมชนไพรบ้านดงบัง ตั้งอยู่ที่ หมู่ 6 ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งเป็นบ้านของนายสมัย คุณสุข เป็นประธานกลุ่มชุมชนไพรบ้านดงบัง เป็นสถานที่ผลิต ที่จำหน่าย และการจัดหาวัตถุดิบ กลุ่มชุมชนไพรบ้านดงบังจะใช้วัตถุดิบที่ผลิตในชุมชน การผลิตของกลุ่มชุมชนไพรบ้านดงบัง จะเป็นการผลิตสมุนไพรเกษตรอินทรีย์ ที่มีการควบคุมคุณภาพตั้งแต่ระดับฟาร์ม โดยได้รับความช่วยเหลือจากกรีนเนท และมูลนิธิสายใยแผ่นดิน ในการจัดทำระบบควบคุมภายใน งานด้านการส่งเสริมและจัดทำโรงเรียนเกษตรกร เพื่อเรียนรู้การเพาะปลูกร่วมกันกับกลุ่ม การเข้าร่วมโครงการชาวบ้านต้องเอาโฉนดที่ดินถ่ายเอกสารให้กับทางมูลนิธิโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร เพื่อให้ทางมูลนิธิฯ รับรองว่าพื้นที่ตรงนี้เป็นพื้นที่ปลอดสารเคมีตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ในการจัดการนั้นทางมูลนิธิโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศรได้ทำข้อตกลงกับกลุ่มชุมชนไพรบ้านดงบังให้เพาะปลูกโดยมีพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมด 77 ไร่ 3 งาน และแปรรูปวัตถุดิบสมุนไพรที่อบแห้งแล้ว จำนวน 13 ชนิด คือ ยอ ฟ้าทะลายโจร หญ้าปักกิ่ง ชุมเห็ดเทศ เพกา เสดดพังพอนตัวเมีย เพชรสังฆาต รวงจืด ใบข้าวปลู ใบหญ้านาง อัญชัน หญ้าหนวดแมว และฝรั่งขึ้นก ภายใต้งบประมาณการเพาะปลูกแบบเกษตรอินทรีย์ที่มีการรับรองจากสำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ โดยเน้นการปลูกและแปรรูปพืชสมุนไพรที่ปราศจากสารเคมีในทุกขั้นตอนการผลิต รวมถึงการอนุรักษ์ฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพไปพร้อมๆ กัน โดยเป็นการดำเนินงานของสมาชิกจำนวน 17 ราย โดยมีรายละเอียดของสมาชิกดังตารางที่ 4.1

“สมุนไพรอินทรีย์ เป็นสมุนไพรที่ได้จากการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์ ซึ่งเป็นการผลิตที่ไม่ใช้สารเคมีทุกชนิด หรือสารสังเคราะห์ต่างๆ และปุ๋ยเคมีในทุกขั้นตอนการผลิต โดยชาวบ้านดงบังได้เลือกใช้วัสดุจากธรรมชาติ และสารสกัดต่างๆ จากพืชที่ไม่มีสารพิษตกค้างในผลผลิตและสิ่งแวดล้อม ทำให้ผลผลิตสมุนไพรของชาวบ้านมีคุณภาพดี เกษตรอินทรีย์จึงเป็นการทำการเกษตรที่เลียนแบบธรรมชาติ เป็นการทำการเกษตรที่ไม่ใช้สารเคมีใดๆ หัวใจของการทำเกษตรอินทรีย์อยู่ที่ดิน กระบวนการปรับปรุงดินที่ตายแล้วคืนสู่ดินมีชีวิต จะไม่มีความลำบากใดๆ เลยต่อเกษตรกรที่มีความ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตั้งใจอยากที่จะเปลี่ยนจากเกษตรเคมีมาสู่เกษตรอินทรีย์ ที่รุ่งเรืองก้าวหน้า และมีสุขภาพอนามัยหรือคุณภาพชีวิตที่ดี” (ทองอินทร์ หาดเจียง. สัมภาษณ์)

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลพื้นฐานของสมาชิกกลุ่มสมุนไพรมันดงบัง

ชื่อ - สกุล	อายุ	พื้นที่ปลูกสมุนไพรมันดงบัง (ไร่)	ตำแหน่ง
นายสมัย คุณสุข	56	5	ประธานกลุ่ม
นางทิพพพร คุณศรี	56	4	ที่ปรึกษากลุ่ม
นางพุทธพร คุณสุข	58	5	หัวหน้าฝ่ายวางแผน
นางสอน คุณสุข	59	2	หัวหน้าฝ่ายการตลาด
นายสมชาย คุณสุข	59	2	หัวหน้าฝ่ายขยายการเพาะปลูก
นางทองอินทร์ หาดเจียง	72	1.5	หัวหน้าฝ่ายประชาสัมพันธ์
นางอรอนงค์ หาดเจียง	43	4.5	เหรัญญิกและเลขานุการ
นางวนิดา โพธิ์งาม	38	2	สมาชิก
นายทองใบ คุณศรี	58	1.5	สมาชิก
นางสาวกฤษณา หาดเจียง	35	1.5	สมาชิก
นายสมศรี คุณสุข	56	2	สมาชิก
นายสิงโห ไวกาน	76	0.5	สมาชิก
นางมณีวรรณ ท้าวน้อย	46	1.5	สมาชิก
นางสาคร คุณสุข	59	4	สมาชิก
นางสาวสุภาวดี คุณสุข	29	-	สมาชิก
นายสรายุทธ คุณสุข	27	-	สมาชิก
นางนิตา โพธิ์งาม	36	2	สมาชิก

ขั้นตอนการทำเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรบ้านดงบังจะไม่ใช้ปุ๋ยเคมี แต่จะใช้ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก หรือปุ๋ยพืชสดแทน และปุ๋ยเหล่านี้ต้องได้มาด้วยวิธีธรรมชาติ เช่น ปุ๋ยคอกจะต้องได้มาจากการเลี้ยงแบบธรรมชาติ ปุ๋ยหมักก็ต้องได้จากแปลงที่มีการปลูกโดยอาศัยหลักการของเกษตรอินทรีย์ สารเคมีที่ใช้ไล่แมลงก็ต้องได้จากสมุนไพรมันดงบังต่างๆ เช่น ตะไคร้หอม ขิง ข่า โหระพา และสะเดา ซึ่งมีการปลูกแซมลงไปแปลงด้วย แต่การปลูกแซมเพียงแค่นี้ยังไม่เพียงพอต้องมีการใช้ไม้เล็กๆ ตีเพื่อเป็นการกระตุ้นให้สมุนไพรมันดงบังปล่อยกลิ่นออกมา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

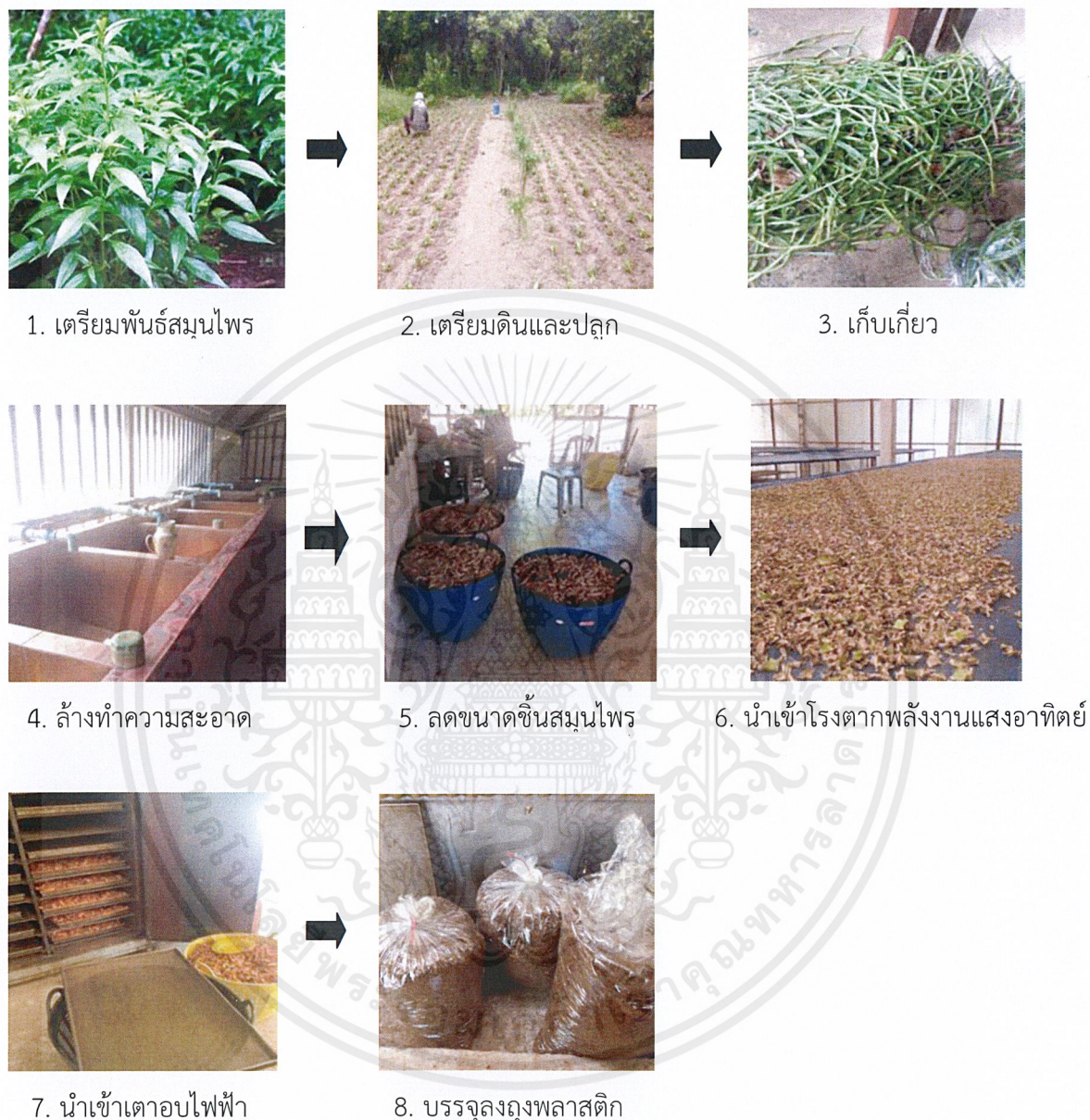
“เกษตรกรบ้านดงบังจะเริ่มวางแผนการผลิตสมุนไพรตั้งแต่การเตรียมพันธุ์สมุนไพร ซึ่งพันธุ์สมุนไพรนี้จะได้มาจากที่โรงพยาบาลให้ยืมมาและจากที่เกษตรกรได้หามาจากป่า และนำมาขยายพันธุ์เอง โดยทางเกษตรกรบ้านดงบังจะเลือกพันธุ์ที่เหมาะสมกับสภาพดินที่บ้านดงบังด้วย และจะมีการเก็บเมล็ดพันธุ์ที่สมบูรณ์ไว้ทำพันธุ์” (สมชาย คุณสุข. สัมภาษณ์)

ขั้นตอนต่อไปก็จะเตรียมพื้นที่แปลง โดยให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูทรัพยากรดิน ทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์มากที่สุด โดยนำปุ๋ยที่ทางเกษตรกรเป็นผู้ทำเองหว่าลงแปลงให้ทั่ว และไถกลบด้วยเศษใบไม้ใบหญ้า จุลินทรีย์จะช่วยย่อยสลายใบไม้ให้เปื่อย ทำให้ดินมีความร่วนซุยและเป็นประโยชน์กับสมุนไพรที่จะปลูก เมื่อเสร็จขั้นตอนนี้แล้วเกษตรกรก็สามารถลงมือปลูกสมุนไพรได้เลย ในช่วงของการเพาะปลูกสมุนไพรนั้น เกษตรกรบ้านดงบังจะทำการเพาะปลูกในช่วงตอนเย็น เนื่องจากถ้าหากเริ่มปลูกสมุนไพรในตอนเช้า พอตอนกลางวันแดดแรงจะทำให้สมุนไพรเหี่ยวและเฉาตายได้ และจะทำการปลูกสมุนไพรแซมด้วยไม้ยืนต้น เนื่องจากจะทำให้สมุนไพรเติบโตเร็ว และนอกจากนี้ไม้ยืนต้นยังเป็นกำบังที่ดีให้กับสมุนไพร ดังนั้นเกษตรกรบ้านดงบังจึงปลูกสมุนไพรในช่วงตอนเย็น โดยแรงงานที่ใช้ในการเพาะปลูกนั้นจะเป็นลักษณะแรงงานในครอบครัวแต่ก็มีบางครัวเรือนที่มีการจ้างบุคคลภายนอกเข้ามาปลูก จากนั้นก็รอให้สมุนไพรโต โดยสมุนไพรแต่ละชนิดจะใช้ระยะเวลาเติบโตไม่พร้อมกัน เกษตรกรจึงต้องหมั่นดูแลแปลงปลูกสมุนไพรของตนให้ดีเพื่อป้องกันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยระบบการปลูกสมุนไพรของเกษตรกรบ้านดงบังจะไม่ทำการปลูกชนิดเดียวซ้ำๆ กัน แต่จะปลูกหมุนเวียนกันไป มีการจัดแบ่งโซนการปลูกสมุนไพร ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เกิดการสะสมของโรคและแมลง การเก็บสมุนไพรจะเก็บเกี่ยวในช่วงตอนเช้ามีด เกษตรกรบ้านดงบังจะตื่นกันแต่เช้าเพื่อออกไปเก็บเกี่ยวสมุนไพรในแปลงเพาะปลูก สาเหตุที่เกษตรกรบ้านดงบังเลือกช่วงเวลาในการเก็บเกี่ยวสมุนไพรในช่วงเช้านั้นเพราะสมุนไพรจะแตกยอดอ่อนในตอนกลางคืน หากออกไปเก็บในช่วงสาย ยอดอ่อนก็จะเหี่ยว

ขั้นตอนการทำเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรบ้านดงบังจะไม่ใช้ปุ๋ยเคมี แต่จะใช้ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก และปุ๋ยพืชสด ในการเตรียมการผลิต เกษตรกรจะมีการเตรียมความพร้อมแรงงานภายในครัวเรือน โดยมอบงานเตรียมแปลงให้ฝ่ายชาย และมอบงานเตรียมพันธุ์สมุนไพรให้ฝ่ายหญิง เกษตรกรบ้านดงบังยังมีการปลูกพืชสวนครัวเล็กๆ น้อยๆ แซมพืชสมุนไพรในแปลงปลูกด้วย เมื่อถึงเวลาเก็บเกี่ยวเกษตรกรบ้านดงบังจะใช้แรงงานคนในกลุ่มสมาชิก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสามัคคีกันภายในกลุ่ม (สมัย คุณสุข. สัมภาษณ์)

หลังการเก็บสมุนไพรแล้วก็จะนำมาล้าง นำมาหั่นเพื่อลดขนาด ในสถานที่ที่กลุ่มได้จัดทำเอาไว้ โดยแยกชนิดของสมุนไพรไม่ให้ปะปนกัน หลังจากนั้นจึงนำไปตากในโรงตากสมุนไพร พลังงานแสงอาทิตย์ เมื่อสมุนไพรแห้งดีแล้วจึงนำมาอบอีกประมาณ 1 ชั่วโมง เพื่อให้สมุนไพรแห้งสนิท และพร้อมที่จะบรรจุใส่ถุงเพื่อส่งให้กับทางโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร นอกจากนี้กลุ่มสมุนไพรบ้านดงบัง ยังได้มีการคิดค้นแปรรูปผลิตภัณฑ์สมุนไพร ที่ใช้วัตถุดิบที่กลุ่มมีเพื่อเป็นการสร้าง

รายได้เสริม และจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวหรือผู้ที่มาศึกษาดูงาน เช่น น้ำพริกหญ้าปักกิ่ง น้ำมันเหลือง ยาต้มส้มโอมีโอ โดยสามารถสรุปการดำเนินงานด้านการผลิตได้ดังภาพที่ 4.1

ภาพที่ 4.1 สรุปการดำเนินงานด้านการผลิต

4.2.1.2 การดำเนินงานด้านการบริหาร

กลุ่มสมุนไพรบ้านดงบังเป็นหน่วยธุรกิจที่จะต้องมีการดำเนินการแข่งขันกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน ดังนั้นในการบริหารจัดการกลุ่มสมุนไพรบ้านดงบังจึงได้มีการแบ่งโครงสร้างของการบริหารไว้อย่างชัดเจน เพื่อง่ายต่อการทำงานร่วมกันภายในกลุ่มสมาชิก การบริหารจัดการของกลุ่มสมุนไพรบ้านดงบังเป็นการจัดตั้งคณะทำงานที่เป็นสมาชิกตั้งแต่เริ่มต้น โดยมีนายสมัย คุณสุข

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เป็นประธาน และจัดตั้งคณะกรรมการและที่ปรึกษา โดยการทำงานทั้งหมดจะอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของประธานกลุ่ม โครงสร้างคณะกรรมการการบริหารกลุ่มสมุนไพรมันดงบัง หมู่ที่ 6 ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี ประกอบอาชีพเกษตรกรทุกราย ดังรายชื่อต่อไปนี้

ประธานกลุ่มสมุนไพรมันดงบัง	นายสมัย คุณสุข
ที่ปรึกษากลุ่มสมุนไพรมันดงบัง	นางทิพพาพร คุณศรี
หัวหน้าฝ่ายวางแผนและการผลิต	นางพุดพร คุณสุข
หัวหน้าฝ่ายการตลาด	นางสอน คุณสุข
หัวหน้าฝ่ายขยายการเพาะปลูก	นายสมชาย คุณสุข
หัวหน้าฝ่ายประชาสัมพันธ์	นางทองอินทร์ หาดเจียง
เหรียญกษาปณ์และเลขานุการ	นางอรอนงค์ หาดเจียง
สมาชิก	จำนวน 10 คน

“สมาชิกกลุ่มสมุนไพรมันดงบัง มีความเห็นตรงกันว่านายสมัย คุณสุข เป็นผู้ที่มีความเหมาะสมให้เป็นประธานกลุ่มสมุนไพรมันดงบัง เพราะเป็นผู้ที่มีการจัดการบริหารที่ดี เป็นคนที่ทุ่มเท มีความขยันในการทำงาน สมาชิกจึงเลือกให้เป็นประธานกลุ่มสมุนไพรมันดงบัง”
(ทิพพาพร คุณศรี. สัมภาษณ์)

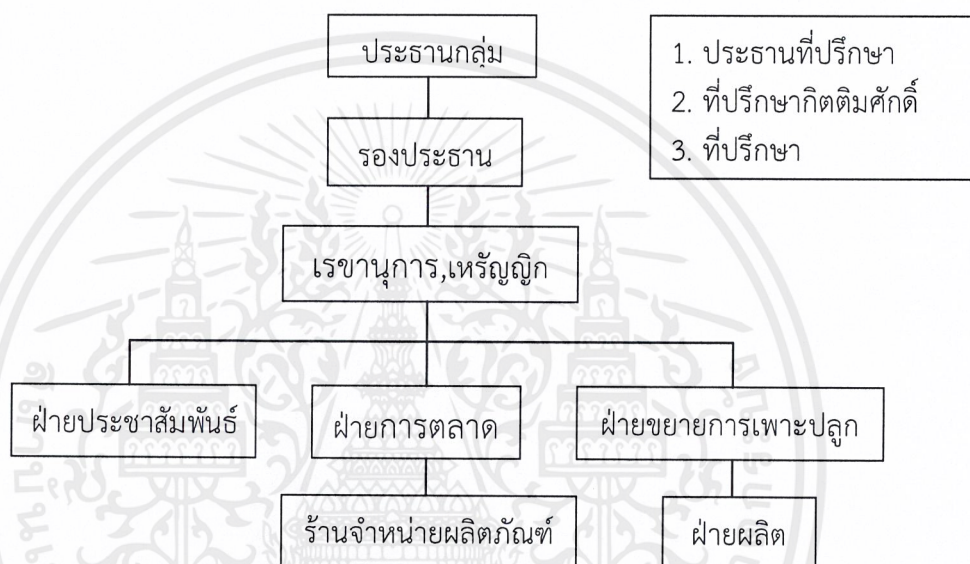
ในการทำงานประธานกลุ่มจะเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่แต่ละฝ่ายทำหน้าที่ในการควบคุมดูแลกันเอง ทั้งฝ่ายเดียวกันและฝ่ายอื่นๆ ที่จะต้องมีการทำงานประสานงานร่วมมือกัน จะเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่แต่ละฝ่ายสามารถดำเนินการตัดสินใจแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ทันที ถ้าปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นอยู่ภายใต้ขอบเขตที่แต่ละฝ่ายสามารถรับผิดชอบได้ การบริหารจัดการได้ทำการจัดแบ่งหน้าที่ของสมาชิกแต่ละฝ่ายตามโครงสร้างการบริหารงานกลุ่มสมุนไพรมันดงบัง

“โครงสร้างของกลุ่มสมุนไพรมันดงบัง ตลอดระยะเวลาการทำงานที่ผ่านมาจะมีการพัฒนาโดยตลอด เพื่อให้ระบบการบริหารจัดการของกลุ่มสมุนไพรมันดงบังมีความแข็งแกร่งและกระจายกำลังใจภายในกลุ่มทำให้สมาชิกสามารถทำงานร่วมกันได้เป็นอย่างดี”
(อรอนงค์ หาดเจียง. สัมภาษณ์)

กลุ่มสมุนไพรมันดงบัง เป็นกลุ่มที่ได้เกิดจากความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกทุกคน และยังเป็นหน่วยธุรกิจที่มีการแบ่งโครงสร้างของการบริหารจัดการไว้อย่างชัดเจน ซึ่งถ้ามีปัญหาเกิดขึ้นก็จะเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ในแต่ละฝ่ายสามารถดำเนินการตัดสินใจแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ทันที โดยปัญหาเหล่านั้นต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตที่ตนเองรับผิดชอบ ตามโครงสร้างการบริหารงานกลุ่มสมุนไพรมันดงบัง ได้แบ่งหน้าที่ของสมาชิกแต่ละฝ่ายไว้ทั้งหมด 4 ฝ่าย คือ ฝ่ายวางแผนและการผลิต มีหน้าที่ควบคุมการผลิตตั้งแต่ขั้นตอนแรกจนถึงขั้นตอนสุดท้าย ฝ่ายการตลาด มีหน้าที่ขายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มสมุนไพรมันดงบังที่ผลิตเอง และจากโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศรเป็นผู้ผลิต ฝ่าย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขยายการเพาะปลูก มีหน้าที่ขยายการเพาะปลูกพืชสมุนไพรตามออร์เดอร์ของทางโรงพยาบาล เจ้าพระยาอภัยภูเบศร และฝ่ายประชาสัมพันธ์ มีหน้าที่สร้างสื่อเพื่อกระจายข้อมูลต่างๆ ของกลุ่มสมุนไพรบ้านดงบัง ซึ่งโครงสร้างการทำงานของกลุ่มสมุนไพรบ้านดงบังจะมีการพัฒนามาโดยตลอด การดำเนินงาน เพื่อให้ระบบการบริหารจัดการของกลุ่มมีความแข็งแกร่ง นอกจากนี้ยังพบว่าทางกลุ่มได้ กำหนดกฎระเบียบขึ้น ซึ่งกฎระเบียบที่ได้กำหนดขึ้นนั้นมีผลบังคับใช้จริง เพื่อบังคับให้สมาชิกทุกคน ต้องปฏิบัติตาม เป็นการสร้างความสามัคคีกันภายในกลุ่ม ซึ่งโครงสร้างของกลุ่มสมุนไพรบ้านดงบัง สามารถนำมาสร้างเป็นแผนผังได้ดังภาพที่ 4.2

ภาพที่ 4.2 ผังองค์กรสมาชิกกลุ่มสมุนไพรบ้านดงบัง

4.2.1.3 การดำเนินงานด้านการตลาด

การดำเนินงานด้านการตลาดของกลุ่มสมุนไพรบ้านดงบัง จะมีลักษณะเด่นคือ จะทำการจัดส่งสมุนไพรที่ผ่านกระบวนการขั้นตอนของกลุ่มแล้ว ส่งต่อไปให้กับทางมูลนิธิโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร ซึ่งเป็นผู้รับซื้อรายใหญ่และรายเดียวที่กลุ่มสมุนไพรบ้านดงบังจะส่งวัตถุดิบให้ และเมื่อวัตถุดิบสมุนไพรของบ้านดงบังมีคุณภาพและมีมาตรฐานเกษตรอินทรีย์รองรับ ประกอบกับความต้องการของโรงพยาบาลมีมากขึ้น เกษตรกรบ้านดงบังจึงต้องเร่งการเพาะปลูกสมุนไพรให้มีปริมาณที่เพียงพอตามความต้องการที่มูลนิธิโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศรได้สั่งซื้อเข้ามา โดยรายได้เฉลี่ยที่สมาชิกแต่ละรายจะได้รับ จะถูกหัก 5 เปอร์เซ็นต์ เพื่อใช้เป็นค่าใช้จ่ายส่วนกลาง และเพื่อใช้ในการพัฒนาชุมชนและรับรองผู้ที่มาศึกษาดูงาน รายได้หลักมาจากการขายวัตถุดิบให้กับมูลนิธิโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร ปัจจุบันรายได้เฉลี่ยของสมาชิกอยู่ที่ราว 15,000 บาทต่อเดือน

การจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มสมุนไพรบ้านดงบัง ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มสมุนไพรบ้านดงบังมีการคิดค้นแปรรูปเพื่อเพิ่มรายได้ มีแนวทางในการจัดจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ให้กับผู้บริโภค 2 แนวทาง คือ

1. จัดจำหน่ายผ่านทางโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร โดยจะมีเจ้าหน้าที่เข้ามาช่วยติดต่อทางด้านการตลาดให้ และสามารถนำเอาสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่กลุ่มสมุนไพรบ้านดงบังผลิตขึ้นเองไปวางขาย

2. การจัดจำหน่ายเองในท้องถิ่น โดยสมาชิกกลุ่มสมุนไพรบ้านดงบัง จะทำการขายสินค้าสมุนไพรเกษตรอินทรีย์หน้าร้าน และอาจจะนำเอาผลิตภัณฑ์ไปวางขายในโอกาสพิเศษต่างๆ ของทางหน่วยงานราชการ ทั้งในจังหวัดปราจีนบุรีและจังหวัดใกล้เคียง

“เมื่อทางโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศรมีการสั่งให้ผลิตสมุนไพรชนิดใด จำนวนเท่าไร ก็จะทำให้สมาชิกภายในกลุ่มมาแบ่งกันว่าครอบครัวใดจะส่งเท่าใด กระจายกันไป ตัดแล้วก็นำมาตากแห้งแล้วจึงนำมาบรรจุรวมกัน และส่งให้แก่ทางโรงพยาบาล และทางโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร ก็จะทำการตรวจสอบคุณภาพมาตรฐาน ถ้าสินค้าที่ส่งมีสารเคมีปนเปื้อน ไม่ได้ตามมาตรฐานก็จะถูกส่งกลับ” (สมชาย คุณสุข. สัมภาษณ์)

กลุ่มสมุนไพรบ้านดงบังจะมีการประกันราคาที่ดีตกลงกับมูลนิธิโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้ชาวบ้านรู้สึกมั่นคง ปลอดภัย โดยไม่ต้องกังวลว่าราคาจะตก แต่วัตถุดิบต้องได้มาตรฐานตามที่มูลนิธิกำหนดเท่านั้น ซึ่งมูลนิธิโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศรและกลุ่มสมุนไพรบ้านดงบังจะไม่ใช่เป็นความสัมพันธ์แบบผู้ซื้อผู้ขาย แต่จะถือว่าเป็นหน่วยงานเดียวกันก็ได้ โดยกลุ่มสมุนไพรบ้านดงบังจะทำหน้าที่ในส่วนของการจัดหาวัตถุดิบและมูลนิธิโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศรทำหน้าที่ในด้านธุรกิจและการวิจัย แต่ไม่ได้บังคับให้ชาวบ้านต้องขายวัตถุดิบให้กับทางมูลนิธิเท่านั้น ชาวบ้านดงบังสามารถขายวัตถุดิบให้กับใครก็ได้ แต่ต้องมีปริมาณวัตถุดิบที่ตกลงกันไว้กับมูลนิธิ

4.2.1.4 การดำเนินงานด้านบัญชีและการเงิน

กลุ่มสมุนไพรบ้านดงบัง เป็นรูปแบบของธุรกิจขนาดเล็ก ไม่ได้ระดมทุนจากสมาชิก กลุ่มสมุนไพรบ้านดงบังมีการสร้างระบบบัญชีที่สามารถตรวจสอบได้ โดยเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนเข้าไปขอตรวจสอบการดำเนินงานของกลุ่มสมุนไพรบ้านดงบังได้ตลอดเวลา ซึ่งนอกเหนือจากการตรวจสอบของคณะกรรมการที่ดำเนินการตรวจสอบอยู่เป็นประจำทุกเดือน นอกจากนี้แล้วยังมีการกระจายข้อมูลข่าวสารไปสู่สมาชิก กระบวนการในการสื่อสารระหว่างกลุ่มสมุนไพรบ้านดงบังกับสมาชิก มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้สมาชิกทุกคนสามารถรับรู้ความเป็นไปภายในกลุ่ม โดยการกระจายข้อมูลข่าวสารจะจัดขึ้นทุกวันที่ 17 ของเดือน เพื่อเป็นการปรึกษาหารือ

กลุ่มสมุนไพรบ้านดงบังเป็นกลุ่มธุรกิจขนาดเล็ก ไม่ได้ระดมทุนจากสมาชิก และไม่ได้กู้ยืมเงินทุนจากแหล่งอื่น แต่ได้รับเงินทุนจากการสนับสนุนของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์

(ธกส.) ทำให้ไม่มีภาระด้านการชำระหนี้สิน โดยจะเก็บเงินสดไว้ในบัญชีธนาคารเพื่อใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนของกลุ่มในการดำเนินงาน การวางแผนทางการเงินนั้นผู้นำจะเป็นผู้ประมาณจำนวนเงินส่วนด้านการบัญชีนั้นกลุ่มสมุนไพรบ้านดงบังมีการบริหารงานโดย นางอรอนงค์ หาดเจียง เพียงผู้เดียว มีการลงบันทึกบัญชีรายรับ - รายจ่าย มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร แต่เป็นลักษณะของการบันทึกที่ง่าย ๆ การวัดผลการดำเนินงานจะเป็นการประเมินจากรายรับรายจ่ายที่ลงบันทึกไว้ และดูจากจำนวนยอดเงินในบัญชี และในปัจจุบันกลุ่มสมุนไพรบ้านดงบังไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐอย่างต่อเนื่องในการดำเนินการเพาะปลูกสมุนไพร ไม่ว่าจะเป็นผู้ใหญ่บ้าน กำหนดองค์การบริหารส่วนตำบล เกษตรตำบล หรือภาคเอกชนต่างๆ กลุ่มสมุนไพรบ้านดงบังจึงต้องจัดการปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นเอง

4.2.2 ปัญหาการดำเนินงานของกลุ่มสมุนไพรบ้านดงบัง ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี

4.2.2.1 ปัญหาด้านการผลิต

ในการผลิตสมุนไพรบางประเภทต้องใช้แรงงานที่มีทักษะพอสมควร แต่การพัฒนาทักษะให้แก่สมาชิกที่มาทำการผลิตยังไม่สามารถพัฒนาได้ดี ทำให้ส่งผลต่อคุณภาพของสินค้า อันถัดมาคือ ปัญหาที่เกิดจากต้นทุนของวัตถุดิบเพื่อการผลิต เนื่องด้วยสมาชิกจำนวนไม่น้อยไม่ได้ผลิตสมุนไพรที่มาจากฐานทรัพยากรในท้องถิ่น จึงทำให้มีค่าใช้จ่ายด้านต้นทุนวัตถุดิบเพราะการกำหนดราคาวัตถุดิบขึ้นอยู่กับผู้ขายวัตถุดิบ นอกจากนั้นผู้ผลิตบางรายที่ใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น โดยเฉพาะวัตถุดิบที่มาจากทรัพยากรธรรมชาติ ก็จะมีปัญหาขาดแคลนวัตถุดิบเพราะใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติมากเกินไปจนธรรมชาติไม่สามารถฟื้นฟูและเจริญเติบโตได้ทันกับปริมาณการใช้ ทั้งยังใช้เครื่องจักรที่ไม่ทันสมัยในกระบวนการผลิต

“การผลิตสมุนไพรบางชนิดต้องใช้ความระมัดระวัง ต้องมีความรู้ ความเข้าใจในสมุนไพรแต่ละอย่าง ว่าต้องตัดให้มีขนาดเท่าไร ใช้ระยะเวลาในการอบเท่าไร และเราจะดูแลได้อย่างไรว่าสมุนไพรชนิดนี้แห้งสนิทพร้อมที่จะนำส่งให้กับทางมูลนิธิโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร ในบางครั้งอบแล้วยังไม่แห้ง ยังมีความชื้นอยู่ ก็จะทำให้เกิดเชื้อราได้” (อรอนงค์ หาดเจียง. สัมภาษณ์)

นอกจากนั้นก็เป็นปัญหาด้านการพัฒนาตนเองไปสู่การรับรองมาตรฐานการผลิต เช่น สมาชิกที่แปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารจากสมุนไพร ยาจากสมุนไพร ก็ต้องการพัฒนาตนเองไปสู่การได้ใบรับรองมาตรฐานขององค์การอาหารและยา (อ.ย.) หรือการพัฒนาตนเองไปสู่การได้รับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) ซึ่งมีสมาชิกบางคนเท่านั้นที่สามารถพัฒนาตนเองในมาตรฐานดังกล่าวได้ ซึ่งส่งผลต่อความเชื่อมั่นของผู้บริโภค

“กลุ่มมีการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร แต่ยังไม่ผ่านการรับรองมาตรฐาน ซึ่งการได้รับรองมาตรฐานดังกล่าว จะช่วยให้ความเชื่อมั่นแก่ผู้บริโภค และส่งผลให้สมาชิกเองขายสินค้าได้มากขึ้นด้วย” (อรอนงค์ หาดเจียง. สัมภาษณ์)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.2.2.2 ปัญหาด้านการบริหาร

ปัญหาด้านการบริหารของกลุ่มสมุนไพรบ้านดงบังที่เป็นปัญหาใหญ่ คือ การลาออกของสมาชิก เพราะเนื่องด้วยทางกลุ่มมีกฎระเบียบในการผลิตสมุนไพรในระบบของเกษตรอินทรีย์ ซึ่งเป็นข้อจำกัดของสมาชิกบางคนที่ไม่สามารถปฏิบัติตามขั้นตอนดังกล่าวได้ ทำให้โครงสร้างของการบริหารจัดการมีการเปลี่ยนแปลงอยู่บ่อยๆ และคนที่เข้ามารับหน้าที่แทนก็ต้องใช้ระยะเวลาในการฝึกให้เกิดความชำนาญ อีกทั้งสมาชิกบางส่วนยังไม่เข้าใจในกระบวนการบริหารจัดการของกลุ่ม และยังขาดการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมให้แก่สมาชิก เพราะกลุ่มสมุนไพรบ้านดงบังเป็นกลุ่มที่ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานทั้งภาครัฐแลเอกชนจึงไม่มีงบประมาณที่เพียงพอในการจัดหาอุปกรณ์การผลิตและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ภายในกลุ่ม

“การบริหารของกลุ่ม มีโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน มีกฎ ระเบียบที่สมาชิกทุกคนต้องปฏิบัติตาม แต่สมาชิกบางคนไม่สามารถปฏิบัติตามได้ ก็ต้องให้ลาออก เพื่อไม่ให้กลุ่มเสื่อมเสียชื่อเสียง จึงทำให้มีการเปลี่ยนตำแหน่งงานเปลี่ยนหน้าที่กันอยู่บ่อยๆ” (สมัย คุณสุข. สัมภาษณ์)

4.2.2.3 ปัญหาด้านการตลาด

ปัญหาด้านการตลาดเป็นปัญหาของกลุ่มสมุนไพรบ้านดงบังอยู่บ้างเพราะการพัฒนา กลุ่มโดยมากเกิดจากการรวมตัวของชาวบ้านผู้ที่อยู่ในชนบทซึ่งมักจะขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการ และในบางครั้งสมาชิกก็จะใช้วิธีชาวบ้าน ซึ่งมักจะใช้วิธีการผลิตนำการตลาดกล่าวคือผลิตสินค้าในสิ่งที่ตนเองชอบหรือมีความชำนาญ เมื่อผลิตเสร็จแล้วจึงค่อยมาคิดว่าจะผลิตแล้ว ขายใคร ขายที่ไหน ขายอย่างไร ซึ่งตามหลักการบริหารการตลาดแล้ว ก่อนจะผลิตอะไรผู้ผลิตจะต้องสำรวจตลาดก่อนว่าผู้บริโภคต้องการสินค้าแบบไหน อย่งไร ราคาเท่าไร ใครคือผู้บริโภค เพื่อที่จะได้สินค้าและบริการได้ตามความต้องการของผู้บริโภคหรือตลาด

“การตลาดของบ้านดงบัง จะใช้วิธีแบบชาวบ้าน จะผลิตให้ได้มากๆ ผลิตในสิ่งที่ตนเองถนัด เมื่อผลิตเสร็จก็จะส่งผลิตภัณฑ์ให้กับทางร้านค้าของทางโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศรและร้านค้าชุมชน” (สอน คุณสุข. สัมภาษณ์)

ถัดมาก็เป็นเรื่องของช่องทางการจัดจำหน่าย และการขยายตลาด จากการศึกษาพบว่ากลุ่มสมุนไพรบ้านดงบัง ไม่ได้มีช่องทางการจัดจำหน่ายมากนัก อาศัยส่งวัตถุดิบให้กับมูลนิธิโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร และขายผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปผ่านทางโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร และการขายหน้าร้านในท้องถิ่นของตนเองเป็นหลัก ปัญหาการขาดแคลนแหล่งจำหน่ายสินค้า คือ ไม่มีสถานที่ในการจัดจำหน่ายสินค้า ปัญหาการขาดเครือข่ายในการจัดจำหน่ายสินค้า คือการขาดผู้นำกลุ่มที่จะรวบรวมสินค้าไปจัดจำหน่ายให้กับผู้บริโภคโดยตรง การทำการตลาดต่างประเทศก็เป็นปัญหาหนึ่ง เพราะขาดความรู้ทางด้านภาษาต่างประเทศเช่น ภาษาอังกฤษ เป็นต้น

4.2.2.4 ปัญหาด้านบัญชีและการเงิน

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มสมุนไพรบ้านดงบังไม่มีระบบบัญชีที่ดี ทำให้ไม่สามารถทราบต้นทุนการผลิตที่แท้จริง มีการใช้เงินทุนหมุนเวียนของกลุ่มไปปะปนกับค่าใช้จ่ายส่วนตัว หรือในกรณีที่สมาชิกผลิตสินค้าหลายอย่าง ก็ไม่มีการจำแนกแยกแยะระบบบัญชีของแต่ละผลิตภัณฑ์ที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชัดเจน ทำให้การใช้เงินมีลักษณะปะปนกันจนไม่สามารถจำแนกแยกแยะได้ว่า รายได้ตรงไหนหรือ รายจ่ายตรงไหน เป็นของสินค้าหรือสมาชิกคนใด

“การทำบัญชีของบ้านดงบัง จะเป็นการทำเพียงแค่นี้พอทราบว่า มีรายได้เข้ามาเท่าไร รายได้ได้มาจากอะไรบ้าง มีรายจ่ายเท่าไร และรายจ่ายนั้นจ่ายไปเพราะอะไร ก็เป็นเพียงการทำบัญชีของชาวบ้าน ไม่ได้ลงรายละเอียดอะไรมากมาย” (อรอนงค์ หาดเจียง, สัมภาษณ์)

ส่วนปัญหาด้านการเงิน เกิดจากการขาดเงินทุนเพื่อพัฒนากิจการ เพราะถึงแม้เมื่อจดทะเบียนเป็นกลุ่มแล้วจะสามารถขอสินเชื่อจากสถาบันการเงินได้ แต่กลุ่มโดยส่วนมากจะไม่มีโอกาสได้ขอสินเชื่อดังกล่าว เพราะการขอสินเชื่อจากสถาบันการเงิน สมาชิกในกลุ่มจะต้องร่วมเป็นคู่ค้าประกันให้แก่กลุ่มในการขอสินเชื่อ แต่สมาชิกโดยส่วนมากจะไม่อยากเป็นคู่ค้าประกันให้แก่กลุ่มด้วยสาเหตุหลายประการ เช่น ไม่อยากรับผิดชอบถ้ากลุ่มผ่อนส่งไม่ได้ หรือการขอสินเชื่อจากสถาบันการเงินมาแล้วมักจะไม่ได้นำมาใช้ในการดำเนินกิจการของกลุ่มแต่สมาชิกมักจะนำไปแบ่งกันเพื่อใช้เป็นการส่วนตัว อันดับต่อมา คือ ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานของภาครัฐอย่างต่อเนื่องไม่ว่าจะเป็นผู้ใหญ่บ้าน กำนัน องค์การบริหารส่วนตำบล หรือภาคเอกชนต่างๆ

4.2.3 ผลการวิเคราะห์ SWOT Analysis เพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ของกลุ่มสมุนไพร่บ้านดงบัง ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี

ผลการวิเคราะห์ SWOT Analysis ของกลุ่มสมุนไพร่บ้านดงบัง ศึกษาโดยใช้การสนทนากลุ่ม มีสมาชิกกลุ่มสมุนไพร่บ้านดงบังเข้าร่วมจำนวน 17 คน ทำการศึกษาในระหว่างวันที่ 22 - 23 ตุลาคม พ.ศ. 2559 มีผลการศึกษาดังนี้

S-Strength (จุดแข็ง)

- ชื่อเสียงด้านคุณภาพผลิตภัณฑ์
- เป็นกลุ่มเครือข่าย วัตถุประสงค์ได้ตลอดและมีการประชุมสม่ำเสมอ
- มีโครงสร้างการบริหารจัดการที่ชัดเจน
- ได้รับความมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์
- การจัดสรรที่ดินและรายได้ ได้รับการยอมรับจากสมาชิก
- มีการดำเนินงานโดยอาศัยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

W-Weakness (จุดอ่อน)

- สมาชิกบางส่วนมีภาระหนี้สิน
- แรงงานน้อย การจัดการในพื้นที่ไม่เป็นระเบียบ
- ไม่มีเครื่องมือที่ทันสมัยสำหรับการผลิต
- ช่องทางในการจำหน่ายน้อย
- ขาดการประสานงานกับกลุ่มภายนอกที่มีธุรกิจคล้ายคลึงกัน
- สมาชิกใหม่ไม่มีความรู้ในขั้นตอนการผลิตและกระบวนการในการจัดการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

O-Opportunity (โอกาส)

- มูลนิธิโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศรให้ความสำคัญกับกลุ่ม
- มีผู้ให้คำปรึกษาที่ดี จากมูลนิธิฯ และเจ้าหน้าที่เกษตรอินทรีย์
- มีโอกาสในการศึกษาดูงาน และได้แลกเปลี่ยนความรู้กับบุคคลภายนอกกลุ่ม
- ได้รับการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจากหน่วยงานภายนอก

T-Threat (ภัยคุกคาม/อุปสรรค)

- พื้นที่โดยรอบของกลุ่มเป็นพื้นที่ ที่ใช้สารเคมีซึ่งอาจก่อให้เกิดการปนเปื้อนได้
- กลุ่มถูกนำชื่อไปแอบอ้างในทางที่ไม่ดี ก่อให้เกิดความเสียหายต่อกลุ่ม
- ขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจากหน่วยงานภาครัฐในชุมชนและเอกชน

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้แมทริกซ์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค [Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats (SWOT) Matrix]

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้แมทริกซ์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค [Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats (SWOT) Matrix] ดังตารางที่ 4.2 พบว่า

1. กลุ่มสมุนไพรมันดงบัง ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี อยู่ในกลุ่มกลยุทธ์ SO ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎี SWOT Matrix คือ การรุกตลาด เพราะมีทั้งจุดแข็งและโอกาส
2. กลุ่มควรจะใช้กลยุทธ์ที่มีเป็นแนวทางในการสร้างกลยุทธ์การดำเนินงาน โดยการใช้จุดแข็งของกลุ่มเพื่อสร้างความได้เปรียบจากโอกาส
3. กลยุทธ์ที่ควรนำมาใช้พัฒนาในระยะแรกของกลุ่มสมุนไพรมันดงบัง ควรจะใช้กลยุทธ์ด้านการพัฒนาบุคลากรเนื่องจากปัจจุบันสมาชิกในกลุ่มยังขาดความรู้ความสามารถ โดยการถ่ายโอนประสบการณ์ในด้านต่างๆ จากคนหนึ่งสู่อีกคนหนึ่ง โดยเฉพาะงานด้านการผลิตและกระบวนการในการจัดการ จึงต้องเร่งพัฒนาบุคลากรในด้านนี้ เช่น การสอนงานกันในระหว่างกระบวนการผลิต และแนะนำขั้นตอนของการดำเนินงาน เพื่อเป็นการป้องกันการขาดบุคลากร
4. กลยุทธ์ที่ควรนำมาใช้ในระยะต่อมาของกลุ่ม คือ กลยุทธ์ด้านการประสานความร่วมมือควบคู่ไปด้วย เช่น การประสานงานกับกลุ่มภายนอกที่มีธุรกิจคล้ายคลึงกันเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้และเพื่อช่องทางการตลาดเพื่อให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มมากขึ้นนอกจากนี้ทางกลุ่มควรวิเคราะห์ถึงโอกาสในการแสวงหาตลาดเพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้า ในกลุ่มลูกค้าระดับกลาง และระดับสูง ซึ่งมีแนวโน้มให้ความสำคัญกับวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์ที่มีความปลอดภัยจากสารเคมี และได้รับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

ตารางที่ 4.2 แนวทางพัฒนาโดยใช้ SWOT Matrix

	โอกาสจากภายนอก	อุปสรรคจากภายนอก
<p>แนวทางพัฒนา</p> <p>O1 โรงพยาบาลเจ้าพระยาฯให้ความสำคัญ</p> <p>O2 มีผู้ให้คำปรึกษาที่ดี</p> <p>O3 มีโอกาสในการศึกษาดูงาน</p> <p>O4 ได้รับการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว</p>		<p>T1 พื้นที่โดยรอบของกลุ่มยังมีการใช้สารเคมี</p> <p>T2 กลุ่มถูกนำเข้าไปแบบอ้างในทางที่ไม่ดี</p> <p>T3 ขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง</p>
<p>จุดแข็งภายใน</p>		<p>S1,T2 สร้างแพคเกจที่มีเอกลักษณ์</p>
<p>S1 ชื่อเสียงด้านคุณภาพผลิตภัณฑ์</p>		<p>S2,T1,T3 ร่วมกันสร้างองค์ความรู้ในการดำเนินงาน</p>
<p>S2 เป็นกลุ่มเครือข่ายดี มีการประชุมสม่ำเสมอ</p>		<p>S4,T2 ประสานงานกับเครือข่ายเกษตรอินทรีย์</p>
<p>S3 มีโครงสร้างการบริหารจัดการที่ชัดเจน</p>		
<p>S4 ได้รับความทรูฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์</p>		
<p>S5 ดำเนินงานโดยอาศัยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง</p>		
<p>จุดอ่อนภายใน</p>		
<p>W1 สมาชิกบางส่วนมีภาระหนี้สิน</p>		<p>W2,T1 ผูกอบรมเพื่อพัฒนาความรู้การดำเนินงาน</p>
<p>W2 แรงแรงน้อย เครื่องมือที่ใช้ผลิตไม่ทันสมัย</p>		<p>W2,T3 สร้างสมาชิกรุ่นใหม่ให้มีประสิทธิภาพ</p>
<p>W3 ขาดช่องทางการจำหน่าย</p>		<p>W4,T2 สร้างช่องทางการจำหน่ายให้หลากหลาย</p>
<p>W4 ขาดการประสานงานกับกลุ่มภายนอก</p>		<p>W1,W2,W3,T3 จัดระบบการบริหารจัดการให้เหมาะสม</p>
<p>W5 สมาชิกใหม่ไม่มีความรู้</p>		

4.3 แนวทางพัฒนาการดำเนินงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่ม สมุนไพรมันดงบัง ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล แนวทางพัฒนาการดำเนินงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มสมุนไพรมันดงบัง จากการสนทนากลุ่ม กับประธาน คณะกรรมการกลุ่ม และสมาชิกกลุ่ม มีผลการศึกษาดังนี้

4.3.1 แนวทางการพัฒนาด้านการผลิต จากการศึกษาพบว่า ภาครัฐและกลุ่มควรเข้ามาดำเนินงานร่วมกัน โดยภาครัฐจะต้องเข้ามาสนับสนุนให้กลุ่มใช้วัตถุดิบที่ตนเองมีในท้องถิ่นเพื่อนำมาใช้ในการผลิต และรู้จักการเลือกใช้เทคโนโลยีในการผลิตที่เหมาะสม นอกจากนั้นจะต้องพัฒนาความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรที่นำมาใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตด้วยเช่นกัน การพัฒนาฝีมือแรงงานจำเป็นต้องมีการอบรมทักษะสมาชิกกลุ่มที่เข้ามาทำงานใหม่ให้มีทักษะความสามารถก่อนที่จะทำการผลิตสินค้า นอกจากนี้ก็เป็นหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐจะต้องสนับสนุนกลุ่มสมุนไพรมันดงบังให้พัฒนาตนเองไปสู่การได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมต่างๆ ได้อย่างต่อเนื่อง ด้วยการให้ความรู้ ความเข้าใจ และพัฒนาด้านต่างๆ โดยหน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานเกษตรจังหวัด จะต้องเป็นเจ้าภาพหลักในการให้การสนับสนุนกลุ่มในเขตพื้นที่ของตนเอง

4.3.2 แนวทางการพัฒนาด้านการบริหาร จากการศึกษาพบว่าสมาชิกกลุ่มสมุนไพรมันดงบังมีการแบ่งหน้าที่การทำงานกันชัดเจนอยู่แล้ว และมีผู้นำที่มีความเป็นธรรม มีความรู้ความสามารถและส่วนใหญ่สมาชิกจะมีจิตสำนึกในด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ถึงสมาชิกบางคนจะเป็นสมาชิกรายใหม่ก็จะมีภาวะกระตือรือร้นที่จะแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาทักษะการทำงานของตนเองเสมอ ถ้ามีเรื่องใดที่ไม่เข้าใจก็จะถาม ศึกษากับสมาชิกที่ทำงานอยู่ก่อนหน้า หน่วยงานภาครัฐในชุมชนควรเข้ามามีบทบาทให้การสนับสนุนการให้ความรู้ในเรื่องกระบวนการบริหารและการจัดหาอุปกรณ์ในการอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้แก่สมาชิกภายในกลุ่มอย่างต่อเนื่อง และสมาชิกเองควรดำเนินการสร้างกลุ่มคนรุ่นใหม่เพื่อเตรียมเข้ามาทดแทนสมาชิกที่ทำงานไม่ไหว และเคารพกฎระเบียบของกลุ่มที่ได้ตั้งไว้

4.3.3 แนวทางการพัฒนาทางการตลาด จากการศึกษาพบว่ากลุ่มสมุนไพรมันดงบังมีปัญหาทางการตลาด ดังนั้นสมาชิกต้องศึกษาร่วมกันภายในกลุ่ม โดยเปลี่ยนวิธีการผลิต จากการผลิตนำตลาด มาเป็นการตลาดนำการผลิต กล่าวคือก่อนที่จะผลิตอะไรสมาชิกต้องศึกษาร่วมกันก่อนว่าสินค้าที่จะผลิตเป็นที่ต้องการของตลาดหรือของผู้บริโภคหรือไม่ ผลิตแล้วกลุ่มผู้บริโภคคือใคร ผู้บริโภคชอบผลิตภัณฑ์แบบไหน และผลิตแล้วจะไปขายที่ไหน เป็นต้น

หน่วยงานภาครัฐควรเข้ามาดำเนินงานร่วมกับกลุ่ม โดยเฉพาะมูลนิธิโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร ควรจะเข้ามามีบทบาทด้านนี้เพิ่มมากขึ้น โดยอาศัยความร่วมมือเชิงบูรณาการกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล ในการจัดหาสถานที่แสดงสินค้าอย่างถาวรสำหรับกลุ่มสมุนไพรมันดงบัง โดยให้สมาชิกสามารถนำสินค้าของตนมาแสดงได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และหน่วยงานภาครัฐควรจะมีบทบาทในการเป็นตัวกลางระหว่างกลุ่มสมุนไพรมันดงบังกับผู้บริโภคเพิ่มมากขึ้น สำหรับโอกาสทางการตลาด ซึ่งพิจารณาจากจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคพบว่า จุดแข็งคือ ความได้เปรียบด้านวัตถุดิบ และโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน จุดอ่อน

คือ อุปกรณ์ขาดความทันสมัยและช่องทางในการจัดจำหน่ายน้อย โอกาสคือ การขยายวัตถุดิบที่เพาะปลูกต่อชุมชนภายนอกและเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และอุปสรรคคือ การถูกนำชื่อไปแอบอ้างทำให้เกิดความเสียหายต่อความน่าเชื่อถือ

4.3.4 แนวทางการพัฒนาทางด้านระบบบัญชีและการเงิน จากการศึกษาพบว่า ถึงแม้ว่ากลุ่มสมุนไพรมันคงบังจะได้รับความรู้ด้านการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย แต่มีสมาชิกเพียงบางส่วนเท่านั้นที่จัดทำบัญชีดังกล่าว จึงทำให้สมาชิกอีกส่วนหนึ่งไม่รู้รายรับ-รายจ่ายที่แท้จริง หรือไม่รู้ต้นทุนการผลิตที่แท้จริง ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐนอกควรเข้ามาให้การอบรม ออกระเบียบเรื่องการทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายและสามารถบริหารการเงินได้ตามความเป็นจริง และจะทำให้สามารถคำนวณรายรับ-รายจ่ายและต้นทุนการผลิตที่แท้จริงได้ และต้องส่งเสริมให้ใช้ความเป็นอยู่อย่างพอประมาณ และมีเหตุผล มีจิตสำนึกในการใช้จ่าย รู้จักการบริหารการใช้จ่ายให้มีความเพียงพอต่อรายได้ รู้จักการลดต้นทุนในการผลิต อะไรที่สามารถทำเองได้ก็ทำเอง เพื่อเป็นการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สรุปผล อภิปรายผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

(Conclusion Discussion and Recommendation)

การศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มสมุนไพรมันดงบัง ตำบลดงบัง อำเภอมือง จังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มสมุนไพรมันดงบัง การดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงาน และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มสมุนไพรมันดงบัง ตำบลดงบัง อำเภอมือง จังหวัดปราจีนบุรี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.1.1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มสมุนไพรมันดงบัง ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 6 ตำบลดงบัง อำเภอมือง จังหวัดปราจีนบุรี ก่อตั้งมาเมื่อประมาณ 80 ปีที่แล้ว โดยการนำของพ่อใหญ่แก้ว มุกดา จนกระทั่งเมื่อปี พ.ศ. 2517 ได้ก่อตั้งกลุ่มเป็นครั้งแรกโดยใช้ชื่อว่า “กลุ่มเกษตรกรดงบัง” ได้ดำเนินงานของการรวมกลุ่มมาระยะหนึ่ง จนกระทั่งปี พ.ศ. 2536 ได้มีการรวมกลุ่มอีกครั้ง โดยพ่อใหญ่แก้ว มุกดา ซึ่งเป็นหมอยาพื้นบ้าน และได้ถ่ายทอดความรู้มายังลูกชาย คือ นายแดง มุกดา และนายสุรินทร์ คุณสุข ที่เป็นลูกเขย โดยนายสุรินทร์ คุณสุข ได้ถ่ายทอดความรู้มาสู่ลูกชาย คือ นายสมัย คุณสุข จนกระทั่งปี พ.ศ. 2543 สมาชิกได้รวมกลุ่มกันอีกครั้ง ก่อตั้งเป็น “กลุ่มสมุนไพรมันดงบัง” โดยในระยะแรกมีสมาชิกจำนวน 22 คน โดยมีนายสมัย คุณสุข เป็นประธานกลุ่ม เมื่อรวมตัวกันได้แล้วก็ได้รับการสนับสนุนจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ประสานให้กลุ่มปลูกสมุนไพรมันดงบังให้มูลนิธิโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร โดยมีเงื่อนไข คือ ต้องจัดตั้งกลุ่มและทำการเกษตรแบบเกษตรอินทรีย์ มีการกำหนดคุณลักษณะทั้งเคมี และจุลชีววิทยา การดูแลหลังการเก็บเกี่ยว และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ได้จัดสรรงบประมาณให้ไปฝึกอบรมการรวมกลุ่ม ณ ศูนย์สมุนไพรมันดงบังและการแพทย์พื้นบ้านอำเภอมืองจังหวัดปราจีนบุรี หลังจากกลับมาจึงได้ก่อตั้งเป็นรูปธรรม ทางโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศรได้ส่งเภสัชกรหญิง สุภาภรณ์ ปิติกร มาแนะนำและสร้างเงื่อนไขการเพาะปลูก และยังคอยช่วยเหลือเมื่อกลุ่มติดขัดการดำเนินงาน นอกจากนี้ยังได้รับการช่วยเหลือจากองค์กรกรีนเนท (Green Net Organic) และมูลนิธิสายใยแผ่นดิน ในการจัดทำระบบควบคุมภายใน และเมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2545 กลุ่มสมุนไพรมันดงบังได้รับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ หรือที่เรียกว่า IFROM และได้รับการสนับสนุนจากผู้ว่าราชการจังหวัดปราจีนบุรี ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวสมุนไพรมันดงบังแบบครบวงจรและดำเนินการสร้างเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยว OTOP นาร่องของจังหวัดปราจีนบุรี ในปัจจุบันสมาชิกกลุ่มสมุนไพรมันดงบังมีจำนวน 17 คน มีนายสมัย คุณสุข เป็นประธานกลุ่ม

5.1.2 การดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงานของกลุ่มสมุนไพรมันดงบัง ตำบลดงบัง อำเภอมือง จังหวัดปราจีนบุรี

5.1.2.1 การดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงานด้านการผลิต

กลุ่มสมุนไพรมันดงบัง ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 6 ตำบลดงบัง อำเภอมือง จังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งเป็นบ้านของนายสมัย คุณสุข ซึ่งเป็นทั้งสถานที่ผลิตและจำหน่าย กลุ่มสมุนไพรมันดงบัง

บ้านดงบังมีพื้นที่เพาะปลูกสมุนไพรทั้งหมด 77 ไร่ 3 งาน และแปรรูปสมุนไพรได้จำนวน 13 ชนิด คือ ยอ ฟ้าทะลายโจร หญ้าปักกิ่ง ชุมเห็ดเทศ เพกา เสลดพังพอนตัวเมีย เพชรสังฆาต รวงจืด ใบข้าพลู ใบหญ้านาง อัญชัน หล้าหนวดแมว และฝรั่งขึ้นก ภายใต้กระบวนการเพาะปลูกแบบเกษตรอินทรีย์ ขั้นตอนการทำเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มสมุนไพรบ้านดงบังจะไม่ใช้ปุ๋ยเคมี แต่จะใช้ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก และปุ๋ยพืชสด และมีการปลูกพืชแซมลงไปด้วย สมาชิกกลุ่มสมุนไพรบ้านดงบังจะเริ่มผลิตตั้งแต่การเตรียมพันธุ์พืชสมุนไพร จากนั้นจึงเตรียมแปลงด้วยการให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูดิน เพื่อให้ดินมีความร่วนซุยเพื่อเป็นประโยชน์แก่พืชสมุนไพร กลุ่มสมุนไพรบ้านดงบังจะทำการปลูกสมุนไพรในช่วงเย็นและทำการเก็บเกี่ยวในช่วงตอนเช้ามืด โดยแรงงานที่ใช้จะเป็นแรงงานในครัวเรือน แต่สมาชิกบางรายจะมีการจ้างแรงงานภายนอกเข้ามาทำด้วย เมื่อสมุนไพรมีอายุตามกำหนดก็จะเก็บเกี่ยวสมุนไพรแล้วนำมาล้าง นำมาหั่นเพื่อลดขนาด ในสถานที่ที่กลุ่มได้จัดเอาไว้ หลังจากนั้นจึงนำเข้าโรงตากพลังงานแสงอาทิตย์ เมื่อสมุนไพรแห้งจึงนำมาอบอีกประมาณ 1 ชั่วโมง เพื่อให้สมุนไพรแห้งสนิท และพร้อมจำหน่าย และสมาชิกกลุ่มสมุนไพรบ้านดงบังยังมีการคิดค้นแปรรูปผลิตภัณฑ์สมุนไพรทั้งที่เป็น การต่อยอดจากสมุนไพรอบแห้งและสมุนไพรสดที่มีในท้องถิ่น เช่น น้ำพริกหญ้าปักกิ่ง น้ำมันเหลือง ยาต้ม ขึ้นมาเพื่อจำหน่ายเป็นรายได้เสริม

ปัญหาในการผลิตของกลุ่มสมุนไพรบ้านดงบัง คือ การขาดแรงงานที่มีทักษะ เพราะการพัฒนาทักษะของสมาชิกยังไม่สามารถพัฒนาได้ดี ต่อมาคือปัญหาของวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตเพราะสมาชิกบางรายใช้วัตถุดิบที่ไม่ได้มาจากฐานทรัพยากรในท้องถิ่น และใช้วัตถุดิบที่มาจากทรัพยากรธรรมชาติมากจนไม่สามารถฟื้นฟูให้ทันกับปริมาณการใช้ และปัญหาด้านการพัฒนาตนเองไปสู่การรับรองมาตรฐานการผลิต เพราะสมาชิกบางรายมีการผลิตอาหารและยาจากสมุนไพร แต่มีบางรายเท่านั้นที่สามารถพัฒนาตนเองในมาตรฐานต่างๆ ได้

5.1.2.2 การดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงานด้านการบริหาร

กลุ่มสมุนไพรบ้านดงบังมีการบริหารจัดการที่ได้แบ่งโครงสร้างของการบริหารไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้ง่ายต่อการทำงานร่วมกันภายในกลุ่มสมาชิก โดยเป็นการจัดตั้งคณะทำงานที่เป็นสมาชิกตั้งแต่เริ่มต้น โดยมีนายสมัย คุณสุข เป็นประธาน และจัดตั้งคณะกรรมการและที่ปรึกษา โดยการดำเนินงานทั้งหมดจะอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของประธานกลุ่ม โดยมีโครงสร้างการบริหาร คือ ประธานกลุ่มสมุนไพรบ้านดงบัง ที่ปรึกษากลุ่มสมุนไพรบ้านดงบัง หัวหน้าฝ่ายวางแผนและการผลิต หัวหน้าฝ่ายการตลาด หัวหน้าฝ่ายขยายการเพาะปลูก หัวหน้าฝ่ายประชาสัมพันธ์ เภรณูญิกและเรขานุการ

ปัญหาด้านการบริหารส่วนใหญ่มาจากการลาออกของสมาชิก ทำให้โครงสร้างของการบริหารมีการเปลี่ยนแปลงอยู่บ่อยๆ และคนที่รับเข้ามาใหม่ก็ต้องใช้ระยะเวลาในการฝึกความชำนาญ และสมาชิกยังขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการบริหารงานกลุ่ม ขาดการจัดสวัสดิการที่เหมาะสม และขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนอย่างต่อเนื่อง

5.1.2.3 การดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงานด้านการตลาด

การตลาดของกลุ่มสมุนไพรบ้านดงบังจะมีลักษณะเด่น คือ ทำการจัดส่งสมุนไพรที่ผ่านกระบวนการของกลุ่มแล้วให้กับทางมูลนิธิโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร ซึ่งเป็นผู้รับซื้อรายใหญ่และรายเดียว ซึ่งจะมีการประกันราคาที่ตกลงกันไว้กับทางมูลนิธิฯ และยังมีการขายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มสมุนไพรบ้านดงบังที่ได้คิดขึ้นเอง 2 ช่องทาง คือ จำหน่ายผ่านทางโรงพยาบาล

เจ้าพระยาอภัยภูเบศร และจำหน่ายเองในท้องถิ่น ปัจจุบันรายได้เฉลี่ยของสมาชิกอยู่ที่ประมาณ 15,000 บาทต่อเดือน และจะถูกหัก 5 เปอร์เซ็นต์ สำหรับเป็นค่าใช้จ่ายส่วนกลาง

ปัญหาด้านการตลาดคือ ขาดความรู้ความเข้าใจในด้านการตลาด ขาดช่องทางในการจำหน่ายสินค้า และการขยายตลาด

5.1.2.4 การดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงานด้านบัญชีและการเงิน

กลุ่มสมุนไพรบ้านดงบังมีการดำเนินงานด้านบัญชีและการเงินโดย นางอรอนงค์ หาดเจียง แต่เพียงผู้เดียว มีการลงบัญชีรายรับรายจ่าย บันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร แต่ทำเป็นลักษณะของการบันทึกแบบง่าย ๆ การประเมินผลการดำเนินงานจะดูจากจำนวนยอดเงินในบัญชี

ปัญหาด้านบัญชีและการเงิน กลุ่มสมุนไพรบ้านดงบังยังไม่มีระบบบัญชีที่ดี ทำให้ไม่ทราบต้นทุนการผลิตที่แท้จริง และยังขาดเงินทุนเพื่อพัฒนากิจการ เพราะสมาชิกบางส่วนไม่ยอมเป็นผู้ค้าประกันให้แก่กลุ่ม และยังขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน

5.1.3 แนวทางพัฒนาการดำเนินงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มสมุนไพรบ้านดงบัง ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี

- ต้องสนับสนุนให้กลุ่มใช้วัตถุดิบที่ตนเองมีในท้องถิ่นเพื่อนำมาใช้ในการผลิต รู้จักเลือกใช้เทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสม และรู้จักการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากร

- หน่วยงานในชุมชนควรเข้ามาให้การสนับสนุนในการให้ความรู้เรื่องกระบวนการบริหาร และสมาชิกกลุ่มเองควรมีการสร้างกลุ่มคนรุ่นใหม่เพื่อถ่ายทอดความรู้ทางด้านสมุนไพร

- สมาชิกกลุ่มสมุนไพรต้องทำการศึกษาความต้องการของตลาดเสียก่อน จึงทำการผลิต และสร้างความร่วมมือ แลกเปลี่ยนข้อมูลกับกลุ่มที่มีลักษณะการดำเนินงานคล้ายคลึงกัน

- มูลนิธิโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศรควรร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐในชุมชนอย่างบูรณาการ สำหรับการจัดหาสถานที่จำหน่ายอย่างถาวร เพื่อให้สมาชิกกลุ่มพึ่งพาตนเองได้ และเพิ่มโอกาสทางการตลาด

- หน่วยงานภาครัฐควรจัดอบรม ออกกฎระเบียบในเรื่องการทำบัญชีรายรับ – รายจ่าย และส่งเสริมให้ใช้ความเป็นอยู่อย่างพอประมาณ และมีเหตุผล รู้จักบริหารการใช้จ่ายให้เพียงพอต่อรายได้

5.2 อภิปรายผลการศึกษา

แนวทางพัฒนาการดำเนินงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มสมุนไพรบ้านดงบัง ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี ได้แนวทางพัฒนาการดำเนินงานออกมาดังนี้ 1) การสนับสนุนให้กลุ่มใช้วัตถุดิบที่ตนเองมีในท้องถิ่น 2) หน่วยงานในชุมชนทั้งภาครัฐและเอกชนควรเข้ามาให้ความรู้ทั้งในด้านการผลิต การตลาด และการบริหาร 3) ควรมีการสร้างความร่วมมือและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับหน่วยงานที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน 4) หน่วยงานภาครัฐควรจัดอบรม ออกกฎระเบียบในเรื่องการทำบัญชีรายรับ – รายจ่าย และส่งเสริมให้ใช้ความเป็นอยู่อย่างพอประมาณ และมีเหตุผล รู้จักบริหารการใช้จ่ายให้เพียงพอต่อรายได้ จากแนวทางที่กล่าวมานี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าแนวทางดังกล่าวยังไม่ครอบคลุมการดำเนินงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพราะโดยมากกลุ่มยังต้องอาศัยการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกเพียงอย่างเดียว การสร้างแนวทางพัฒนาการดำเนินงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ด้นนั้น ควรเริ่มสร้างจากสมาชิกภายในกลุ่มให้มีความรู้ในกระบวนการดำเนินงาน เข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพราะสมาชิกบางคนภายในกลุ่ม

ยังขาดความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้และการพัฒนาทักษะของตนเอง ดังนั้นควรเริ่มพัฒนาตั้งแต่สมาชิกวัยเก่าและรายใหม่ให้มีความรู้และมีทักษะในด้านต่างๆ เพื่อเพิ่มศักยภาพการดำเนินงานให้กับกลุ่ม และการเรียนรู้ต่างๆ ควรเกิดจากความต้องการของสมาชิกเอง เพื่อให้สมาชิกสามารถพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาการดำเนินงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืน

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

5.3.1.1 ควรมีการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องทั้งจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะหน่วยงานภาครัฐในชุมชน เพื่อให้สมาชิกเกิดการพัฒนาจากการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน รวมทั้งความเข้มแข็งภายในกลุ่ม

5.3.1.2 ควรส่งเสริมให้จัดกิจกรรมที่เพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจและทักษะด้านต่างๆ ที่จำเป็นและเหมาะสมให้กับสมาชิกภายในกลุ่ม เพื่อให้สมาชิกมีโอกาสในการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถของตนเองในด้านต่างๆ ก็จะทำให้กลุ่มมีความเข้มแข็งขึ้นไปด้วย

5.3.1.3 กลุ่มสมุนไพรมันคงบึง ยังขาดความรู้ในเรื่องของระบบบัญชีที่ถูกต้อง อาจหาผู้ช่วยเหลือ หรือที่ปรึกษาที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องของการเงินและบัญชี เพื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาการดำเนินงานของธุรกิจชุมชนในท้องถิ่นที่ประสบความสำเร็จ โดยการเข้าร่วมกับกลุ่มธุรกิจชุมชน เพื่อศึกษาการดำเนินงานที่ทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

บรรณานุกรม

- กรมการปกครอง. 2541. คู่มือพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง. กรุงเทพฯ : กรมการปกครอง
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2551. มาตรฐานการส่งเสริมอาชีพ. พิมพ์ครั้งที่ 404.
- กระทรวงมหาดไทย. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จรินทร์ เทศวานิช. 2528. หลักการตลาดและการวิเคราะห์ปัญหาการตลาดสินค้าเกษตร.
- นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จิตต์ไส แก้วบุญเรือง. 2546. การดำเนินโครงการ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่ประสบความสำเร็จในจังหวัดลำปาง. รายงานการศึกษาระดับปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชฎารัตน์ ชุมพรัตน์. 2544. บทบาทการดำเนินกิจกรรมเชิงธุรกิจกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยาการพัฒนาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- โชติรัส ชวนิชย์. 2538. ธุรกิจขนาดย่อม. กรุงเทพฯ : ดอกหญ้า.
- ดวงเนตร ภูพาน. 2554. แนวทางการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนไม้ผลตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก. รายงานการศึกษาระดับปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ตติยาพร ปรีเปรม. 2548. ธุรกิจชุมชน : กลุ่มอาชีพแปรรูปผลิตภัณฑ์จากหน่อมน บ้านโนนงาม อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี. การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตศิลปศาสตร มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- ทะนงศักดิ์ คุ่มไชนะ้า. 2546. การศึกษาการพัฒนาชุมชน. ขอนแก่น : โรงพิมพ์ศิริพันธ์ – ออฟเซท
- ทิพพาพร คุณศรี. 23 ตุลาคม 2559. ที่ปรึกษากลุ่มสมุนไพรมันดงบัง. สัมภาษณ์.
- ทองอินทร์ หาดเจียง. 22 ตุลาคม 2559. หัวหน้าฝ่ายประชาสัมพันธ์ กลุ่มสมุนไพรมันดงบัง. สัมภาษณ์.
- นันทิยา หุตานวัตร และ ณรงค์ หุตานวัตร. 2545. SWOT: การวางแผนกลยุทธ์ธุรกิจชุมชน. กรุงเทพฯ : สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
- นวลศรี คณะเมือง. 2553. แนวทางการพัฒนากลุ่มอาชีพการผลิตข้าวกลี้งงอก บ้านห้วยหินสอง หมู่ที่ 1 ตำบลหนองแวง อำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร. รายงานการศึกษาระดับปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บงกช หงส์คำมี. 2537. องค์ประกอบในการดำรงอยู่ของกลุ่มธุรกิจขนาดย่อม. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยาการพัฒนาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บัวพันธ์ พรหมพักพิง. 2544. กระบวนการกลุ่มและการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส. ขอนแก่น : ภาควิชาพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- ปราณี กล่อมจิตต์. 2553. แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสารพิษ ตำบลบึงพระ
อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก. รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตร์
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- มาฆะ ชิตตะสังคะ. 2537. “องค์การเอกชนกับการพัฒนาชนบท”. การพัฒนาชนบท.
คณะวิชาการส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- แมนหมาย อรุณชัยพร. 2556. ทูตทางสังคมกับการขับเคลื่อนกลุ่มอาชีพชุมชน กรณีศึกษากลุ่ม
เพาะปลูกกลุ่มสมุนไพรมันดงบัง ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี.
วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการ
บริหาร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจน จังหวัดขอนแก่น. 2549. คู่มือการแก้ปัญหาสังคมและ
ความยากจน สำหรับพนักงานฝ่ายปกครองกำนัล/ผู้ใหญ่บ้าน/คณะกรรมการหมู่บ้าน
จังหวัดขอนแก่น. ขอนแก่น : ศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจน จังหวัด
ขอนแก่น.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. 2543. พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาคน. กรุงเทพฯ :
บริษัทอัคราพิพัฒน์จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการจัดระบบจรรยาบรรณ. 2541. เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคม
แนวทางพลิกฟื้นเศรษฐกิจสังคม. กรุงเทพมหานคร : หมอชาวบ้าน.
- สมชาย คุณสุข. 22 ตุลาคม 2559. หัวหน้าฝ่ายขยายการเพาะปลูก กลุ่มสมุนไพรมันดงบัง.
สัมภาษณ์.
- สมพร เทพสิทธิธา. 2546. การเดินตามรอยพระยุคลบาทเศรษฐกิจพอเพียง ช่วยแก้ปัญหา
ความยากจนและการทุจริต. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศรีเมืองการพิมพ์.
- สมัย คุณสุข. 23 ตุลาคม 2559. ประธานกลุ่มสมุนไพรมันดงบัง. สัมภาษณ์.
- สิรางค์ กลั่นคำสอน. 2555. อุตสาหกรรมเชิงวัฒนธรรม. อุตสาหกรรมสาร. 54: 5-7
- สุปัญญา ไชยชาญ. 2540. การบริหารการผลิต. พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ : พี.เอ.ลิฟวิ่ง.
- สุเกียรติ เสถียรไทย. 2542. ทฤษฎีใหม่ในหลวง:ชีวิตที่พอเพียง. กรุงเทพฯ : ร่วมด้วยช่วยกัน.
- สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. 2545. ชูติวิชาการวิจัยชุมชน. กรุงเทพฯ :
เอส. อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดักส์.
- เสนาะ ตีเยาว์. 2551. หลักการบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- เสาวลักษณ์ ผาวันดี. 2552. การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษากลุ่มสมุนไพรมันดงบัง
หมู่ที่ 6 ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- สอน คุณสุข. 23 ตุลาคม 2559. หัวหน้าฝ่ายการตลาด กลุ่มสมุนไพรมันดงบัง. สัมภาษณ์.
- อรอนงค์ ธรรมกุล. 2544. รูปแบบการบริหารและการจัดกิจกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตรของกลุ่ม
แม่บ้านเกษตรกรภาคเหนือตอนล่างที่ประสบความสำเร็จ. เชียงใหม่ : สำนักงานส่งเสริม
การเกษตรภาคเหนือ กรมส่งเสริมการเกษตร.
- อรอนงค์ หาดเจียง. 22 ตุลาคม 2559. เทรนด์วิถีและเลขานุการ กลุ่มสมุนไพรมันดงบัง.
สัมภาษณ์.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ก.

รายนามกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1. นายสมัย คุณสุข
ตำแหน่ง ประธานกลุ่มสมุนไพรมันต์บ้านดงบัง
ที่อยู่ เลขที่ 34 บ้านดงบัง หมู่ที่ 6 ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี
2. นางทิพพาพร คุณศรี
ตำแหน่ง ที่ปรึกษากลุ่มสมุนไพรมันต์บ้านดงบัง
ที่อยู่ เลขที่ 91 บ้านดงบัง หมู่ที่ 6 ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี
3. นางพุทธพร คุณสุข
ตำแหน่ง หัวหน้าฝ่ายวางแผนและการผลิต
ที่อยู่ เลขที่ 34 บ้านดงบัง หมู่ที่ 6 ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี
4. นางสาวอน คุณสุข
ตำแหน่ง หัวหน้าฝ่ายการตลาด
ที่อยู่ เลขที่ 34/2 บ้านดงบัง หมู่ที่ 6 ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี
5. นายสมชาย คุณสุข
ตำแหน่ง หัวหน้าฝ่ายขยายการเพาะปลูก
ที่อยู่ เลขที่ 34/2 บ้านดงบัง หมู่ที่ 6 ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี
6. นางทองอินทร์ หาดเจียง
ตำแหน่ง หัวหน้าฝ่ายประชาสัมพันธ์
ที่อยู่ เลขที่ 92 บ้านดงบัง หมู่ที่ 6 ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี
7. นางอรอนงค์ หาดเจียง
ตำแหน่ง เภรณูญิกและเลขานุการ
ที่อยู่ เลขที่ 34/3 บ้านดงบัง หมู่ที่ 6 ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี
8. นางวนิดา โพธิ์งาม
ตำแหน่ง สมาชิก
ที่อยู่ เลขที่ 34/2 บ้านดงบัง หมู่ที่ 6 ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี
9. นางทองใบ คุณศรี
ตำแหน่ง สมาชิก
ที่อยู่ เลขที่ 34/4 บ้านดงบัง หมู่ที่ 6 ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี
10. นางสาวกฤษณา หาดเจียง
ตำแหน่ง สมาชิก
ที่อยู่ เลขที่ 92 บ้านดงบัง หมู่ที่ 6 ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี
11. นายสมศรี คุณสุข
ตำแหน่ง สมาชิก
ที่อยู่ เลขที่ 35 บ้านดงบัง หมู่ที่ 6 ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

12. นายสิงโห ไวงาน
ตำแหน่ง สมาชิก
ที่อยู่ เลขที่ 25 ตำบลบ้านหนองหัวลิง อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี
13. นางมณีวรรณ ท้าวน้อย
ตำแหน่ง สมาชิก
ที่อยู่ เลขที่ 95 บ้านดงบัง หมู่ที่ 6 ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี
14. นางสาวศร คุณสุข
ตำแหน่ง สมาชิก
ที่อยู่ เลขที่ 34/1 บ้านดงบัง หมู่ที่ 6 ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี
15. นางสาวสุภาวดี คุณสุข
ตำแหน่ง สมาชิก
ที่อยู่ เลขที่ 34 บ้านดงบัง หมู่ที่ 6 ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี
16. นายสรายุทธ คุณสุข
ตำแหน่ง สมาชิก
ที่อยู่ เลขที่ 34 บ้านดงบัง หมู่ที่ 6 ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี
17. นางนิตา โพธิ์งาม
ตำแหน่ง สมาชิก
ที่อยู่ เลขที่ 34/2 บ้านดงบัง หมู่ที่ 6 ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี

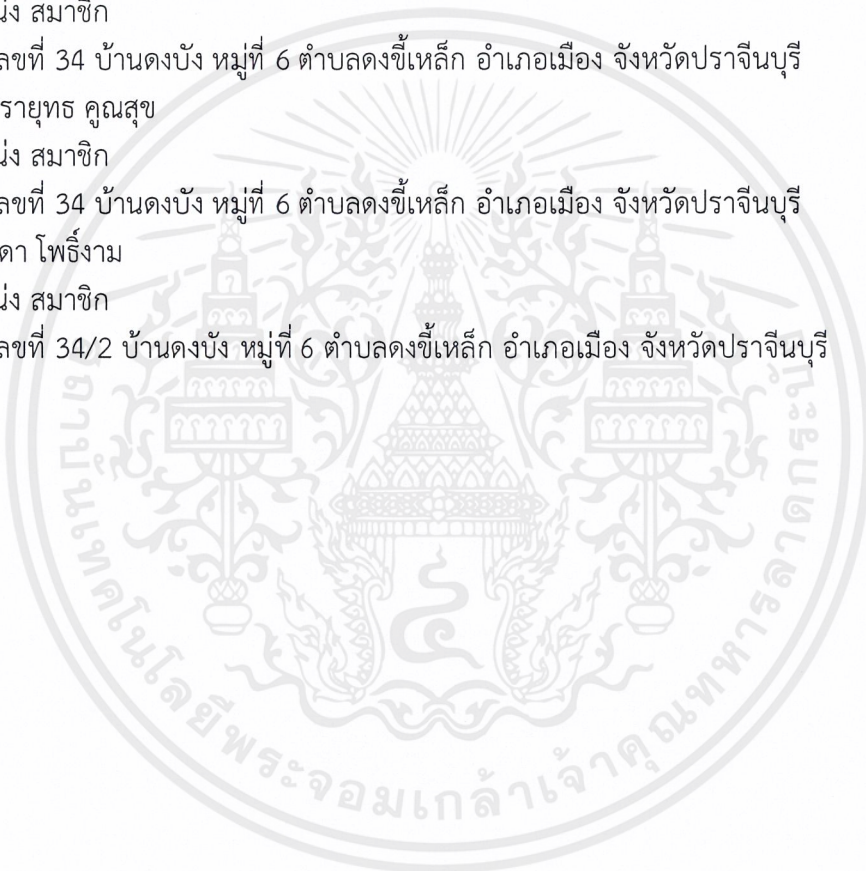
ภาคผนวก ข.

รายนามผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Focus group)

1. นายสมัย คุณสุข
ตำแหน่ง ประธานกลุ่มสมุนไพรมันต์
ที่อยู่ เลขที่ 34 บ้านดงบัง หมู่ที่ 6 ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี
2. นางทิพภาพร คุณศรี
ตำแหน่ง ที่ปรึกษากลุ่มสมุนไพรมันต์
ที่อยู่ เลขที่ 91 บ้านดงบัง หมู่ที่ 6 ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี
3. นางพุทธพร คุณสุข
ตำแหน่ง หัวหน้าฝ่ายวางแผนและการผลิต
ที่อยู่ เลขที่ 34 บ้านดงบัง หมู่ที่ 6 ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี
4. นางสาวอน คุณสุข
ตำแหน่ง หัวหน้าฝ่ายการตลาด
ที่อยู่ เลขที่ 34/2 บ้านดงบัง หมู่ที่ 6 ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี
5. นายสมชาย คุณสุข
ตำแหน่ง หัวหน้าฝ่ายขยายการเพาะปลูก
ที่อยู่ เลขที่ 34/2 บ้านดงบัง หมู่ที่ 6 ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี
6. นางทองอินทร์ หาดเจียง
ตำแหน่ง หัวหน้าฝ่ายประชาสัมพันธ์
ที่อยู่ เลขที่ 92 บ้านดงบัง หมู่ที่ 6 ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี
7. นางอรอนงค์ หาดเจียง
ตำแหน่ง เภรณูญิกและเลขานุการ
ที่อยู่ เลขที่ 34/3 บ้านดงบัง หมู่ที่ 6 ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี
8. นางวนิดา โพธิ์งาม
ตำแหน่ง สมาชิก
ที่อยู่ เลขที่ 34/2 บ้านดงบัง หมู่ที่ 6 ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี
9. นางทองใบ คุณศรี
ตำแหน่ง สมาชิก
ที่อยู่ เลขที่ 34/4 บ้านดงบัง หมู่ที่ 6 ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี
10. นางสาวกฤษณา หาดเจียง
ตำแหน่ง สมาชิก
ที่อยู่ เลขที่ 92 บ้านดงบัง หมู่ที่ 6 ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี
11. นายสมศรี คุณสุข
ตำแหน่ง สมาชิก
ที่อยู่ เลขที่ 35 บ้านดงบัง หมู่ที่ 6 ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

12. นายสิงโห ไวงาน
ตำแหน่ง สมาชิก
ที่อยู่ เลขที่ 25 ตำบลบ้านหนองหัวลิง อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี
13. นางมณีวรรณ ท้าวน้อย
ตำแหน่ง สมาชิก
ที่อยู่ เลขที่ 95 บ้านดงบัง หมู่ที่ 6 ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี
14. นางสาวศร คุณสุข
ตำแหน่ง สมาชิก
ที่อยู่ เลขที่ 34/1 บ้านดงบัง หมู่ที่ 6 ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี
15. นางสาวสุภาวดี คุณสุข
ตำแหน่ง สมาชิก
ที่อยู่ เลขที่ 34 บ้านดงบัง หมู่ที่ 6 ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี
16. นายสรายุทธ คุณสุข
ตำแหน่ง สมาชิก
ที่อยู่ เลขที่ 34 บ้านดงบัง หมู่ที่ 6 ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี
17. นางนิตา โพธิ์งาม
ตำแหน่ง สมาชิก
ที่อยู่ เลขที่ 34/2 บ้านดงบัง หมู่ที่ 6 ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี

ภาคผนวก ค.

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง แนวทางพัฒนาการดำเนินงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มสมุนไพรบ้านดงบัง ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....
2. ตำแหน่ง.....

ตอนที่ 2 การสัมภาษณ์ในหัวข้อ “การดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงานของกลุ่มสมุนไพรบ้านดงบัง ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี”

ประเด็นที่ 1 ด้านการผลิต

- ทำเลที่ตั้ง
- วิธีจัดซื้อหรือจัดหาวัตถุดิบ
- การกำหนดขั้นตอนการผลิต
- ปัญหาที่พบในด้านการผลิต

ประเด็นที่ 2 ด้านการบริหาร

- โครงสร้างของการบริหารงาน
- รูปแบบของการบริหารงาน
- ระยะเวลาการพัฒนาระบบบริหาร
- เครื่องมือที่ใช้ในการบริหาร
- ปัญหาที่พบในด้านการบริหาร

ประเด็นที่ 3 ด้านการตลาด

- แหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์
- แนวทางในการจัดจำหน่าย
- การรับประกันราคาของผลิตภัณฑ์
- ปัญหาที่พบในด้านการตลาด

ประเด็นที่ 4 ด้านการบัญชีและการเงิน

- การกำหนดแผนการใช้จ่ายเงิน
- การกำหนดระเบียบการใช้จ่ายเงิน
- การทำหลักฐานทางบัญชีการเงิน
- การตรวจสอบรายการใช้จ่ายเงิน
- ปัญหาที่พบในด้านบัญชีและการเงิน

ภาคผนวก ง.

ประเด็นการสนทนากลุ่ม

เรื่อง แนวทางพัฒนาการดำเนินงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มสมุนไพรมันดงบัง ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี

การสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อที่จะค้นหาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มสมุนไพรมันดงบัง ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี มีรายละเอียดโดยแบ่งเป็น 4 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 แนวทางการพัฒนาการผลิต

- การพัฒนาการผลิต
- การเลือกใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น
- การพัฒนาฝีมือแรงงาน

ประเด็นที่ 2 แนวทางการพัฒนาการบริหาร

- การพัฒนาความต่อเนื่องของการบริหารจัดการ
- การจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก

ประเด็นที่ 3 แนวทางการพัฒนาการตลาด

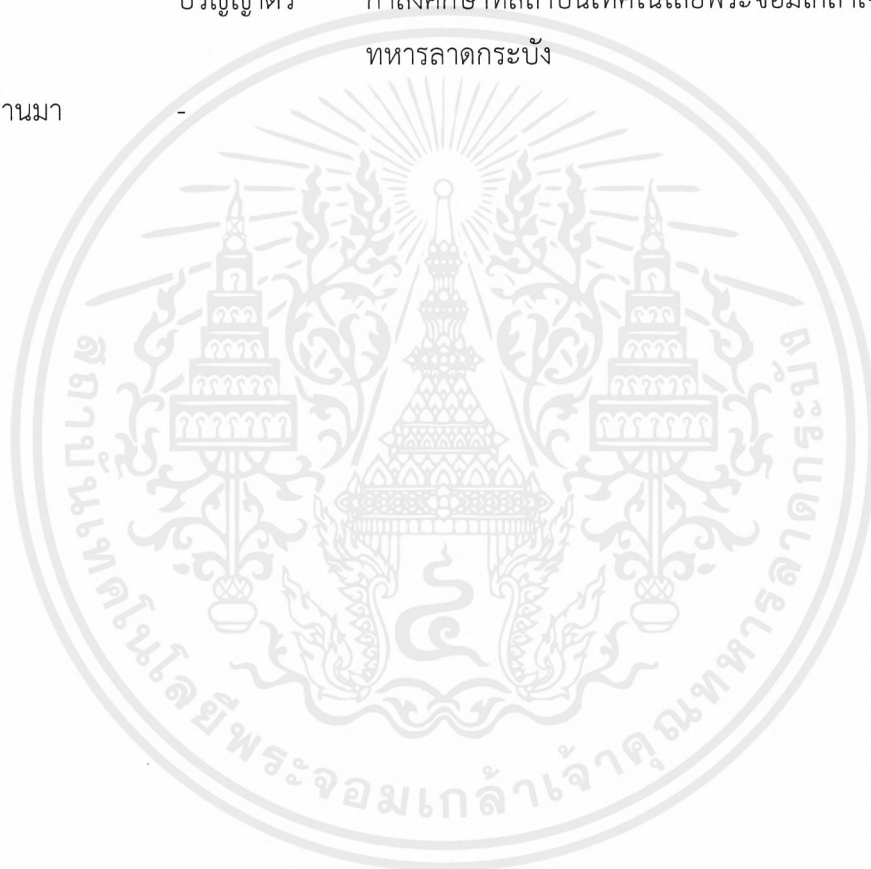
- การวางแผนการผลิตสินค้า
- การให้ความรู้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- การสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ประเด็นที่ 4 แนวทางการพัฒนาระบบบัญชีการเงิน

- ความรู้ด้านการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย
- การจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย
- การให้ความรู้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล นายสมรักษ์ สือสกุล
 วัน เดือน ปีเกิด วันที่ 4 มีนาคม 2537
 ที่อยู่ บ้านเลขที่ 3/1 หมู่ที่ 2 ตำบลเมืองเก่า อำเภอทับปุดบุรี
 จังหวัดปราจีนบุรี 25240
 ประวัติการศึกษา ประถมศึกษา โรงเรียนมารีวิทยาทับปุดบุรี
 มัธยมศึกษา โรงเรียนปราจิณราษฎรอำรุง
 ปริญญาตรี กำลังศึกษาที่สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณ-
 ทหารลาดกระบัง
 ผลงานที่ผ่านมา -

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้